ក្រមរដ្ឋប្បវេណី

ភាគ ២

បោះពុម្ពនៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២

ក្រមរដ្ឋប្បវេណី

ភាគ ២

បោះពុម្ពនៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២

អារម្ភកថា

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានចងក្រងឡើង តាមផ្នែកនៃ "**ក្រមរដ្ឋប្បវេណី**" ហើយ នេះ គឺជាសៀវភៅភាគទី ២ ដែលគ្របដណ្តប់លើ ***មូលដ្ឋាននៃបញ្ញត្តិទូទៅនៃកាតព្វកិច្ច***។

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសមាជិកក្រុមការងារដែលរួមមានអនាគតគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៃសាលាភូមិន្ទចៅក្រម ដោយមានការឧបត្ថម្ភគាំទ្រពីទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិនៃប្រទេសជប៉ុន (JICA) និង នាយកដ្ឋានសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិនៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង បណ្តុះបណ្តាលនៃក្រសួងយុត្តិធម៌នៃប្រទេសជប៉ុន (ICD) ។

សមាជិកនៃក្រុមការងារមានដូចខាងក្រោមៈ

លោក **អ៊ិន ចាន់វិបុល**	លោកស្រី **ចាំង ស៊ីណាត**	លោកស្រី **សែម សក្តិកូឡា**
លោក **សេង នាង**	លោក **ម្លច់ សំណាង**	លោក **តាំង ស៊ុនឡាយ**
លោក **យូ ប៊ុនណា**	លោក **ខួន រតនា**	លោក **គង់ តារាធាត**
លោក **ម៉ុង មុនីសោភា**	លោក **ហួត ហាង**	លោក **ជា សុខហៀង**
លោក **ហេង សុខណា**	លោកស្រី **យ៉េត ម៉ូលីន**	លោក **ខួន វុទ្ធី**
កញ្ញា **ផ្លាង ផាណែត**	លោកស្រី **ស្រ៊ុន ឈន់ចលក្ខណ៍**	កញ្ញា **ស៊ លីនណា**
លោក **គេត សុជាតិ**	លោក **ចំន្ទ រឡៀ**	លោកស្រី **ខៀវ សុខា**
លោក **រស់ ពិសិដ្ឋ**	លោក **ស៊ិន សុវណ្ណរ័ត្ន**	លោក **ហេង ចន្ទស៊ីបូរិន**
លោក **ឆៃ វិរៈ**	លោក **អ៊ុំ ម៉ាចរៈ**	លោក **គេង សុម៉ារិទ្ធ**
លោក **ឈុន ច័ន្ទសីហា**	លោក **យ៉ាប់ មេត្តា**	លោក **ឆៃ វិចក្ខណៈ**
លោកស្រី **ចាន់ សត្ថា**	លោក **សឹម ឫទ្ធីវាសនា**	

សមាជិកក្រុមការងារទាំងអស់ សង្ឃឹមថា កំរងភាគទីមួយ ១ នៃ "ក្រមរដ្ឋប្បវេណី" នេះ អាចនឹងជួយដល់អ្នកអានអោយយល់ដឹង និង សិក្សាអំពីមូលដ្ឋាននៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីនាពេលបច្ចុប្បន្ន។

កំណត់សំគាល់ : ខ្លឹមសារនៃសៀវភៅនេះ ត្រូវបានចងក្រងឡើង ដោយសមាជិកក្រុមការងារ និង មិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈផ្លូវការរបស់អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធណាមួយនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាទេ។

សៀវភៅនេះ បោះពុម្ពលើកទី ១ នៅក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២។

មាតិកា

ទំព័រ

ជំពូកទី ៧ កាតព្វកិច្ច ១

ផ្នែកទី ១ ការរំលត់កាតព្វកិច្ច ១

១. សេចក្តីផ្តើម ១

២. មូលហេតុនៃការរលត់កាតព្វកិច្ច ១

៣. ការសង ១

៣.១ អ្នកសង ១

៣.២ អ្នកដែលត្រូវទទួលការសង ២

៣.៣ ពេលដែលការសងត្រូវបានធ្វើឡើង ៣

៣.៤ ទីកន្លែងត្រូវសង ៤

៣.៥ អ្វីដែលកូនបំណុលត្រូវធ្វើដែលជាការសង ៤

៣.៦ សំណើផ្តល់ការសង និង ការយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល ៤

៣.៧ ការយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល ៦

៤. ការទូទាត់ ៧

៤.១ លក្ខខណ្ឌ ៧

៤.២ កិច្ចសន្យាទូទាត់ ១៣

៤.៣ អានុភាព ១៤

៤.៤ កាតព្វកិច្ចតាមដីកាសំរេចបង្គាប់ឱ្យរឹបអូស ១៥

៥. ការលើកលែង និង ព្យាកុលភាព ១៧

៥.១ ការលើកលែង ១៧

៥.២ ព្យាកុលភាព ១៧

ផ្នែកទី ២ អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ១៩

១. សេចក្តីផ្តើម ១៩

២. និយមន័យ ១៩

៣. លក្ខខណ្ឌ ១៩

៣.១ អំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាល ១៩

៣.២ ការលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ២១

៤. អានុភាព...២២

៥. ការតវ៉ា ២២

៥.១ ការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល...២២

៥.២ ការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល..២៤

៥.៣ ការបោះបង់អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ២៦

៦. អំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិក្រៅពីសិទ្ធិលើបំណុល ឬ កម្មសិទ្ធិ..... ២៧

ផ្នែកទី ៣ ការសង្គ្រោះចំពោះការបំពានកិច្ចសន្យា **២៨**

កថាភាគទី ១ បញ្ញត្តិទូទៅ.. **២៨**

១. សេចក្តីផ្តើម ២៨

២. ទម្រង់នៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច...២៨

២.១. ការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត ២៨

២.២. អលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច... ២៩

២.៣. ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមិនបានពេញលេញ ៣០

៣. ពហុមធ្យោបាយសង្គ្រោះ ៣០

កថាភាគទី ២ ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ **៣១**

១. គោលគំនិត...៣១

២. ប្រភេទនៃការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ ៣១

២.១ ការអនុវត្តដោយផ្ទាល់ ៣១

២.២. ការអនុវត្តជំនួស...៣២

២.៣ វិធានបង្ខំដោយប្រយោល..៣២

២.៤. ទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមករវាងវិធីអនុវត្តដោយបង្ខំទាំង ៣................................... ៣២

កថាភាគទី ៣ សំណងនៃការខូចខាត **៣៣**

១. គោលគំនិត...៣៣

២. លក្ខខណ្ឌ..៣៣

២.១. លក្ខខណ្ឌទូទៅ...៣៣

២.២. នៅក្នុងករណីដែលកូនបំណុលអោយអ្នកដទៃធ្វើជាអ្នកជំនួយ ៣៣

៣. ទំហំនៃសំណងការខូចខាត.. ៣៥

៣.១ ទស្សនៈនៃការខូចខាត ៣៥

៣.២ គោលគំនិតនៃមាត្រា ៤០១ .... ៣៦

៣.៣ បញ្ញត្តិពិសេសចំពោះកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ ៤០

៤. ហេតុដែលនាំអោយបន្ថយសំណងនៃការខូចខាត ៤១

៥. គោលការណ៍នៃការសងការខូចខាតជាប្រាក់ ៤១

៥.១ គោលការណ៍ទូទៅ ៤១

៥.២ ចំណុចដែលជាមូលដ្ឋាននៃពេលដែលត្រូវគណនាការខូចខាត ៤២

៦. ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង ជាអាទិ៍ ៤៣

៦.១ អត្ថន័យ និង មុខងារ ៤៣

៦.២ លក្ខខណ្ឌ ៤៣

៦.៣ អានុភាពនៃការកំណត់ជាមុននូវចំនួនសំណង ៤៤

៦.៤ ប្រាក់ធានាសំណងនៅក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា និង ការកំណត់ជាមុននូវចំនួនសំណង ៤៥

៧. ឧបាទេសកម្មនៃអ្នកសង ៤៥

៨. អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិទាមទារសំណង ៤៦

ផ្នែកទី ៤ សុពលភាពនៃកិច្ចសន្យា ៤៧

កថាភាគទី ១ មោឃភាព និង ការលុបចោល ៤៧

១. សេចក្តីផ្តើម ៤៧

២. មោឃភាព ៤៧

២.១ គោលគំនិតនៃមោឃភាព ៤៧

២.២ បុគ្គលដែលអាចអះអាងពីមោឃភាព ៤៨

២.៣ អានុភាព ៤៨

២.៤ មោឃភាពដោយផ្នែក ៤៩

៣. ការលុបចោល ៤៩

៣.១ គោលគំនិត ៤៩

៣.២ អានុភាពនៃការលុបចោល ៤៩

៣.៣ ជនដែលអាចលុបចោលបាន ៥០

៣.៤ ការផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន ៥០

កថាភាគទី ២ វិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ ៥៥

០. សេចក្តីផ្តើម ៥៥

១. ការភាន់ច្រឡំ ៥៥

១.១ គោលគំនិតនៃការភាន់ច្រឡំ ៥៥

១.២ ការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចសន្យា........ ៥៧

១.៣ ការភាន់ច្រឡំទៅលើចំណុចនៃកិច្ចសន្យា ដែលភាគីយល់ឃើញថាសំខាន់ ៥៩

១.៤ ការភាន់ច្រឡំដោយភាគីទាំងសងខាង........ ៥៩

១.៥ ការការពារតតិយជន........ ៦០

២. ការឆបោក ៦៣

២.១ គោលគំនិត ៦៣

២.២ លក្ខខណ្ឌ........ ៦៣

២.៣ អានុភាព ៦៥

៣. ការគំរាមកំហែង ៦៨

៣.១ គោលគំនិត........ ៦៨

៣.២ លក្ខខណ្ឌ........ ៦៨

៣.៣ អានុភាព........ ៦៨

៤. ព័ត៌មានមិនពិត........ ៦៩

៤.១ គោលគំនិត........ ៦៩

៤.២ លក្ខខណ្ឌ ៦៩

៤.៣ អានុភាព........ ៦៩

៥. ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព ៧០

៥.១ គោលគំនិត........ ៧០

៥.២ លក្ខខណ្ឌ និង អានុភាព........ ៧០

៦. អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ........ ៧១

៦.១ គោលគំនិត........ ៧១

៦.២ លក្ខខណ្ឌ និង អានុភាព........ ៧២

កថាភាគទី ៣ ឋបនីយផ្លូវចិត្ត និង ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត........ ៧៤

០. សេចក្ដីផ្ដើម........ ៧៤

១. ឋបនីយផ្លូវចិត្ត........ ៧៦

១.១ គោលគំនិត ៧៦

១.២ អានុភាពនៃឋបនីយផ្លូវចិត្ត........ ៧៦

២. ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត........ ៧៧

២.១ គោលគំនិត ៧៧

២.២ លក្ខខណ្ឌ ៧៧

២.៣ ទំនាក់ទំនងជាមួយតតិយជន... ៧៨

ផ្នែកទី ៥ ការតំណាង **៨០**

១. គោលគំនិតនៃការតំណាង... ៨០

១.១ និយមន័យ ៨០

១.២ គុណសម្បត្តិរបស់ប្រព័ន្ធនៃការតំណាង... ៨០

១.៣ ប្រភេទនៃការតំណាង... ៨១

២. លក្ខខណ្ឌដើម្បីបង្កើតសិទ្ធិតំណាង... ៨១

២.១. សិទ្ធិតំណាង... ៨២

២.២ ការរលត់សិទ្ធិតំណាង ៨៧

៣. សកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង... ៨៧

៣.១ ការបង្ហាញនូវឆន្ទៈធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ ៨៧

៣.២ វិការៈនៃអំពើតំណាង... ៨៨

៣.៣ សមត្ថភាពនៃអ្នកតំណាង... ៩០

៤. ការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ៩០

៤.១ គោលគំនិត... ៩១

៤.២ អានុភាពនៃការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ៩១

៥.ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព... ៩៤

៥.១ គោលគំនិត... ៩៤

៥.២ អំពើហួសពីសិទ្ធិតំណាង ដោយការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព..................................... ៩៥

៥.៣ ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ក្រោយពីការរំលាយសិទ្ធិតំណាង..................................... ៩៥

៥.៤ ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ដោយសារការបង្ហាញថាខ្លួនបានផ្តល់សិទ្ធិតំណាង ៩៥

៦. អនុតំណាង... ៩៦

៦.១ គោលគំនិតនៃអនុតំណាង ៩៦

៦.២ អានុភាពនៃអនុតំណាង... ៩៦

ជំពូកទី ៣

កាតព្វកិច្ច

ផ្នែកទី ១

ការរំលត់កាតព្វកិច្ច

១. សេចក្តីផ្តើម

កាតព្វកិច្ចកើតឡើងដោយសារ :

(ក) កិច្ចសន្យា

(ខ) អំពើអនីត្យានុកូល

(គ) សេចក្តីចំរើនដោយឥតហេតុ និង

(ឃ) ការគ្រប់គ្រងដោយឈឺឆ្អាល

កាតព្វកិច្ច អាចកើតឡើង ហើយ ក៏អាចរលត់ទៅវិញដែរ។ មាត្រា ៤៣៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានបញ្ញត្តិអំពីមូលហេតុនៃរលត់កាតព្វកិច្ច។

២. មូលហេតុនៃការរលត់កាតព្វកិច្ច

កាតព្វកិច្ចត្រូវបានរលត់ដោយមានមូលហេតុដូចខាងក្រោមនេះ :

ក. ការសង ការទូទាត់ ការលើកលែង នវកម្ម ឬ ព្យាកុលភាព

ខ. អលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយគ្មានកំហុសរបស់កូនបំណុល

គ. ការបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ឬ ការរំលាយកិច្ចសន្យា

ឃ. ការផុតអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល

ង. ការអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោល។

៣. ការសង

៣.១ អ្នកសង

ជាធម្មតា អ្នកសង គឺកូនបំណុល។ មាត្រា ៤៣៥ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ប្រសិនបើ អ្នកសង មិនមែនជាកម្មសិទ្ធិ ឬ មិនមានសមត្ថភាពចាត់ចែងចំពោះវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការសងទេ ការសងរបស់អ្នកសងនោះ គឺមិនមានសុពលភាពឡើយ។

៣.១.១ តតិយជន

ការសង អាចធ្វើឡើងដោយតតិយជនបាន (មាត្រា ៤៣៤ កថាខណ្ឌទី ១) ។ តតិយជន មានន័យថា អ្នកដែលគ្មានផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ចំពោះកិច្ចសន្យានៃភាគីដែលពាក់ព័ន្ធ ដូចជា គ្រាន់តែជាមិត្តភ័ក្តិ ឬ ឪពុកម្តាយជាដើម ។ ឧទាហរណ៍ អ្នកធានា មិនមែនជា តតិយជនទេ ព្រោះ អ្នកធានានោះ មានផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ចំពោះការសង ដោយសារអ្នកធានានោះ ត្រូវបញ្ចៀសនូវការទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានា ។

៣.១.២ អានុភាពនៃការសង

ក្នុងករណីដែលកូនបំណុល និង តតិយជន បានសងដោយត្រឹមត្រូវ

ក. កាតព្វកិច្ចដើមត្រូវរលត់ (មាត្រា ៤៣៣) ។

ខ. តតិយជន អាចទាមទារការសងចំពោះកូនបំណុលដើម (សេចក្តីចំរើនឥតហេតុ)

គ. តតិយជន ស្នងម្ចាស់បំណុលដោយឧបាទេសកម្ម ចំពោះសិទ្ធិលើបំណុល និង សិទ្ធិផ្សេងទៀតដែលម្ចាស់បំណុលនោះធ្លាប់មាន (មាត្រា ៤៥៩) ។

៣.១.៣ ករណីលើកលែង

មានករណីខ្លះ តតិយជន មិនអាចសងជំនួសបានទេ :

ក. នៅពេលដែលគោលបំណងនៃកាតព្វកិច្ច មិនអាចសំរេចបាន ដោយការសងរបស់តតិយជន (មាត្រា ៤៣៤ កថាខណ្ឌទី ២) ។

ខ. ម្ចាស់បំណុល និង កូនបំណុល បានព្រមព្រៀងគ្នាមិនអនុញ្ញាតអោយតតិយជនសងជំនួស (មាត្រា ៤៣៤ កថាខណ្ឌទី ៣) ។

ឧទាហរណ៍នៃកាតព្វកិច្ច ដែលគោលបំណងរបស់វា មិនអាចសំរេចបាន ដោយការសងដោយតតិយជន គឺ កាតព្វកិច្ចគូររូបភាព កាតព្វកិច្ចសំដែងលើឆាក កាតព្វកិច្ចមិនបង្កសំលេងឡូឡា ជាដើម ។

ដូចដែលបានឃើញ កាតព្វកិច្ចជាច្រើន ដែលមានខ្លឹមសារឱ្យធ្វើសកម្មភាពណាមួយ ឬ មិនឱ្យធ្វើសកម្មភាពណាមួយ តាមខ្លឹមសាររបស់វា កាតព្វកិច្ចដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យតតិយជនសង ពីព្រោះចរិកលក្ខណៈរបស់កូនបំណុល គឺ មានសារៈសំខាន់ ។

៣.២ អ្នកដែលត្រូវទទួលការសង

៣.២.១ គោលការណ៍ទូទៅ

ការសង នឹងមានសុពលភាព លុះត្រាតែធ្វើចំពោះម្ចាស់បំណុល ឬ អ្នកដទៃទៀត ដែលមានសិទ្ធិទទួលការសង (មាត្រា ៤៣៧ កថាខណ្ឌទី ១) ។

៣.២.២ ករណីលើកលែង

បើកូនបំណុល បានសងដល់អ្នកដែលគ្មានសិទ្ធិទទួលការសង កូនបំណុលនោះ ត្រូវសងទៅម្ចាស់បំណុលជាថ្មីម្តងទៀត តាមការទាមទារពីម្ចាស់បំណុលនោះ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីដែលអ្នកទទួលការសង មិនមែនជាអ្នកមានសិទ្ធិទទួលទេ ប៉ុន្តែមើលទៅហាក់បីដូចជាអ្នកមានសិទ្ធិទទួលការសង វាគឺជាបញ្ហាសំរាប់កូនបំណុល ពីព្រោះ កូនបំណុលអាចបាត់បង់នូវអ្វីដែលត្រូវធ្វើ ពោលគឺ ប្រសិនបើ គាត់សង ហើយ អ្នកទទួល មិនមានសិទ្ធិទទួលទេ កូនបំណុល ត្រូវសងម្តងទៀត ហើយប្រសិនបើ កូនបំណុល មិនសងទេ ប៉ុន្តែ អ្នកទទួលមានសិទ្ធិទទួល វា គឺជាការយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល។ គេហៅថា បញ្ហានៃឧបម្ចាស់សិទ្ធិ។

មាត្រា ៤៣៩ ត្រូវអនុវត្តនៅក្នុងករណីបែបនេះ ហើយតាមមាត្រានេះ ការសងទៅអ្នកដែលគ្មានសិទ្ធិទទួលការសង មានសុពលភាពដោយករណីលើកលែង ក្នុងករណីដែលកូនបំណុល ជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុស។

ហើយក្នុងករណីដែលការសង ដែលបានធ្វើចំពោះឧបភាគីនៃសិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវបានចាត់ទុកថា មានសុពលភាព ម្ចាស់សិទ្ធិពិតប្រាកដ មិនអាចទាមទារឱ្យកូនបំណុលសងម្តងទៀតបានទេ (មាត្រា ៤៣៩ កថាខណ្ឌទី ១) ប៉ុន្តែ អាចទាមទារឱ្យអ្នកដែលទទួលការសង ប្រគល់វត្ថុមកវិញ។

៣.៣ ពេលវេលាការសងត្រូវបានធ្វើឡើង

ជាទូទៅ កូនបំណុលត្រូវបានបង្ខំឱ្យសងរហូតដល់កាលបរិច្ឆេទនៃការសង (មាត្រា ៤៤៣ កថាខណ្ឌទី ១, មាត្រា ៣៩១) ហើយត្រូវទទួលខុសត្រូវ ចំពោះសំណងការខូចខាត ក្នុងករណីដែលកូនបំណុល បានអនុវត្តយឺតយ៉ាវ។

លើសពីនេះ កូនបំណុលត្រូវសងនៅក្នុងម៉ោងធ្វើការធម្មតាយោងតាមមាត្រា ៤៤៤។ ហេតុដូច្នេះ វា អាចជាការយឺតយ៉ាវ ប្រសិនបើកូនបំណុល សងបំណុលចំពោះធនាគារនៅពេលពាក់កណ្តាលអធ្រាត នៃកាលបរិច្ឆេទនៃការសង។

ការកំណត់ពេលវេលា ត្រូវបានសន្មតថា បានជាប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល ហេតុដូច្នេះ កូនបំណុល អាចបោះបង់ការកំណត់ពេលវេលានោះចោល ដោយឯកតោភាគីបាន (មាត្រា ៣៣០) ហើយ សងនៅមុនកាលបរិច្ឆេទបាន (មាត្រា ៤៤៣ កថាខណ្ឌទី ២) ។

៣.៤ ទីកន្លែងត្រូវសង

យោងតាមមាត្រា ៤៤៥ ប្រសិនបើ គ្មានការព្រមព្រៀងគ្នាផ្សេងអំពីទីកន្លែងដែលត្រូវសងទេ ការប្រគល់វត្ថុដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ ត្រូវបានធ្វើឡើង នៅទីកន្លែងដែលវត្ថុនោះ បានស្ថិតនៅនាពេលសិទ្ធិលើបំណុលកើតឡើង។ ចំពោះកាតព្វកិច្ចក្រៅពីនេះ ការសង ត្រូវធ្វើឡើង នៅលំនៅឋានបច្ចុប្បន្នរបស់ម្ចាស់បំណុល។

ហើយជាការពិតណាស់ ការព្រមព្រៀងត្រូវយកមកអនុវត្ត ករណីប្រសិនបើមាន។

៣.៥ អ្វីដែលកូនបំណុលត្រូវធ្វើដែលជាការសង

៣.៥.១ សងគ្រប់ចំនួន

ការសង ត្រូវធ្វើឡើងតាមខ្លឹមសារនៃកាតព្វកិច្ច និង តាមគោលការណ៍នៃភាពស្មោះត្រង់ និង ភាពសុចរិត (មាត្រា ៤៤០)។

ក្រៅពីនេះ ការសង ជាទូទៅ ត្រូវសងគ្រប់ចំនួន ហើយម្ចាស់បំណុល មិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យទទួលយកការសងមួយភាគនោះទេ។ ហេតុដូច្នេះ X មិនចាំបាច់ទទួលការសងនោះទេ លើកលែងតែគាត់ ចង់ទទួល នៅក្នុងករណីទី ៤។

ជាទូទៅ សោហ៊ុយនៃការសងជាបន្ទុករបស់កូនបំណុល (មាត្រា ៤៤៦)។

ម្យ៉ាងទៀត កូនបំណុល អាចទាមទារឱ្យចេញលិខិតបញ្ជាក់នូវការទទួលការសងបាន (មាត្រា ៤៤៧) និងទាមទារឱ្យប្រគល់លិខិតបញ្ជាក់សិទ្ធិលើបំណុលបាន (ម. ៤៤៨)។

៣.៥.២ ការសងដោយវត្ថុជំនួស

ដូចដែលបានពន្យល់រួចហើយ ការសង ត្រូវធ្វើឡើងតាមខ្លឹមសារនៃកាតព្វកិច្ច។ ឧទាហរណ៍ ការអោយអចលនវត្ថុ គឺមិនមែនជាការសងចំនួន ១០០០ ដុល្លា ជាប្រាក់នោះទេ ទោះបីជា វត្ថុនោះ មានតម្លៃច្រើន ១០០០ ដុល្លា ក៏ដោយ។

ដើម្បីអោយកូនបំណុល សងដោយវត្ថុជំនួសមានសុពលភាព កូនបំណុល ត្រូវធ្វើការព្រមពៀង ឬ ទទួលការយល់ព្រមពីម្ចាស់បំណុល។

៣.៦ សំណើផ្តល់ការសង និង ការយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល

X បានជំពាក់បំណុល Y ចំនួន ១ ០០០ ដូល្លារ។ កាលបរិច្ឆេទនៃការសង គឺនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។X និង Y បានព្រមព្រៀងគ្នាជាពិសេសមួយថា ការប្រាក់គឺ ២០ % នៅក្នុង ០១ ឆ្នាំ ក្នុងករណីដែលមាន

ការយឺតយ៉ាវក្នុងការសង។ នៅកាលបរិច្ឆេទនៃការសងបានមកដល់ X បានមកផ្ទះរបស់ Y ហើយបានសុំឱ្យ Y ទទួលយកប្រាក់ចំនួន ១ 000 ដុល្លារ ប៉ុន្តែ Y បដិសេធមិនព្រមទទួល ដោយសារម្ចាស់បំណុលចង់បានការប្រាក់ក្នុងអំឡុងពេលយឺតយ៉ាវ។ តើ X ត្រូវយ៉ាងម៉េចដើម្បីឱ្យរួចផុត ពីការទទួលខុសត្រូវ?

សន្និដ្ឋាន

X ត្រូវធ្វើសំណើផ្តល់ការសង។

ដូចដែលបានពន្យល់រួចហើយ ដើម្បីរំលត់កាតព្វកិច្ច ត្រូវធ្វើការសង។ ប៉ុន្តែជួនកាល ការបញ្ចប់ការសងត្រូវការនូវសកម្មភាពរបស់ម្ចាស់បំណុលមួយចំនួនដែរ ដូចជា ការទទួលប្រាក់។ ហេតុដូច្នេះ ការសង្គ្រោះ នៅក្នុងករណីដែលម្ចាស់បំណុល បដិសេធមិនព្រមធ្វើអ្វីមួយចាំបាច់ដើម្បីបញ្ចប់កាតព្វកិច្ច គឺ ចាំបាច់ណាស់។ នេះគឺជាបញ្ញត្តិស្តីពីសំណើផ្តល់ការសង ហើយ ការយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល ក៏ជាប្រព័ន្ធមួយដែលទាក់ទងនឹងបញ្ញត្តនេះដែរ។

៣.៦.១ និយមន័យ

និយមន័យនៃសំណើផ្តល់ការសង គឺមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤៩៣។ យោងតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះ និមយន័យ បានកំណត់ថា *សំណើផ្តល់ការសង សំដៅទៅលើការដែលកូនបំណុល បានរៀបចំចប់សព្វគ្រប់នូវតាវកាលិកសម្រាប់សង និង ទាមទារឱ្យម្ចាស់បំណុលទទួលការសងនោះ* ។

៣.៦.២ វិធីស្នើផ្តល់ការសង

ក្រៅពីមាត្រា ៤៩៣ ជាពិសេសជាងនេះបន្តិច មាត្រា ៤៩៤ បានចែងអំពីវិធីស្នើផ្តល់ការសងចំនួនពីរយ៉ាង គឺ :

ទី ១ វិធីជាគោលការណ៍ដែល *ស្នើផ្តល់តាវកាលិកជាក់ស្តែងតាមខ្លឹមសារនៃកាតព្វកិច្ច*

ទី ២ គឺការរៀបចំសង (រាប់ទាំងការកំណត់ជាក់លាក់) និង ការជូនដំណឹង។ វិធីនេះគឺគ្រប់គ្រាន់ហើយជាសំណើផ្តល់ការសង ក្នុងករណីដែលម្ចាស់បំណុល បដិសេធជាមុនក្នុងការទទួលយកសំណើផ្តល់ការសង ឬ ក្នុងករណីដែលសកម្មភាពរបស់ម្ចាស់បំណុល គឺមានលក្ខណៈចាំបាច់។

ឧទាហរណ៍យ៉ាងសាមញ្ញនៃករណីដែលសកម្មភាពរបស់ម្ចាស់បំណុល មានលក្ខណៈចាំបាច់នោះ គឺ ករណីដែលម្ចាស់បំណុល ត្រូវទទួលអ្វីមួយនៅឯផ្ទះរបស់កូនបំណុល (ប្រៀបធៀប មាត្រា ៤៤៥)។

៣.៦.៣ អានុភាព

ជាដំបូង ក្នុងករណីដែលម្ចាស់បំណុល ទទួលយកសំណើផ្តល់ការសង លោក / លោកស្រី មិនចាំបាច់គិតអំពីអានុភាពនៃសំណើផ្តល់ការសង និង ការសងនោះផ្ទាល់ ដាច់ដោយឡែកនោះទេ ព្រោះ សំណើផ្តល់ការសង នឹង

បញ្ចប់ភ្លាមៗ ហើយ ក្លាយទៅជាការសង។ អានុភាពនៃសំណើផ្តល់ការសង មានសារសំខាន់ តែក្នុងករណីដែលការសង មិនអាចអនុវត្តបានតែប៉ុណ្ណោះ។

អានុភាពជាចំបង គឺមានដូចខាងក្រោមនេះ :

១. ការរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៤៩៣ កថាខណ្ឌទី ២)

២. ការរួចផុតពីការបង់ការប្រាក់ ក្រោយពេលស្នើផ្តល់ការសង (មាត្រា ៤៩៣ កថាខណ្ឌទី ៣)

៣. ការផ្ទេរហានិភ័យ (មាត្រា ៤១៦ កថាខណ្ឌទី ២ ចំណុច ខ និង មាត្រា ៤៩៥ ចំណុច ក)

៤. ការបាត់បង់នូវការតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នា (មាត្រា ៤៩៥ ចំណុច ខ)

៥. ការកើតឡើងនូវសិទ្ធិដើម្បីតម្កល់ ដើម្បីឱ្យរួចផុតពីកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៤៩៥ ចំណុច គ)

ដូចដែលបានឃើញពីពាក្យពេចន៍ អានុភាពទាំងនេះ ត្រូវកើតមានឡើង ទោះបីជាគ្មានកំហុសរបស់ភាគីម្ចាស់បំណុលក៏ដោយ។

ឧទាហរណ៍ ទោះបីជានៅពេលដែលគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ឬ គ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ រារាំងម្ចាស់បំណុលមិនឱ្យទទួលសំណើផ្តល់ការសងក៏ដោយ ក៏អានុភាពទាំងនេះ កើតមានឡើង។

នេះ គឺខុសគ្នាខ្លាំងណាស់ពីការយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល ដែលតំរូវអោយមានកំហុសអចេតនា (ឬ កំហុសចេតនា)។

ម្យ៉ាងទៀត ឧទាហរណ៍យ៉ាងសាមញ្ញ ដែលសំណើផ្តល់ការសង ត្រូវបានបដិសេធមិនព្រមទទួលនៅប្រទេសជប៉ុន គឺករណីជួល។

ឧទាហរណ៍ ភតិបតី និង ភតិកៈ បានព្រមព្រៀងគ្នាថា ភតិបតី ត្រូវជួលផ្ទះទៅឱ្យភតិកៈក្នុងតម្លៃ ១ 000 ដុល្លារ ក្នុងមួយឆ្នាំ ប៉ុន្តែក្រោយមក ភតិបតី ចាប់ផ្តើមជំទាស់នឹងការជួល ព្រោះ ភតិបីត ចង់តម្លើងថ្លៃឈ្នួល រហូតដល់ ១៥00 ដុល្លារ។

នៅក្នុងករណីបែបនេះ ប្រសិនបើ សូម្បីតែភតិកៈ មិនធ្វើសំណើផ្តល់ការសង វា អាចចូលទៅក្នុងការបំពានកិច្ចសន្យា ហើយក៏អាចមានករណីយកិច្ចបង់ការប្រាក់យឺតយ៉ាវផងដែរ។ ដើម្បីបញ្ចៀសនូវការទទួលខុសត្រូវនេះ ភតិកៈ យ៉ាងហោចណាស់ ត្រូវធ្វើសំណើផ្តល់ការសង។ ម្យ៉ាងទៀត ភតិកៈ អាចដាក់ប្រាក់តម្កល់ដើម្បីឱ្យគាត់អាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចទាំងស្រុង។

៣.៧ ការយឺតយ៉ាវក្នុងការទទួល

ក្នុងករណីដែលសំណើរផ្តល់ការសង មិនត្រូវបានទទួល ហើយការមិនទទួលនេះ បណ្តាលមកពីកំហុស (កំហុសដោយចេតនា ឬ កំហុសដោយអចេតនា) របស់ម្ចាស់បំណុលនៅពេលជាមួយគ្នានេះ កូនបំណុល អាចទាមទារឱ្យម្ចាស់បំណុលសងសំណងការខូចខាតចំពោះសោហ៊ុយ ដូចជា សោហ៊ុយសំរាប់រក្សាទុកវត្ថុសំរាប់ជាកម្មវត្ថុ នៃការ

សងក្នុងឃ្លាំងដែលកូនបំណុល បានចំណាយដើម្បីរក្សាទុកនោះក្នុងរយៈពេលដ៏វែង ដោយសារមូលហេតុ ម្ចាស់បំណុល មិនទទួលការសង ឬ ចំពោះការពន្ធផ្សេងៗលើអចលនវត្ថុ ជាអាទិ៍ ។ ដោយយោងតាមមាត្រា ៤៥៦ កថាខណ្ឌទី១ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ក្នុងករណីនៃការមិនទទួលសំណើរផ្តល់ការសងរបស់ម្ចាស់បំណុល ដូចជា ករណីដែល ម្ចាស់បំណុល មិនមកទទួលយកនូវអ្វីមួយពីកូនបំណុល វា គឺជាការបំពានករណីធ្ងន់ធ្ងរពីម្ចាស់បំណុល ។ កូនបំណុល អាចពិចារណារំលាយកិច្ចសន្យាបាន ។ (យោងតាមមាត្រា ៤៥៦ កថាខណ្ឌទី ២)

លើសពីនេះ ក្នុងករណីដែលការមិនទទួលសំណើរផ្តល់ការសងរបស់ម្ចាស់បំណុល គឺជាការបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ អាចរំលាយកិច្ចសន្យាបានភ្លាមៗ ។ ការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺធ្វើបានតែចំពោះ កិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញតែប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺនាំអោយភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ អាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយយកការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងទៀត មកធ្វើជាមូលហេតុ (យោងតាមមាត្រា ៤០៧) ។ ហើយបើមានការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរ នោះគ្មានសង្ឃឹមថាភាគីម្ខាង នឹងមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ហើយ វា ជាការមិនសមស្របក្នុងការរក្សាទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យាអោយមានអានុភាព ហេតុនេះ គឺច្បាប់អនុញ្ញាតឱ្យរំលាយកិច្ចសន្យា (យោងតាមមាត្រា ៤០៨ ចំណុច **ក** ដល់ ចំណុច **ឃ**) ចំណុច **ក** គឺករណីដែល ភាគីម្ខាងបានធ្វើការដាស់តឿនភាគីម្ខាងទៀត ដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ប៉ុន្តែភាគីម្ខាងទៀតនោះ នៅតែមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទោះជា មានការដាស់តឿនរបស់ភាគីម្ខាងទៀតក៏ដោយ ។ ចំនុច **ខ** គឺមានន័យថា ដល់ពេលដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យាហើយនោះ តែភាគី មិនអនុវត្តតាមពេលវេលាកំណត់នៃកិច្ចសន្យានោះទេ ។ ចំនុច **គ** គឺសំដៅដល់ការអលទ្ធភាព នៅក្នុងការអនុវត្ត ។ ហើយចំនុច **ឃ** ចែងអំពីការរំលាយកិច្ចសន្យា ដោយសារមូលហេតុបាត់បង់ភាពជឿជាក់ទៅលើភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា ។

មាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ២ គឺចង់បញ្ជាក់ប្រាប់ថា ភាគីដែលបានបំពានកិច្ចសន្យា មិនអាចហាមឃាត់ចំពោះការរំលាយកិច្ចសន្យា ដោយមូលហេតុថាខ្លួន គ្មានកំហុសចំពោះការមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចបានឡើយ ។

៤. ការទូទាត់

៤.១ លក្ខខណ្ឌ

៤.១.១ លក្ខខណ្ឌមូលដ្ឋាននៃការទូទាត់ច្បាប់បានកំណត់

យោងតាមមាត្រា ៤៦៤ ដែលបានចែងអំពីអត្ថន័យ និង លក្ខខណ្ឌតំរូវនៃការទូទាត់ដែលច្បាប់បានកំណត់ ។ ការទូទាត់ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងតាមមាត្រានេះនៃកថាខណ្ឌទី ១ គឺមាន :

ក. បុគ្គលពីរនាក់ ទទួលបន្ទុកកាតព្វកិច្ចចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក មានន័យថាទោះ ជាគ្មានការព្រមព្រៀងគ្នាអំពីការទូទាត់ខាងភាគីទាំងពីរក៏ដោយ ។ ការទូទាត់ អាចធ្វើបានដោយការបង្ហាញឆន្ទៈឯកតោភាគីអំពី "ការទូទាត់" របស់ភាគីម្ខាង ។

ខ. កាតព្វកិច្ចទាំងពីរ មានគោលបំណងប្រភេទដូចគ្នា គឺការទូរទាត់ អាចធ្វើបានចំពោះកាតព្វកិច្ច ដែលជាកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ ឬ កាតព្វកិច្ចដែលមានកម្មវត្ថុជំនួសប្រភេទដូចគ្នា (**ឧទាហរណ៍ស្រូវ**) បើកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់គឺ ត្រូវតែអនុវត្តនូវការទូរទាត់ជាប្រាក់ ។

គ. កាតព្វកិច្ចទាំងពីរ ត្រូវដល់ពេលកំណត់សង ក្នុងករណីនេះ គឺជាការដល់ពេលវេលា ដែលត្រូវកំណត់សងនូវសិទ្ធិលើបំណុល ដែលភាគីម្ខាង បានបង្ហាញឆន្ទៈអំពីការទូរទាត់មានចំពោះភាគីម្ខាងទៀត ។

ការទូទាត់ ដែលរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមករបស់ភាគីទាំងពីរ ហេតុនេះ ចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ភាគីដែលបានធ្វើការទូរទាត់ហើយនោះ មានអានុភាពនៃសិទ្ធិលើបំណុលដែលត្រូវបានសង ។

ឃ. ការបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ពីភាគីម្ខាង គឺមានន័យថា ការទូទាត់ដោយភាគីម្ខាង បានបង្ហាញឆន្ទៈ ធ្វើការទូទាត់ទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត ។ (យោងតាមមាត្រា ៤៦៥ កថាខណ្ឌទី ១)

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គូភាគី ក៏អាចធ្វើកិច្ចសន្យាទូទាត់ ដែលរំលត់កាតព្វកិច្ចទៅវិញទៅមកបាន ទោះបីជា កាតព្វកិច្ចទាំងពីរនោះ គ្មានគោលបំណងប្រភេទដូចគ្នាទៅវិញទៅមកក៏ដោយ ។ ប៉ុន្តែ មិនត្រូវឱ្យមានការខូចផលប្រយោជន៍របស់តតិយជន ដោយសារការទូទាត់របស់គូភាគីនោះទេ ។ តាមធម្មតា សិទ្ធិលើបំណុលចំពោះគ្នា ទៅវិញទៅមកនោះ គឺស្ថិតក្នុងស្ថានភាពសមស្របនឹងការទូទាត់ គឺអាចរំលត់ដោយកិច្ចសន្យាទូទាត់ ។ ទោះជាវត្ថុ ជាកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ចខុសគ្នាក៏ដោយ ដូចជាសិទ្ធិលើបំណុល ដែលមានគោលបំណងសងជាប្រាក់ និង សិទ្ធិលើបំណុលទាមទារឱ្យប្រគល់ស្រូវ ជាដើម ក៏ការទូទាត់ អាចធ្វើបានតាមកិច្ចសន្យាទូទាត់ដែរ ។

៤.១.២ មូលហេតុនៃការកម្រិតចំពោះការទូរទាត់

លើសពីនេះ នៅមានមូលហេតុមួយចំនួនសំរាប់ករិតចំពោះការទូរទាត់:

ក. កាតព្វកិច្ច មិនអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការទូរទាត់ មាត្រា ៤៦៧ កថាខណ្ឌទី ១

មាត្រានេះ ហាមមិនឱ្យធ្វើការទូទាត់ ក្នុងករណីមិនសមអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការទូទាត់ ដោយសារ សិទ្ធិលើបំណុលណាមួយ ឬ ទាំងពី គឺជាសិទ្ធិលើបំណុលពិសេស ដែលភាគី ចាំបាច់ត្រូវទទួលការបង់ប្រាក់ ។

ខ. សិទ្ធិលើបំណុលរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ភ្ជាប់នឹងសិទ្ធិតវ៉ា មាត្រា ៤៦៨ កថាខណ្ឌទី ១

ក្នុងករណីដែលភាគីមួយទៀត មានសិទ្ធិតវ៉ានឹងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ភាគី ដែលបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ ទោះបីជាលក្ខខណ្ឌសំរាប់ទូទាត់ ត្រូវបានបំពេញក៏ដោយ ក៏មិនអាចធ្វើការទូទាត់បានដែរ ។

គ. កាតព្វកិច្ច កើតឡើងដោយអំពើអនីត្យានុកូល មាត្រា ៤៦៩ កថាខណ្ឌទី ១

ជាការកម្រិតនូវការទូទាត់ ដោយចារីនៃអំពើអនីត្យានុកូល ។ ក្នុងករណីដែល X មានសិទ្ធិលើបំណុល ចំពោះ Y ហើយ Y មានសិទ្ធិលើបំណុល ចំពោះសំណងការខូចខាតដែលកើតឡើង ដោយសារអំពើអនីត្យានុកូលរបស់ X នោះ X មិនអាចអះអាងអំពីការរលត់កាតព្វកិច្ច ចំពោះសំណងការខូចខាត ដែលកើតឡើងដោយសារអំពើអនីត្យានុកូលនោះ តាមការអះអាងអំពីការទូទាត់បានឡើយ ។

ឃ. មានការសន្យាថាហាមមិនឱ្យធ្វើការទូទាត់ មាត្រា ៤៦៧ កថាខណ្ឌទី ២

ជាគោលការណ៍ គូភាគី មានសិទ្ធិក្នុងការកំណត់នូវលក្ខខណ្ឌសំរាប់ការអនុវត្តបាន ។ ដូចនេះ ចំពោះការទូទាត់ ភាគី ក៏អាចចែងហាមមិនឱ្យធ្វើការទូទាត់បានដូចគ្នា ប៉ុន្តែមិនមានអានុភាពអះអាងចំពោះតតិយជន ដែលសុច្ចរិតបាន ឡើយ ។

ង. សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យរឹបអូស មាត្រា ៤៧០

ជាមាត្រាហាមមិនឱ្យធ្វើការទូទាត់នូវសិទ្ធិលើបំណុល ដែលហាមមិនឱ្យរឹបអូស ។ សិទ្ធិលើបំណុល ដែលហាម ឃាត់មិនឱ្យរឹបអូសមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៨២ កថាខណ្ឌទី ១ និង ទី ២ ។

មូលហេតុមិនឱ្យធ្វើការទូទាត់ ដោយសារថា មានភាពចាំបាច់ដល់ការទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅ ។

ស្តីពីចំណុច ក ឧទាហរណ៍ បើសិនជា អ្នកជិតខាង សន្យាថា ពួកគេ ទទួលបន្ទុកកាតព្វកិច្ចចំពោះគ្នាទៅវិញ ទៅមកមិនលេងព្យាណូទេ បន្ទាប់ពីម៉ោង ៩ យប់ នោះនឹងគ្មានន័យទេ សំរាប់ភាគីម្ខាងទៀត លេងព្យាណូ បន្ទាប់ពី ម៉ោង ៩ យប់ ដោយបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ ។

នៅជប៉ុន វា ជាកាតព្វកិច្ចរបស់និយោជក ក្នុងការបើកប្រាក់ឈ្នួលគ្រប់ចំនួនទៅអោយនិយោជិត ហើយ ការទូទាត់របស់និយោជក ត្រូវបានហាមឃាត់ ។ ហេតុដូច្នេះ កាតព្វកិច្ចបើកប្រាក់ឈ្នួល ក៏មិនអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការទូទាត់ ដែរ ។

ស្តីពីចំណុចខ ឧទាហរណ៍ យ៉ាងសាមញ្ញមួយ នៅក្នុងចំណោមឧទាហរណ៍យ៉ាងសាមញ្ញជាច្រើននៃសិទ្ធិតវ៉ា ដែលសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ភ្ជាប់ទៅនឹងសិទ្ធិតវ៉ានេះ គឺ សិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នា ។

ករណីសិក្សា ១ : X និង Y បានសន្យាគ្នាថា X ត្រូវលក់រថយន្តទៅឱ្យ Y ក្នុងតម្លៃ ១000 ដុល្លា ដោយគ្មានធ្វើការសន្យាពិសេសណាមួយ អំពីពេលវេលានៃការសងនោះទេ ។ ក្រោយពីនោះ X បានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១000 ដុល្លា ពី Y ។ តើ X អាចធ្វើការទូទាត់បានទេ?

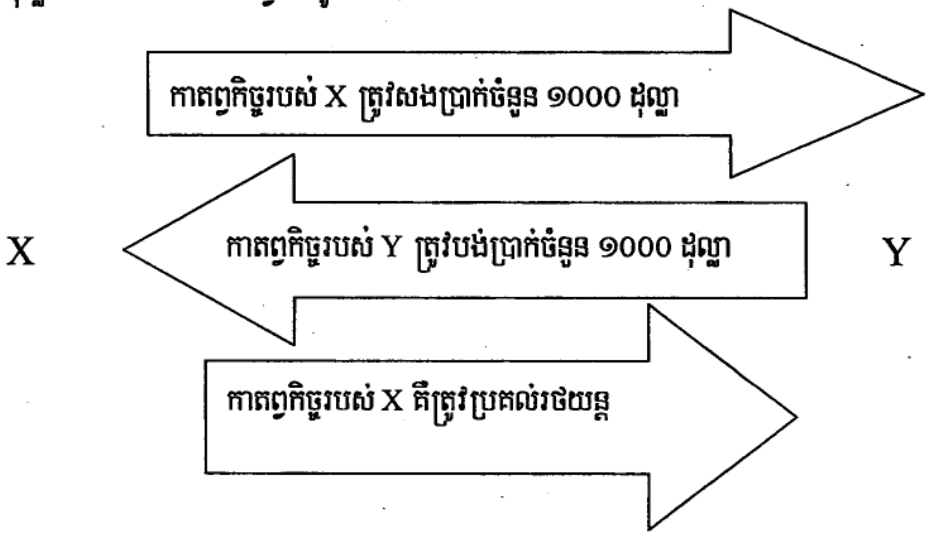

សន្និដ្ឋាន : នៅក្នុងករណីនេះ Y មានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ចំនួន ១000 ដូល្លារទៅឱ្យ X ចំណែកឯ X ជំពាក់បំណុលចំនួន ១000 ដូល្លារ។ ប៉ុន្តែ វា មិនអាចទៅរួចនោះទេ ក្នុងការទូទាត់កាតព្វកិច្ចទាំងពីរនេះ ពីព្រោះ Y អាចទាមទារឱ្យប្រគល់រថយន្តដែលជាការតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នា។

ករណីសិក្សា ២

១. Y បានខ្ចីលុយចំនួន ១000 ដុល្លាពី X នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២00៥ ហើយកាលបរិច្ឆេទនៃកាលកំណត់សងដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាគឺថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២00៥។ X បានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១000 ដុល្លាពី Y នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២00៧ ហើយកាលបរិច្ឆេទនៃកាលកំណត់សង ដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា គឺថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២00៧។ ថ្ងៃនេះ គឺថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។ តើ X អាចធ្វើការទូទាត់បានដែររឺទេ?

២. Y បានខ្ចីលុយចំនួន ១000 ដុល្លាពី X នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២00៥ ហើយកាលបរិច្ឆេទនៃកាលកំណត់សងដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាគឺថ្ងៃទី១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២00៥ ។ X បានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១000 ដុល្លាពី Y នៅថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភាឆ្នាំ ២០១១ ហើយកាលបរិច្ឆេទនៃកាលកំណត់សងដែលបានព្រមព្រៀង គ្នាគឺថ្ងៃទី១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។ថ្ងៃនេះគឺថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។ តើ X អាចធ្វើការទូរ ទាត់បានដែររឺទេ?

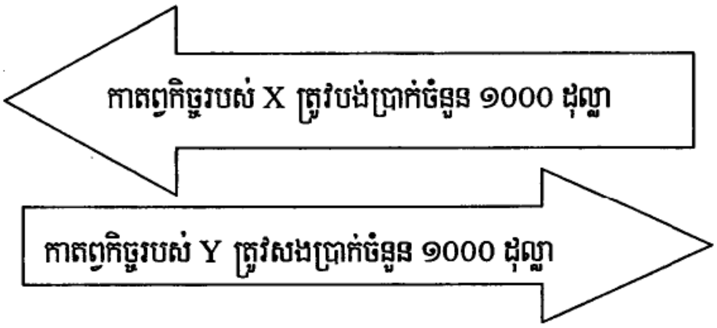

សន្និដ្ឋាន :

១. Y មានសិទ្ធិតវ៉ាអំពីអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិ បន្ទាប់ពីផុតអំឡុងពេល ៥ ឆ្នាំ ចាប់ពីកាបលរិច្ឆេទនៃការកំណត់សង ប៉ុន្តែ X នៅតែអាចទូទាត់កាតព្វកិច្ចទាំងពីរបាន ដោយសារ លក្ខខណ្ឌនៃ ការទូទាត់ ត្រូវបានបំពេញពីថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២00៧ ដែលជាកាលបរិច្ឆេទមួយមុនការផុតអំឡុងពេលបែបនេះ។

២. Y មានសិទ្ធិតវ៉ាអំពីអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិ បន្ទាប់ពីផុតអំឡុងពេល ៥ ឆ្នាំ ចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សង ហើយ X មិនអាចទូទាត់កាតព្វកិច្ចទាំងពីរបានទេ ដោយសារ លក្ខខណ្ឌនៃការទូទាត់ ត្រូវបានបំពេញចាប់ពីថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ដែលជាកាលបរិច្ឆេទមួយ មិនមានមុនការផុតអំឡុងពេលបែបនេះ។

មូលហេតុនៃការខុសគ្នានេះ គឺមានដូចខាងក្រោមនេះ :

តាមទ្រឹស្តី ការទូទាត់ មានអានុភាពរំលត់កាតព្វកិច្ច ដោយមានប្រតិសកម្មតាំងពីដែលកាតព្វកិច្ចសមស្រប ទៅនឹងការទូទាត់ តាមមាត្រា ៤៦៦។ ហេតុដូច្នេះ ក្នុងករណីដែល លក្ខខណ្ឌនៃការទូទាត់ ត្រូវបានបំពេញមុនផុត អំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ហើយម្ចាស់សិទ្ធិលើបំណុល ដែលត្រូវរលត់ដោយអាជ្ញាយុកាល បានបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ ការបង្ហាញឆន្ទៈនេះ ត្រូវមានអានុភាពរំលត់កាតព្វកិច្ចទាំងពីរ ដោយមានប្រតិសកម្មតាំងពីពេលកាតព្វកិច្ចទាំងពីរសមស្របទៅនឹងការទូទាត់។

តាមលក្ខណៈសារធាតុ ការរំពឹងទុកក្នុងការទូទាត់កាតព្វកិច្ច ដែលសមស្របទៅនឹងការទូទាត់រួចហើយ នៅតែត្រូវបានការពារ។

ករណីបន្ទាប់មកទៀត គឺពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុច គ

ករណីសិក្សា ៣

Y បានខ្ចីលុយចំនួន ១000 ដុល្លា ពី X នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៧ ហើយ កាលបរិច្ឆេទនៃកាលកំណត់សង ដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា គឺថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៧។ X នៅតែទាមទារឱ្យសងប្រាក់ ប៉ុន្តែ Y មិនទាន់អនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួននៅឡើយ។ ក្រោយមក X បានបើកឡានបុក Y ហើយ Y បានរងរបួស ហើយមានសិទ្ធិទាមទារសំណងពី X។ តើវាមានអានុភាពដែរ រឺ ទេ ក្នុងករណី X បង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ ត្រឹមចំនួន ១00 ដុល្លា? តើវាមានអានុភាពដែរ រឺ ទេ ក្នុងករណី Y បង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់?

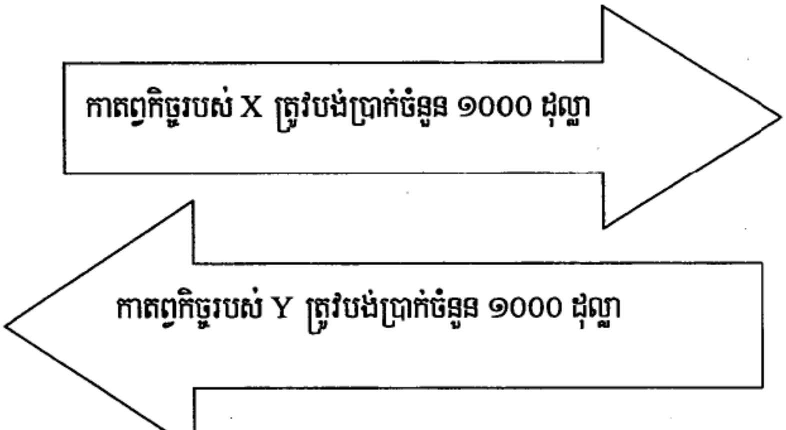

ចំលើយ: ក្នុងករណី X បង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ត្រឹមចំនួន ១00 ដុល្លា វា មិនមានអានុភាពទេ ដោយសារ X មិនអាចអះអាងការរលត់កតព្វកិច្ច សំណងការខូចខាត ដែលកើតមានឡើងដោយអំពើអនីត្យានុកូល នោះ តាមការអះអាងអំពីការទូរទាត់បានឡើយ ផ្អែកតាមមាត្រា ៤៦៩។

ក្នុងករណី Y បង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ វាមានអានុភាព ពីព្រោះ មាត្រា ៤៦៩ កម្រិតចំពោះតែការទូរទាត់ដោយចារីនៃអំពើអនីត្យានុកូលតែប៉ុណ្ណោះ ដូចនេះក្នុងនាមជាជនរងគ្រោះអាចធ្វើការទូរទាត់បាន។

សូមមើលករណីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុច ឃ

ករណីសិក្សា ៤

X បានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១០០០ ដុល្លាពី Y នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ហើយ កាលបរិច្ឆេទ នៃកាលកំណត់សង ដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា គឺថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០។ Y បានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១០០០ ដុល្លាពី Z នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយកាលបរិច្ឆេទនៃកាលកំណត់សង ដែលបានព្រមព្រៀង គ្នាគឺថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ដោយមានការសន្យាពិសេសហាមមិនឱ្យធ្វើការទូទាត់។ Z បានផ្ទេរសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ខ្លួនចំពោះ Y ទៅឱ្យ X តើ X អាចធ្វើការទូទាត់បានដែរ រឺ ទេ?

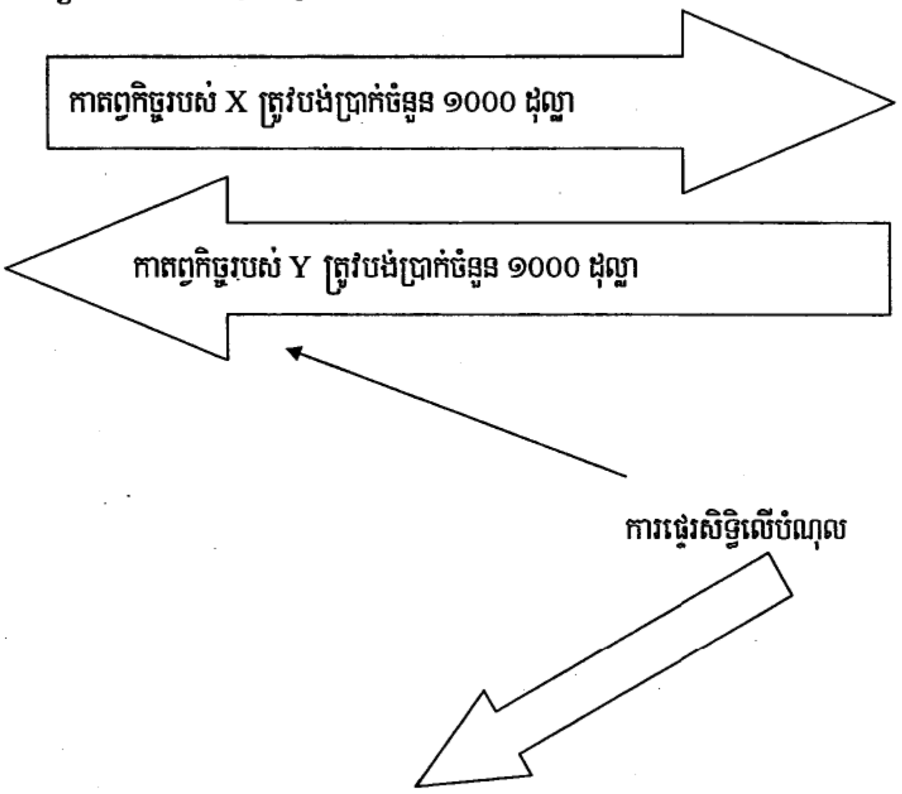

ចំលើយ : X អាចធ្វើការទូទាត់ ក្នុងករណីដែលគាត់ មិនបានដឹងអំពីការសន្យាពិសេស ដោយសារ លក្ខខណ្ឌទូទាត់ កើតមានឡើង ។

ស្តីពីចំណុច **ង** ឧទាហរណ៍មួយនៅក្នុងចំណោមឧទាហរណ៍ជាច្រើននៃការហាមឃាត់មិនឱ្យរឹបអូស គឺក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៣៨២ កថាខណ្ឌទី ១ និង ទី ២។

មាត្រា ៣៨២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

១. បៀវត្ស ប្រាក់ឈ្នួល និង សិទ្ធិលើបំណុល ដែលមានលក្ខណៈ ដូចបៀវត្សផ្សេងទៀត អាចរឹបអូសបានចំពោះប្រាក់សល់ ក្រោយពីបានទូទាត់នូវពន្ធអាករ និង ប្រាក់ធានារ៉ាប់រងសង្គមកិច្ច ពីចំនួនទឹកប្រាក់ ដែលកូនបំណុល

នៃការអនុវត្តត្រូវទទួលពីសំណង នៅពេលកំណត់ត្រូវសង នោះលុះត្រាតែ ស្របតាម ចំណុចនីមួយៗ ដែលកំណត់ដូចខាងក្រោមនេះ :

ក. ផ្នែកតិចជាង ឬ ស្មើនឹង ២០០.០០០ រៀល ក្នុងមួយខែ នោះ ពុំអាចរឹបអូសបានទេ។

ខ. ផ្នែកក្នុងខ្ទង់លើសពី ២០០.០០០ រៀល ទៅ ៦០០.០០០ រៀល ក្នុងមួយខែ នោះ ពុំអាចរឹបអូស លើសចំនួនទឹកប្រាក់មួយភាគបួននៃផ្នែកនេះទេ។

គ. ផ្នែកក្នុងខ្ទង់លើសពី ៦០០.០០០ រៀល ទៅ ២.០០០.០០០ រៀល ក្នុងមួយខែនោះ ពុំអាចរឹបអូស លើសចំនួនទឹកប្រាក់មួយភាគបីនៃផ្នែកនេះទេ។

ឃ. ផ្នែកក្នុងខ្ទង់លើសពី ២.០០០.០០០ រៀល ទៅ ៤.០០០.០០០ រៀល ក្នុងមួយខែនោះ ពុំអាចរឹបអូសលើសចំនួនទឹកប្រាក់មួយភាគពីនៃផ្នែកនេះទេ។

ង. ផ្នែកក្នុងខ្ទង់លើសពី ៤.០០០.០០០ រៀល ទៅ ៦.០០០.០០០ រៀល ក្នុងមួយខែនោះ ពុំអាចរឹបអូសលើសចំនួនទឹកប្រាក់ពីភាគបីនៃផ្នែកនេះទេ។

ច. ផ្នែកក្នុងខ្ទង់លើសពី ៦.០០០.០០០ រៀល ទៅ ២.០០០.០០០ រៀល ក្នុងមួយខែនោះ អាចរឹបអូសយកបានទាំងអស់។

ចំពោះសិទ្ធិលើបំណុល ចំពោះប្រាក់ឧបត្ថមជីវភាព ប្រាក់ឧបត្ថមផ្នែកសិក្សា ប្រាក់ឧបត្ថមសុខភាព និង សិទ្ធិលើបំណុលផ្សេងទៀត ដែលមានគោលបំណងការពារជីវភាព របស់កូនបំណុលនៃការអនុវត្ត ពុំអាចរឹបអូសបានឡើយ។

ផ្អែកតាមមាត្រា ៤៧០ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ហាមកូនបំណុលមិនឱ្យអះអាងនូវការរលត់សិទ្ធិលើបំណុល ដោយសារ ការទូទាត់ចំពោះសិទ្ធិលើបំណុល មិនអាចរឹបអូសបាន។

៤.២ កិច្ចសន្យាទូទាត់

កិច្ចសន្យាទូទាត់ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលរំលត់កាតព្វកិច្ច ចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក តាមការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគី ទោះបីជាកាតព្វកិច្ចទាំងពីរនោះ គ្មានគោលបំណងប្រភេទដូចគ្នា ទៅវិញទៅមកក៏ដោយ (មាត្រា ៤៦៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។ ជាគោលការណ៍ ភាគីតែម្ខាង អាចបង្ហាញឆន្ទៈឯកតោភាគី ដើម្បីធ្វើការទូទាត់បាន នៅពេលណាដែលលក្ខខណ្ឌនៃការទូទាត់ ដែលច្បាប់បានកំណត់ ត្រូវបានបំពេញ ប៉ុន្តែ ទោះបីជាលក្ខខណ្ឌនៃការទូទាត់ដែលច្បាប់បានកំណត់ មិនត្រូវបានបំពេញ ក៏គូភាគីនៃកិច្ចសសន្យាទូទាត់ អាចព្រមព្រៀងគ្នាធ្វើការរំលត់កាតព្វកិច្ចតាមរយៈការទូទាត់បាន ដែលជាឧទាហរណ៍មួយនៃគោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន។ ប៉ុន្តែ សិទ្ធិរបស់តតិជនដែលមិនបានដឹងអំពីការបង្កើតកិច្ចសន្យាជាក់លាក់បែបហ្នឹង មិនត្រូវបំពាន តាមរយៈការបង្កើតកិច្ចសន្យាទូទាត់បែបនេះទេ។

៤.៣ អានុភាព

ករណីដែលលក្ខខណ្ឌនៃការទូទាត់ ត្រូវបានបំពេញ ហើយនៅពេលដែលឆន្ទៈនៃការទូទាត់ ត្រូវបានបង្ហាញនោះ អានុភាពពីរ នឹងកើតមានឡើង :

ក. កាតព្វកិច្ចចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក ត្រូវរលត់ត្រឹមកំរិតដែលចំនួននីមួយ ៗ មានតម្លៃស្មើគ្នា

ខ. អានុភាព ដែលរលត់កាតព្វកិច្ចដោយការទូទាត់នោះ ត្រូវកើតឡើង ដោយមានប្រតិសកម្ម តាំងពីពេលដែលកាតព្វកិច្ចទាំងពីរនោះ សមស្របនឹងការទូទាត់ មានន័យថា កាតព្វកិច្ចទាំងពីរនោះ ត្រឡប់ទៅជារលត់ នៅកាលបរិច្ឆេទដែលកាតព្វកិច្ចទាំងពីរដល់កំណត់សង។

ករណីសិក្សា

X និង Y បានព្រមព្រៀងគ្នាថា X ត្រូវខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១000 ដុល្លារពី Y នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ ហើយ កាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សង គឺនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ប្រាក់កំចីនេះ គឺមិនគិតការប្រាក់នោះទេ ប៉ុន្តែមានកំណត់អំពីការប្រាក់នៃការយឺតយ៉ាវ គឺមានចំនួន ១០ % ក្នុងមួយឆ្នាំ។

Y ក៏បានខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១000 ដុល្លារផងដែរ ពី X នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ ដោយគ្មានការគិតការប្រាក់។ កាលបរិច្ឆេទនៃការសង ដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា គឺនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយការប្រាក់នៃការយឺតយ៉ាវ ដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា គឺមានចំនួន ៧ % ក្នុងមួយឆ្នាំ។ X បានបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់ នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១១។

តើសិទ្ធិទាមទាររបស់ភាគីមួយៗនៅសល់ចំនួនប៉ុន្មាន?

សន្និដ្ឋាន :

ករណីសិក្សាខាងលើ លក្ខខណ្ឌទូទាត់ត្រូវបានបំពេញនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។X បានបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១១ តាមមាត្រា ៤៦៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី "អានុភាពដែលរលត់កាតព្វកិច្ច ដោយសារការទូទាត់នោះ ត្រូវកើតឡើង ដោយមានប្រតិសកម្ម តាំងពីពេលដែលកាតព្វកិច្ចទាំងពីរនោះសមស្របនឹងការទូទាត់" ដូចនេះ កាតព្វកិច្ចដែលមានចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមករបស់ X និង Y ត្រូវចាត់ទុកថាបានរលត់នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយចំពោះការប្រាក់នៃការយឺតយ៉ាវសំរាប់ Y មិនអាចទាមទារបានទេ ពីព្រោះកាតព្វកិច្ចដែល X ត្រូវសង Y ត្រូវបានចាត់ទុកថារលត់នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ដូច្នេះ មិនមានការយឺតយ៉ាវកើតមានឡើងនោះទេ ចំពោះកាតព្វកិច្ចរបស់ X។ ប៉ុន្តែ X អាចទាមទារបានចំនួន ១ ខែ គិតជាប្រាក់ប្រហែលជា. ៥,៨៣ ដុល្លារ ពីព្រោះកាតព្វកិច្ចដែល Y ត្រូវសង X ត្រូវបានចាត់ទុកថា រលត់នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយជាក់ស្តែងកាតព្វកិច្ចដែល Y ត្រូវសង X តាមកិច្ចសន្យា គឺនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១។

ម្យ៉ាងទៀត តាមមាត្រា ៣៣០ ការកំណត់ពេល ត្រូវបានសន្មតថា បានជាប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល ហើយផលប្រយោជន៍នៃពេលវេលានេះ អាចបោះបង់ចោលបាន។ ហេតុដូច្នេះ នៅក្នុងករណីនេះ តាមរយៈការបោះបង់ចោល X អាចធ្វើការទូទាត់កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន នៅមុនថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ដែលជាកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងរបស់ខ្លួនតាំងពីដើម ចំណែកឯ Y ត្រូវរង់ចាំរហូតដល់ថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ដើម្បីធ្វើការទូទាត់ ព្រោះ Y មិនមែនជាកូនបំណុល ហេតុដូច្នេះ មិនអាចបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃ ពេលវេលា ចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ខ្លួនចំពោះ X បានឡើយ។

៤.៤ ការទូទាត់និងដីកាសំរេចហាមឃាត់ឱ្យរឹបអូស

តាមមាត្រា ៤៧១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី អនុញ្ញាតឱ្យគូភាគីធ្វើការទូទាត់សិទ្ធិលើបំណុលដែលមានចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក ប៉ុន្តែក្នុងករណីមួយចំនួន ភាគីមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការទូទាត់នោះទេ។

ជាដំបូង កូនបំណុល ត្រូវធ្វើលទ្ធកម្មនូវសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ខ្លួន ចំពោះម្ចាស់បំណុលនៃការរឹបអូសសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះសិទ្ធិលើបំណុល ចំពោះកូនបំណុលជាមុនសិន ដើម្បីធ្វើការទូទាត់សិទ្ធិលើបំណុល ដែលត្រូវបានរឹបអូសជាមួយនឹងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់កូនបំណុល។ លើសពីនេះ ជាទូទៅ កាលបរិច្ឆេទ នៃការកំណត់សងនៃសិទ្ធិលើបំណុលរបស់កូនបំណុល ត្រូវមកដល់មុនកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងនៃសិទ្ធិលើបំណុលរបស់កូនបំណុល។ នេះ គឺដោយសារថា កូនបំណុល មិនត្រូវរំពឹងធ្វើការទូទាត់កាតព្វកិច្ច ដែលមានចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយមិនបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សង នៅក្នុងករណីដែលកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងនៃសិទ្ធិលើបំណុល ដែលត្រូវបានរឹបអូស បានមកដល់មុន។ ប៉ុន្តែ ការសន្យាពិសេស ដោយផ្អែកតាមមាត្រា ៤៧១ កថាខណ្ឌទី ២ អាចធ្វើកូនបំណុលទូទាត់ ដោយមិនចាំបាច់គិតពីកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុលទាំងពីរ។

ករណីសិក្សា

X និង Y មានកាតព្វកិច្ចចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក។ កាតព្វកិច្ចទាំងពីរបានកើតឡើង នៅថ្ងៃ ទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១។ ហើយកាលបរិច្ឆេទកំណត់នៃកាតព្វកិច្ចរបស់ X គឺថ្ងៃទី ០១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយ កាលបរិច្ឆេទកំណត់នៃកាតព្វកិច្ចរបស់ Y គឺថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។

តើ X អាចអះអាងអំពីការទូទាត់ នៅក្រោយពេលមានដីកាសំរេចរឹបអូសបានដែរ ឬ ទេ?

១. តុលាការ បានរឹបអូសសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ Y (កាតព្វកិច្ចរបស់ X) នៅថ្ងៃទី ១០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ តាមពាក្យសុំរបស់ Z។

២. តុលាការ បានរឹបអូសកាតព្វកិច្ចតបរបស់ Y (សិទ្ធិលើបំណុលរបស់ X) នៅថ្ងៃទី ០១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ តាមពាក្យសុំរបស់ Z។

៣. តុលាការ បានរឹបអូសសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ X (កាតព្វកិច្ចរបស់ Y) នៅថ្ងៃទី ០១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ តាមពាក្យសុំរបស់ Z ។ តើ Y អាចអះអាងពីការទូទាត់បានដែរ ឬ ទេ ក្រោយពេលមានដីការឹបអូស?

សន្និដ្ឋាន :

១. នៅក្នុងករណីនេះ X អាចអះអាងអំពីការទូទាត់បាន ពីព្រោះ គាត់ បានធ្វើលទ្ធកម្មសិទ្ធិលើបំណុលរបស់គាត់ចំពោះ Y ហើយកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ X បានមកដល់មុនកាលបរិច្ឆេទ នៃការកំណត់សងរបស់ Y ។

២. ទោះបីជា ដីកាសំរេចរឹបអូស ត្រូវបានចេញ មុនកាលបរិច្ឆេទនៃកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុលទាំងពីរក៏ដោយ ក៏ X អាចទូទាត់បាន ព្រោះ នៅពេលដែលកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុល ដែលត្រូវបានរឹបអូសមកដល់នៅខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ កាលបរិច្ឆេទនៃការកំណតសងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ X នឹងមកដល់ រហូតពេលនោះ (ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១) ហេតុដូច្នេះ ការបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់របស់ X ត្រូវមានអានុភាព ដោយប្រតិសកម្មត្រឹមខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ដែលមកដល់មុនពេល ដីកាសំរេចរឹបអូស មានអានុភាព។

៣. នៅក្នុងករណីនេះ Y បានធ្វើលទ្ធកម្មសិទ្ធិលើបំណុលនៃការរឹបអូសមុន ប៉ុន្តែ កាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ Y មកដល់ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ X។ ហេតុដូច្នេះ Y ត្រូវពន្យាពេលសង ដើម្បីទូទាត់ ប៉ុន្តែ វាគ្មានតម្លៃក្នុងការការពារនោះទេ ហេតុដូច្នេះ គេមិនអនុញ្ញាតឡើយ (វាក្យខណ្ឌទី ២ កថាខណ្ឌទី ១ នៃមាត្រា ៤៧១) ។

ខាងក្រោមនេះ គឺជាឧទាហរណ៍ ដែលទាក់ទងទៅនឹងការសន្យាពិសេស យោងតាមមាត្រា ៤៧១ កថាខណ្ឌទី ២។

ឧទាហរណ៍ : A បានដាក់ប្រាក់បញ្ញើនៅធនាគារ B ចំនួន ១០ 000 ដុល្លារ នៅថ្ងៃទី ០១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ កាលបរិច្ឆេទនៃការសងនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ B បានឱ្យប្រាក់កំចីទៅ A ចំនួន ១០ 000 ដុល្លារ ដែលមានកាលបរិច្ឆេទសងនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។ ហើយប្រាក់បញ្ញើរបស់ B ត្រូវបាន C រឹបអូសនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១។ កាលដែល B ឱ្យ A ខ្ចីពីព្រោះ B រំពឹងទុកជាមុនថា ខ្លួនមានកាតព្វកិច្ចតប (ប្រាក់បញ្ញើដែលចាត់ទុកដូចជាប្រាតិភោគ) ។

នៅក្នុងករណីនេះ ដូចដែលបានពន្យល់ខាងលើរួចហើយ B មិនអាចទូទាត់បានទេ ព្រោះ កាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ B មកដល់ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់សងសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ A។ ប៉ុន្តែ វាអាចទៅរួចដែរ សំរាប់ B ធ្វើកាទូទាត់ ប្រសិនបើ A និង B បានសន្យាពិសេសជាមុន។ ជាក់ស្តែង ការអនុវត្តនៅប្រទេសជប៉ុន ធនាគារ ជានិច្ចកាលតែងតែ ធ្វើការសន្យាពិសេសជាមុន ដើម្បីឱ្យអាចធ្វើការទូទាត់ ដោយមិនចាំបាច់គិតដល់កាលបរិច្ឆេទនៃការសងសិទ្ធិលើបំណុលទាំងពីរនោះទេ។

៥. ការលើកលែង និង ព្យាកុលភាព

៥.១ ការលើកលែង

ការលើកលែង គឺជាមូលហេតុមួយដែលនាំឱ្យកាតព្វកិច្ចរលត់ និងជា សកម្មភាពឯកតោភាគី ។ ហេតុដូច្នេះ ម្ចាស់បំណុល អាចបង្ហាញឆន្ទៈឯកតោភាគី ដើម្បីលើកលែងឱ្យកូនបំណុលរួចផុតពីកាតព្វកិច្ច ។

ម្ចាស់បំណុល អាចបង្ហាញឆន្ទៈ លើកលែងកាតព្វកិច្ចទាំងអស់ ដើម្បីឱ្យកូនបំណុលរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចបាន ហើយក៏អាចបង្ហាញឆន្ទៈលើកលែងតែមួយផ្នែកក៏បាន ។ មាត្រា ៤៧៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានចែងថា *ម្ចាស់បំណុល អាចលើកលែងកាតព្វកិច្ចតែមួយផ្នែកបាន*។

ឧទាហរណ៍ ផ្អែកលើកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគដែលកូនបំណុល បានខ្ចីប្រាក់ពីម្ចាស់បំណុលចំនួន ១000 ដុល្លារ ។ ក្នុងករណីនេះ ម្ចាស់បំណុល អាចលើកលែងកាតព្វកិច្ច ៣00 ដុល្លា ពីកាតព្វកិច្ច ១000 ដុល្លាបាន ឬក៏ ម្ចាស់បំណុល អាចបង្ហាញឆន្ទៈលើកលែងកាតព្វកិច្ចត្រូវបង់ការប្រាក់ជាដើម ។

ម្ចាស់បំណុល អាចបង្ហាញឆន្ទៈលើកលែងអោយកូនបំណុលរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចបាន លុះត្រាតែម្ចាស់បំណុល មានសិទ្ធិចាត់ចែង ចំពោះសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ខ្លួន ។ ម្ចាស់បំណុលដែលមានសិទ្ធិចាត់ចែងបែបនេះ ភាគច្រើន គឺជា ម្ចាស់បំណុលធម្មតា ។ ក៏ប៉ុន្តែ ជួនកាល ម្ចាស់បំណុលប្រភេទនេះ មិនអាចធ្វើការចាត់ចែងបានទេ ដោយសារតែ គាត់ បាត់បង់នូវសិទ្ធិចាត់ចែងនេះ ក្នុងករណីដែលសិទ្ធិលើបំណុលរបស់គាត់ ត្រូវបានរឹបអូសជាដើម ។ ដូច្នេះ ម្ចាស់បំណុល នេះ មិនអាចធ្វើការលើកលែងបានទេ ។

មាត្រា ៤៧៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានចែងថា *ក្នុងករណីដែល សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវបានរឹបអូសដោយ តតិយជន ឬ សិទ្ធិចាត់ចែងផ្សេងទៀតរបស់ម្ចាស់បំណុល ត្រូវបានករិតដោយមូលហេតុផ្សេង ម្ចាស់បំណុល មិនអាច លើកលែងកាតព្វកិច្ចបានទេ* ។

៥.២ ព្យាកុលភាព

៥.២.១ គោលការណ៍ទូទៅ

ក្នុងករណីដែល សិទ្ធិលើបំណុល ឬ កាតព្វកិច្ច ធ្លាក់ទៅលើបុគ្គលតែម្នាក់ គ្មានន័យអ្វីដែលត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យ សិទ្ធិលើបំណុល ឬ កាតព្វកិច្ចរបស់បុគ្គលតែម្នាក់បន្តឱ្យមានអត្ថិភាពឡើយ ។ ហេតុដូច្នេះ វាជារឿងសមហេតុសម ផល ក្នុងការពិចារណាថា កាតព្វកិច្ច ត្រូវរលត់ ដូចក្នុងករណី ដែលកាតព្វកិច្ចនេះ ត្រូវបានសង ។

នេះ គឺជាមូលហេតុ ដែលយកព្យាកុលភាពមកធ្វើជាមូលហេតុនៃការរលត់កាតព្វកិច្ច ។

៥.២.២ ករណីលើកលែង

យោងតាមមាត្រា ៤៧៩ កថាខណ្ឌទី ២ សិទ្ធិលើបំណុលជាកម្មវត្ថុនៃសិទ្ធិរបស់គតិយជន សិទ្ធិនោះមិនត្រូវរលត់ដោយព្យាកុលភាពឡើយ ។

ឧទាហរណ៍នៃករណីលើកលែងនេះ គឺ ករណីដែលកាតព្វកិច្ច ត្រូវរលត់ជាកម្មវត្ថុនៃសិទ្ធិលើការបញ្ចាំរបស់គតិយជន ឬ កម្មវត្ថុនៃការរឹបអូសរបស់គតិយជន ឬ កម្មវត្ថុនៃសិទ្ធិផ្សេងទៀតរបស់គតិយជន ប្រសិនបើកាតព្វកិច្ចត្រូវរលត់ដោយព្យាកុលភាព វានឹងប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់គតិយជននោះ ហេតុដូច្នេះ ចាំបាច់ត្រូវបញ្ញត្តថា សិទ្ធិលើបំណុល ឬ កាតព្វកិច្ច មិនត្រូវរលត់ក្នុងករណីបែបនេះនោះឡើយ ។

ផ្នែកទី ២
អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល

១. សេចក្តីផ្តើម

យើង បានសិក្សារួចមកហើយអំពីអាជ្ញាយុកាលនៃលទ្ធកម្ម។ ទស្សនៈជាមូលដ្ឋាន គឺមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា ហើយ មានដូចខាងក្រោមនេះ :

ក. ស្ថិរភាព និង ការថែរក្សានូវសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម។

ប្រសិនបើស្ថានភាពនៃហេតុមានរយៈពេលវែង ស្ថានភាពនោះ ត្រូវបានគេជឿទុកចិត្ត ហើយ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តផ្សេង ៗ ទៀត នឹងត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយយោងតាមស្ថានភាពទាំងនោះ។ ហេតុដូច្នេះ វាមានលក្ខណៈសមហេតុផលក្នុងការបញ្ចៀសនូវការលុបចោលនូវស្ថានភាព ដែលមានរយៈពេលវែងនេះ ដើម្បីរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម។

ខ. បន្ថយនូវបញ្ហាលំបាកក្នុងការប្រមូលភស្តុតាង

គ. គ្មានភាពចាំបាច់ដើម្បីការពារ "ជនដែលលង់លក់នឹងសិទ្ធិនោះទេ" (អ្នកដែលមិនអនុវត្តសិទ្ធិ)

ប្រសិនបើ ម្ចាស់សិទ្ធិ ទុកស្ថានភាពដែលមិនឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីទំនាក់ទំនងនៃសិទ្ធិយូរពេក ម្ចាស់សិទ្ធិនេះ មិនសមនឹងត្រូវបានទទួលការការពារដោយច្បាប់នោះទេ។

២. និយមន័យ

អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល សំដៅទៅលើការរលត់សិទ្ធិលើបំណុល ដោយផ្អែកលើការណ៍ដែលម្ចាស់បំណុលមិន អនុវត្តសិទ្ធិ ក្នុងអំឡុងពេលដែលត្រូវបានកំណត់។

៣. លក្ខខណ្ឌ

៣.១ អំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាល

៣.១.១ ពេលចាប់ផ្តើម

យោងតាមមាត្រា ៤៨១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ជាទូទៅ អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវគិតចាប់ពីពេល ដែលសិទ្ធិលើបំណុលនោះ អាចត្រូវបានអនុវត្តបាន។

ពេលដែលអាចអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុល មានន័យថា ពេលដែលលែងមានឧបសគ្គតាមផ្លូវច្បាប់ ក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុលនោះ។

សូមកត់សំគាល់ថា ជួនកាល ពេលដែលសិទ្ធិលើបំណុលកើតមានឡើង និង ពេលដែលអាចអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុល គឺខុសគ្នា។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ មានកំណត់ពេលពិតប្រាកដ សំរាប់អនុវត្តកាតព្វកិច្ច ម្ចាស់បំណុល មិនអាចអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ខ្លួន នៅមុនពេលកំណត់នោះបានទេ។ ហេតុដូច្នេះ អំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវចាប់គិតពីពេលនោះមក។

ប្រសិនបើ មានកំណត់ពេលមិនពិតប្រាកដសំរាប់អនុវត្តកាតព្វកិច្ច ម្ចាស់បំណុល មិនអាចអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុលរបស់ខ្លួន នៅមុនពេលកំណត់នោះបានឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ អំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវចាប់គិតពីពេល ដែលពេលកំណត់មិនពិតប្រាកដនោះ បានមកដល់។

ប្រសិនបើ មិនបានកំណត់ពេលសំរាប់អនុវត្តកាតព្វកិច្ចទេ ម្ចាស់បំណុល អាចទាមទារឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនៅពេលណាក៏បានដែរ ហេតុដូច្នេះ អំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវចាប់គិតពីពេលដែលសិទ្ធិលើបំណុលនោះ កើតមានឡើង។

៣.១.២ រយៈពេល

ជាគោលការណ៍ អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលមានរយៈពេល ៥ ឆ្នាំ (មាត្រា ៤៨២)។ ប៉ុន្តែទាក់ទងនឹងសិទ្ធិលើបំណុលថ្លៃទិញទំនិញ ឬ សេវា រវាងផលិតករ ឬ ពាណិជ្ជករលក់ទៅអោយអ្នកដែលមិនមែនជាពាណិជ្ជករ គឺរយៈពេលនៃអាជ្ញាយុកាលមានត្រឹមតែ ២ ឆ្នាំ ទេ ព្រោះសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះអ្នកប្រើប្រាស់ក្នុងកិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់អ្នកប្រើប្រាស់ មានការពិបាកនឹងរក ព្រមទាំងរក្សាទុកនូវភស្តុតាងនៃការសង ហេតុនេះហើយ ទើបក្រម បញ្ញត្តអំពីរយៈពេលខ្លី (មាត្រា ៤៩៣)។ ឧទាហរណ៍ **ក** ទិញទំនិញនៅហាងរបស់ **ខ** នៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ អត់បានឱ្យលុយ។ ដូច្នេះ អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល គឺមានរយៈពេលតែ ២ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១។

ស្ដីពីសិទ្ធិលើបំណុល ដែលបានចូលជាស្ថាពរ ដោយអានុភាពសាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរ ឬ ការផ្សះផ្សាតាមផ្លូវតុលាការ ឬ វិធីផ្សេងទៀតដែលមានអានុភាពដូចនឹងសាលក្រមស្ថាពរ រយៈពេលនៃអាជ្ញាយុកាល ត្រូវមានអំឡុងពេល ៥ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីពេលដែលសិទ្ធិលើបំណុលដើមចូលជាស្ថាពរដែរ។ ផ្ទុយមកវិញ បើនៅពេល ដែលលិខិតទាំងនោះ ចូលជាស្ថាពរ មុនពេលកំណត់ត្រូវអនុវត្តមិនទាន់ដល់ រយៈពេលនៃអាជ្ញាយុកាល គឺមាន រយៈពេល ៥ ឆ្នាំ ឬ ២ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីពេលកំណត់ត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមកដល់ (មាត្រា ៤៨៤)។

៣.២ ការលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល

៣.២.១ ភាពចាំបាច់នៃការលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល

យោងតាមមាត្រា ៤៨៦ កថាខណ្ឌទី ១ តុលាការ មិនអាចលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលដោយខ្លួនឯងបានទេ ទោះបីជាបានដឹងពីអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលក៏ដោយ ពីព្រោះបើអនុញ្ញាតឱ្យតុលាការអាចលើកឡើងពីអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល គឺវានឹងបំពាននូវ "គោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន" ។ លើសពីនេះទៅទៀត បញ្ហានៃការលើកឡើងនេះ ជាផលប្រយោជន៍របស់ភាគីទេ ។ ដូច្នេះ ការលើកឡើងពីអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល របស់ភាគីដែលមានប្រយោជន៍នេះ គឺជាភាពចាំបាច់មួយ ដើម្បីឱ្យតុលាការ ធ្វើការវិនិច្ឆ័យដើម្បីចេញសាលក្រម ដោយផ្អែកលើអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ។

៣.២.២ បុគ្គលដែលអាចលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាល

ជាគោលការណ៍ បុគ្គល ដែលអាចលើកឡើងពីអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលបាន គឺមានតែកូនបំណុល កូនបំណុលដោយសាមគ្គី អ្នកធានា អ្នកធានាដោយវត្ថុ និង តតិយជនដែលបានធ្វើលទ្ធកម្មទេ ប៉ុន្តែក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីមាត្រា ៤៨៦ កថាខណ្ឌទី ២ អនុញ្ញាតអោយបុគ្គលដែលមានផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ក៏អាចលើកឡើងពីអាជ្ញាយុកាលបានផងដែរ ។ បុគ្គលដែលមានផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ គឺក្រម មិនបានកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ ថាតើបុគ្គលប្រភេទណាចាត់ទុកថាជា បុគ្គលដែលមានផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ ដូច្នេះ អាស្រ័យទៅលើការបកស្រាយច្បាប់ ប៉ុន្តែការបកស្រាយនេះ មិនត្រូវបកស្រាយឱ្យហួសពីវិសាលភាព និង គោលបំណងនៃមាត្រា ៤៨៦ នេះទេ។ ការបកស្រាយពីបុគ្គល ដែលមានផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ គឺត្រូវពិចារណាថា បុគ្គលនោះ អាចត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា ជាបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិ លើកឡើងពីអាជ្ញាយុកាល ដែរ ឬទេ។

៣.២.៣ វិសាលភាពនៃការលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាល

ផ្អែកលើគោលការណ៍នៃភាពបន្ទាប់បន្សំនៃសិទ្ធិប្រាតិភោគប្រត្យក្ស ក្នុងករណីដែលកូនបំណុល លើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលចំពោះម្ចាស់បំណុល នាំឱ្យផលប្រយោជន៍ដែលកើតចេញពីការលើកឡើងនេះ ក៏ត្រូវកើតមានចំពោះតតិយជនដែរ ។ ឧទាហរណ៍ **ក** ខ្ចីលុយ **ខ** ហើយ **គ** បានយកដីទៅដាក់ហ៊ីប៉ូតែក ។ ក្រោយមកនៅពេលផុតអាជ្ញាយុកាល **ក** បានលើកឡើងពីអាជ្ញាយុកាលនៃការលត់សិទ្ធលើបំណុលនេះ ហើយ តុលាការសំរេចឱ្យ **ក** រួចផុតពីកាតព្វកិច្ច ដោយផ្អែកលើអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ករណីនេះ ហ៊ីប៉ូតែកដែល **គ** ដាក់ធានាកាតព្វកិច្ចឱ្យ **ក** ក៏ត្រូវរលត់ដោយស្វ័យប្រវត្តិដែរ ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើបុគ្គល ដែលមិនមែនជាកូនបំណុល ដែលមានសិទ្ធិលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាល ហើយបានលើកឡើងធ្វើឱ្យកាតព្វកិច្ចនោះរំលត់ វិសាលភាពនៃការលើកឡើង

នេះ មានតែរវាងបុគ្គលដែលបានលើកឡើង និង ម្ចាស់បំណុលទេ មិនមានវិសាលភាពដល់កូនបំណុល ឬ បុគ្គលផ្សេងទៀតទេ (មាត្រា ៤៨៦ កថាខណ្ឌទី ៣)។ នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ ប្រសិនបើ C លើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាលនៃកាតព្វកិច្ចរបស់ A, C អាចរួចផុតពីការអនុវត្តហ៊ីប៉ូតែក (លក្ខខណ្ឌបន្ទាប់បន្សំ) ប៉ុន្តែ ការលើកឡើងបែបនេះ មិនមានផលប៉ះពាល់ដល់ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តរវាង A និង B នោះទេ។

ហេតុដូច្នេះ A ត្រូវលើកឡើងដោយខ្លួនឯងដើម្បីរួចផុតពីកាតព្វកិច្ច ហើយ A អាចមានជម្រើសក្នុងការមិនលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាល ហើយអាចអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ប្រសិនបើគាត់ចង់ធ្វើដូច្នោះ។

៤. អានុភាព

អាជ្ញាយុកាលនៃការរលត់សិទ្ធិលើបំណុល មានអានុភាពប្រតិសកម្មចាប់តាំងពីថ្ងៃចាប់ផ្ដើមគិតអាជ្ញាយុកាល (ពេលដែលអាចអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុលបាន) មានន័យថា បើអាជ្ញាយុកាលនៃការរលត់សិទ្ធិលើបំណុល បានកន្លងផុត ដូច្នេះ សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវបានរលត់ដោយប្រតិសកម្ម ចាប់ពីថ្ងៃដែលចាប់ផ្ដើមគិតអាជ្ញាយុកាល និង នាំឱ្យកូនបំណុលរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង់ការប្រាក់ ឬ សំណងនៃការខូចខាតផ្សេងៗ ទៀត នៅក្នុងអំឡុងពេល ចាប់ផ្ដើមគិតអាជ្ញាយុកាល។ ឧទាហរណ៍ **ក** ខ្ចីប្រាក់ **ខ** ១០០ ដុល្លារ ហើយពេលកំណត់សងនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៦ ។ រហូតដល់ថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ ទើប **ខ** ប្ដឹងទាមទារលុយពី **ក**។ ករណីនេះ ដោយអាជ្ញាយុកាល បានកន្លងផុត ៥ ឆ្នាំ ហើយ សិទ្ធិលើបំណុល អាចរលត់ដោយការលើកឡើងនូវអាជ្ញាយុកាល។ ពេលសិទ្ធិលើបំណុល រលត់ នាំឱ្យ **ក** មិនចាំបាច់បង់ការប្រាក់ និង សំណងនៃការខូចខាតដល់ **ខ** ចំពោះអំឡុង ពេលពីថ្ងៃទី ០១ មករា ឆ្នាំ ២០០៦ ដល់ថ្ងៃទី ០១ មករា ឆ្នាំ ២០១១ ព្រមទាំងប្រាក់ដើមទេ ព្រោះដោយសារ អានុភាពប្រតិសកម្មនៃអាជ្ញាយុកាល រលត់សិទ្ធិលើបំណុល ដែលមានបញ្ញត្តិក្នុងមាត្រា ៤៨៥។

៥. ការផ្អាក

៥.១ ការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរលត់សិទ្ធិលើបំណុល

៥.១.១ គោលគំនិត

ការផ្អាកអាជ្ញាយុកាល គឺជាការបញ្ឈប់ដំណើរការនៃអាជ្ញាយុកាល ក្នុងករណីដែលមានហេតុនៃការផ្អាក។ ក្នុងករណីនេះ ការផ្អាកនូវអាជ្ញាយុកាល គឺមិនត្រឹមតែផ្អាកដំណើរការនៃអាជ្ញាយុកាលនោះ មួយរយៈពេលទេ គឺចាត់ទុកថាអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាល ដែលមានដំណើរការកន្លងមកនេះ ពុំមានអត្ថន័យតាមផ្លូវច្បាប់។ ដូចនេះហើយ ពេលដែលហេតុនៃការផ្អាកនោះ រលត់ទៅ អំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាល នឹងចាប់ផ្ដើមគិត ឬ ចាប់ផ្ដើមរាប់ជាថ្មីម្ដងទៀត។ ចំណុចនេះ វា ផ្ទុយគ្នានឹងការបង្អង់អាជ្ញាយុកាល ដែលត្រូវចាប់ផ្ដើមរាប់រយៈពេលនៃអាជ្ញាយុកាលបន្តទៀត គិតចាប់ពីពេលដែលហេតុនៃការបង្អង់នោះ បានរលត់។

៥.១.២ ករណីនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាល

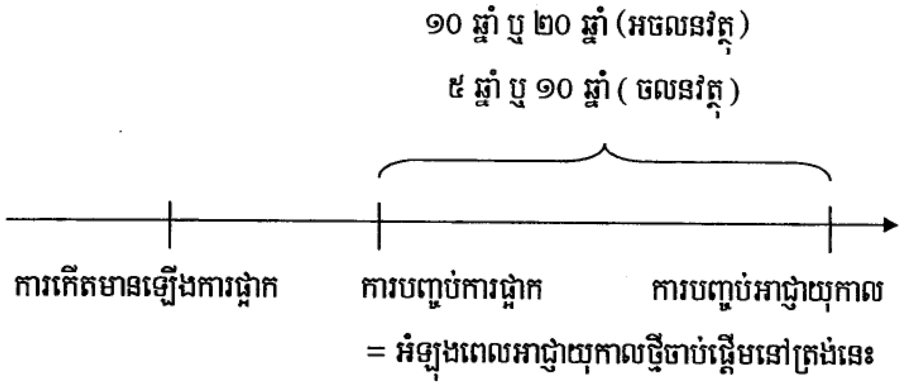

៥.១.៣ មូលហេតុនៃការផ្អាក

ហេតុនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាល មានលើកឡើង នៅក្នុងមាត្រា ៤៨៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ មាត្រានេះ ចែងថា ហេតុនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលមានបីប្រភេទគឺ :

ក. ការទាមទារតាមផ្លូវតុលាការ ការចូលរួមក្នុងនីតិវិធីធនក្ស័យ ឬ ការអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុល ប្រហាក់ប្រហែល។

ខ. សកម្មភាពអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬ សកម្មភាពចាត់ចែងរក្សាការពារ

គ. ការទទួលស្គាល់កាតព្វកិច្ចដោយសងមួយផ្នែកការបង់ការប្រាក់ ការដាក់ប្រាតិភោគ ឬ វិធីផ្សេង។

ហេតុនៃការផ្អាកក្នុងចំណុច ក និង ខ គឺជាហេតុនៃការផ្អាក ពីព្រោះថា វា ច្បាស់ណាស់ថា ម្ចាស់បំណុលមានឆន្ទៈក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ហេតុដូច្នេះ គេចាត់ទុកថា ម្ចាស់បំណុល មានភាពវៀសវៃគ្រប់គ្រាន់។ ការអនុវត្តសិទ្ធិនេះ សំដៅទៅលើការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់អ្នកមានសិទ្ធិតាមរយៈតុលាការ។ នៅពេលដែលលក្ខខណ្ឌនៃការអនុវត្តសិទ្ធិ បានរលត់ ដោយសារការលើកចោលបណ្តឹង ការដកបណ្តឹង (មាត្រា ៤៩១) និង ការលុបចោលការរឹបអូស ជាដើម (មាត្រា ៤៩២) នោះអានុភាពនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាល មិនកើតមានឡើងទេ។ ក៏ប៉ុន្តែប្រសិនបើអ្នកមានសិទ្ធិ បានធ្វើការទាមទារក្រៅផ្លូវតុលាការទៅភាគីម្ខាងទៀត គឺតាមវិធីដាស់តឿន ហើយមិនបានចាត់វិធានការទាមទារច្បាស់លាស់តាមផ្លូវតុលាការក្នុងអំឡុងពេល ០៦ ខែ នោះអានុភាពនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាល មិនកើតមានឡើង ទេ (មាត្រា៤៩៥)។ ហេតុនេះ ការដាស់តឿន ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៤៩៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ពុំមែនជាហេតុនៃការផ្អាកទេ តែជាហេតុនៃការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលទៅវិញ។

ហេតុក្នុងចំណុច (គ) គឺជាការទទួលស្គាល់ជាវិជ្ជមានពីខាងកូនបំណុលនូវអត្ថិភាពនៃសិទ្ធិលើបំណុល។

ហេតុនេះចាំបាច់ត្រូវការពារផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល ដែលអាចរង់ចាំហើយ មិនអនុវត្តសិទ្ធិដោយមានជំនឿទៅលើសកម្មភាពកូនបំណុលនោះ។

៥.១.៤ អានុភាពនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាល

ក្នុងមាត្រា៤៩០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី មានចែងពីអានុភាពនៃការផ្អាកពីរករណី គឺ :

- បើហេតុនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល កើតឡើងចំពោះកូនបំណុលនោះ ការផ្អាកនេះ ក៏កើតមានឡើងចំពោះអ្នកដទៃដែរ ។

- ប៉ុន្តែ បើហេតុនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល កើតឡើងចំពោះភាគីដទៃផ្សេងទៀតក្រៅពីកូនបំណុល នោះការផ្អាក មានអានុភាពតែរវាងម្ចាស់បំណុល និង ភាគីនោះតែប៉ុណ្ណោះ លើកលែង ករណីមានចែងក្នុងមាត្រា ៤៩៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ដែលមានន័យថា ទោះបីជាសកម្មភាពអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬ សកម្មភាពចាត់ចែងរក្សាការពារ ត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះភាគីដទៃផ្សេងទៀត (ក្រៅពីកូនបំណុល) ក៏ដោយ ប្រសិនបើសកម្មភាពនោះ ត្រូវបានជូនដំណឹងទៅកូនបំណុល ក៏អានុភាពនៃ ការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃ ការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលនឹងកើតឡើងចំពោះកូនបំណុលដែរ ។

ឧទាហរណ៍ X បានខ្ចីប្រាក់ពី Y ។ Z បានយកដីរបស់គាត់ទៅដាក់ប្រាតិភោគ (ហ៊ីប៉ូតែក) ដើម្បីធានាកាតព្វកិច្ចរបស់ X ។

នៅក្នុងករណីនេះប្រសិនបើ Y ដាក់ពាក្យប្ដឹង X ដើម្បីទាមទារសិទ្ធិលើបំណុលដែលកើតឡើងពីកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគនោះវានឹងផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលចំពោះបុគ្គលគ្រប់រូប ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើ Y អនុវត្តហ៊ីប៉ូតែករបស់គាត់ វានឹងបង្កើតអានុភាពនៃការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលចំពោះតែ Z តែប៉ុណ្ណោះ ប្រសិនបើ មិនបានជូនដំណឹងទៅ X ទេ(មាត្រា ៤៩៣) ។

៥.២ ការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល

៥.២.១ គោលគំនិត

ការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលនេះ មានចែងចាប់ពីមាត្រា ៤៩៥ ដល់មាត្រា ៤៩៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។ ការបង្អង់គឺជាការបញ្ឈប់នៃដំណើរការនៃអាជ្ញាយុកាល តែក្នុងអំឡុងពេលដែលត្រូវបង្អង់នោះប៉ុណ្ណោះ ។ ការបង្អង់នូវអាជ្ញាយុកាល គឺគ្រាន់តែជាការធ្វើកុំឱ្យអាជ្ញាយុកាលបានសម្រេចប៉ុណ្ណោះ ។ វា មានន័យថា គ្រាន់តែជាការបញ្ឈប់នូវដំណើរការនៃអាជ្ញាយុកាល នៅដំណាក់កាលចុងក្រោយ ដែលជាពេលបញ្ចប់នៃអំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ។

៥.២.២ មូលហេតុនៃការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល

យោងតាមមាត្រា ៤៩៥ ដល់ ៤៩៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានបង្ហាញពីមូលហេតុនៃការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល គឺមានដូចខាងក្រោម :

ក. ការដាស់តឿន (មាត្រា ៤៩៥ កថាខណ្ឌទី ១) ប៉ុន្តែ ដាស់តឿនតែម្តងប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ៤៩៥ កថាខណ្ឌទី ២)

ខ. អនីតិជន ឬ ជនស្ថិតនៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ (មាត្រា ៤៩៦)

គ. សហព័ទ្ធ (មាត្រា ៤៩៧)

ឃ. មហន្តរាយធម្មជាតិ (មាត្រា ៤៩៨)

៥.២.៣ ករណីការបង្អង់នៃការបញ្ចប់អាជ្ញាយុកាល

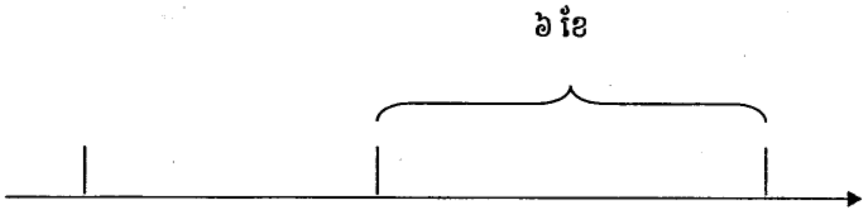

ការកើតមានឡើងនូវការបង្អង់ ការបញ្ចប់ការបង្អង់ ការបញ្ចប់អាជ្ញាយុកាល

= អំឡុងពេល ៦ ខែ ចាប់ផ្តើមនៅត្រង់នេះ

ក. ការដាស់តឿន

នៅពេលដែលអំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ជិតកន្លងផុតទៅ ប្រសិនបើអ្នកមានសិទ្ធិពុំមានពេលវេលា ដើម្បីចាត់ចែងឱ្យផ្អាកអាជ្ញាយុកាលដូចជា ការធ្វើបណ្តឹង ពេលនោះអ្នកមានសិទ្ធិ អាចទទួលនូវការព្យួរពេលវេលា ៦ ខែ នៃការសម្រេចអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិ ដោយការដាស់តឿនកូនបំណុល (ការទាមទារក្រៅតុលាការ) ។

ហេតុនេះ មាត្រានេះ បានកំណត់ថាការដាស់តឿន គឺជាហេតុមួយនៃការបង្អង់ការសម្រេចអាជ្ញាយុកាល ។ តែអាចដាស់តឿនបានតែម្តងប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះបីមានការលើកចោលបណ្តឹង ឬ ការដកបណ្តឹងតាមផ្លូវតុលាការ ក៏ដោយ ក៏ត្រូវចាត់ទុកថា អ្នកប្តឹង បានដាស់តឿនជាបន្តបន្ទាប់ពីពេលដែលពាក្យបណ្តឹងត្រូវបានបញ្ជូនទៅភាគីម្ខាងទៀត ។ ក្នុងករណីនេះ អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវបានបង្អង់ក្នុងអំឡុងពេល ៦ ខែ បន្ទាប់ពីការលើកចោលបណ្តឹង ឬ ការដកពាក្យបណ្តឹង។ មានករណីមួយទៀត ដែលត្រូវចាត់ទុកថាជា ការដាស់តឿនបន្តក្នុងអំឡុងពេលបណ្តឹងកំពុងចាត់ការ ប្រសិនបើម្ចាស់បំណុល អះអាងសិទ្ធិរបស់ខ្លួនជាចុងចំលើយ (មាត្រា ៤៩៥ កថាខណ្ឌទី ២ និង ទី ៣) ។

ខ. អនីតិជន ឬ ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ

ការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលក្នុងករណីអនីតិជន ឬ ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅនេះ ត្រូវបានចែងក្នុងមាត្រា ៤៩៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ មាត្រានេះ ចែងឡើងដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់អនីតិជន និង ជននៅ

ក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ ពីការដែលអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ត្រូវបានសម្រេចដោយសារតែជនទាំងនោះ ពុំបានចាត់វិធានការឱ្យផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលបាន ព្រោះខ្លួនជាអនីតិជន ឬ ជននៅក្រោមអាណាព្យាលបាលទូទៅ គ្មានអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ នៅក្នុងអំឡុងពេល ៦ ខែ មុនពេលផុតអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាល។ ហេតុនេះអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល នឹងមិនត្រូវបានសម្រេចទេក្នុងអំឡុងពេល ៦ ខែ បន្ទាប់ពីពេលជននោះ ក្លាយជាសមត្ថជន ឬ មានអ្នកតំណាងដែលច្បាប់កំណត់ ប្រសិនបើ អនីតិជន ឬ ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ គ្មានអ្នកតំណាងដែលច្បាប់កំណត់ ក្នុងអំឡុងពេល ៦ ខែ មុនពេលផុតអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល។

គ. ការបង្អង់អាជ្ញាយុកាលរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលរវាងប្ដីប្រពន្ធ

ការចាត់វិធានការផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលរវាងប្ដីប្រពន្ធ ជាការពិបាកមួយ ហេតុនេះច្បាប់ បានទុកពេលវេលាមួយសមស្រប ក្រោយពីការរំលាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដើម្បីបង្អង់ការសម្រេចអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល។ ករណីនេះ មានចែងក្នុងមាត្រា ៤៩៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីថា "ចំពោះសិទ្ធិដែលសហព័ទ្ធម្ខាងមានលើសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល មិនត្រូវបានសម្រេចក្នុងអំឡុងពេល ៦ ខែ ក្រោយពីការរំលាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ឡើយ"។

ឃ. មហន្តរាយធម្មជាតិ

ការបង្អង់ការសម្រេចអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ដោយសារមហន្តរាយធម្មជាតិ ត្រូវបានចែងក្នុងមាត្រា ៤៩៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ មាត្រានេះ សំដៅករណីដែលអ្នកមានសិទ្ធិ មិនអាចចាត់វិធានការឱ្យផ្អាកអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ដោយសារការជួបប្រទះនូវគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ដូចជា ខ្យល់ព្យុះ រញ្ជួយផែនដី ទឹកជំនន់ ប្រធានសក្តិផ្សេងៗ ជាដើម នៅពេលណាមួយក្នុង ៦ ខែ មុនពេលផុតអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរលត់សិទ្ធិលើបំណុលនោះ អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល មិនត្រូវបានសម្រេចក្នុងអំឡុងពេល ៦ ខែ បន្ទាប់ពីប្រធានសក្តិនោះបានកន្លងផុតឡើយ។

៥.៧ ការបោះបង់អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល

ផលប្រយោជន៍នៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល មិនអាចបោះបង់ចោលជាមុនបានទេ តែអ្នកមានផលប្រយោជន៍ពីអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល អាចបោះបង់ចោលផលប្រយោជន៍ នោះបានតែចំពោះផលប្រយោជន៍នៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុល ដែលបានសម្រេចហើយប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ៤៨៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ មាត្រានេះ ដាក់តែងឡើងដើម្បីការពារនូវផលប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល មានន័យថា ការសន្យាពិសេសណាមួយរបស់កូនបំណុល ក្នុងការបោះបង់ចោលនូវផលប្រយោជន៍នៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលជាមុននឹងមិនមានអានុភាពទេ។ ប៉ុន្តែ ច្បាប់ អនុញ្ញាតិ ឬ ទទួលស្គាល់ការបោះបង់ចោលនូវ ផលប្រយោជន៍ដែលបានសម្រេច ហើយ បាន ឬ មានអានុភាព។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនជា លោក **ក** ដែលជាកូនបំណុល បានទៅខ្ចីប្រាក់ពី លោក **ខ** ដែលជាម្ចាស់បំណុល។ ព្រោះតែចង់បានប្រាក់កំចីលោក **ក** បានសុខចិត្តព្រមព្រៀងជាមុន នៅក្នុងកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់នោះ ថាខ្លួននឹង មិនលើកឡើងពីអាជ្ញាយុកាល ដើម្បីរំលត់សិទ្ធិលើបំណុលរបស់ខ្លួនទេ ពោលគឺទោះបីជាសិទ្ធិលើបំណុលនោះហួសអាជ្ញាយុកាលក៏ដោយ ក៏ខ្លួននៅតែព្រមសង។

ច្បាប់ មិនអនុញ្ញាតឱ្យមានការយល់ព្រមជាមុនក្នុងការបោះបង់ចោល នូវផលប្រយោជន៍នៃអាជ្ញាយុកាលបែបនេះទេ ព្រោះអាជ្ញាយុកាល មិនទាន់បានសម្រេចនៅឡើយ។ នេះ ជាគោលការណ៍មួយ ដើម្បីការពារនូវផលប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល។ តែផ្ទុយទៅវិញ បើរយៈពេលនៃការសងបំណុល បានកន្លងផុតទៅ ៥ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីពេលដែលកំណត់ឱ្យសងនោះ មានន័យថា ផលប្រយោជន៍នៃអាជ្ញាយុកាល បានសម្រេចហើយ ពេលនោះទើបកូនបំណុល អាចបោះបង់នូវផលប្រយោជន៍នៃអាជ្ញាយុកាលនេះបាន។

៦. អំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិក្រៅពីសិទ្ធិលើបំណុល ឬ កម្មសិទ្ធិ

អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិក្រៅពីសិទ្ធិលើបំណុល ឬ កម្មសិទ្ធិ មានអំឡុងពេល ១០ ឆ្នាំ លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានបញ្ញត្តិផ្សេងក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឬ ច្បាប់ផ្សេង។

ឧទាហរណ៍ : លោក **ក** មានដីមួយកន្លែង។ ហើយលោក **ខ** ក៏មានដីមួយកន្លែងដែរ។ លោក **ក** និង លោក **ខ** យល់ព្រមបង្កើតសេវភាពនៅលើដីរបស់លោក **ក**។ ក្នុងករណីដែលលោក **ខ** មិនបានប្រើប្រាស់សេវភាពនោះ ក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ លោក **ក** អាចរំលត់សេវភាពនោះ ដោយអាជ្ញាយុកាលបាន។

ផ្នែកទី ៣

ការសង្គ្រោះចំពោះការបំពានកិច្ចសន្យា

កថាភាគទី ១

បញ្ញត្តិទូទៅ

១. សេចក្តីផ្តើម

នៅពេល កូនបំណុល និង ម្ចាស់បំណុល បានបង្កើតកិច្ចសន្យាជាមួយគ្នាហើយ ហើយកូនបំណុល មិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងកិច្ចសន្យា ដែលខ្លួនបង្កើតជាមួយម្ចាស់បំណុលទេ នោះតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានបញ្ញត្តិនូវការសង្គ្រោះសំរាប់ម្ចាស់បំណុល គឺមានដូចខាងក្រោម :

១. ការអោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ

២. សំណងនៃការខូចខាត

៣. រំលាយកិច្ចសន្យា

ការអនុវត្តដោយបង្ខំ គឺមានគោលបំណងឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយផ្ទាល់។ ផ្ទុយមកវិញ ការទាមទារសំណងការខូចខាត និង ការរំលាយកិច្ចសន្យា ដាក់កំហិតអោយកូនបំណុល អនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន និង បញ្ចុះបញ្ចូលកូនបំណុលឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយប្រយោល។ ការរំលាយកិច្ចសន្យា ត្រូវបានសិក្សានៅក្នុងនីតិស្តីពីកិច្ចសន្យា ដូច្នេះនៅទីនេះ យើង នឹងធ្វើការសិក្សាទាក់ទងនឹងការអនុវត្តដោយបង្ខំ និង ការទាមទារសំណងនៃ ការខូចខាត។

២. ទម្រង់នៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច

កូនបំណុលដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គឺបណ្តាលមកពីមូលហេតុផ្សេងៗ ដែលមូលហេតុទាំងនេះ កំណត់បាននូវប្រភេទរបស់វាដូចខាងក្រោម :

១. ការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច

២. អលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្ត

៣. ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមិនបានពេញលេញ

៤. ករណីផ្សេងទៀត ដែលការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមិនត្រូវបានធ្វើឡើង ឱ្យស្របតាមខ្លឹមសារនៃគោលបំណង

២.១. ការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត

មាត្រា ៣៩១ បានបញ្ញត្តអំពីថាតើករណីណា ដែលត្រូវចាត់ចូលទៅក្នុងប្រភេទនៃការយឺតយ៉ាវ ចំពោះការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។

ការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គឺជាប្រភេទមួយក្នុងចំណោមប្រភេទទាំង ៤ ខាងលើ ហើយ សំដៅទៅលើភាគីទាំងពីរ បានកំណត់ពេលជាក់លាក់ ដើម្បីអនុវត្ត តែភាគីកូនបំណុល ទុកពេលដែលកំណត់ជាក់លាក់នោះអោយកន្លងហួស ដោយមិនអើពើក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន នោះ ត្រូវចាត់ទុកថាជា ការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត។ ការយឺតយ៉ាវនៅក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គឺមាន ៣ ប្រភេទ។

១. ប្រសិនបើពេលពិតប្រាកដ ត្រូវបានកំណត់ដើម្បីអនុវត្តកាតព្វកិច្ច នោះ កូនបំណុល ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការយឺតយ៉ាវ និង នៅក្រោយការមកដល់នៅពេលកំណត់នោះ

អត្ថន័យនៃ "ពេលពិតប្រាកដ" គឺជាពេល ដែល កាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ ត្រូវបានកំណត់

ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណី ដែលភាគីទាំងសងខាង បានព្រមព្រៀងគ្នា នៅពេលដែលអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ដូច្នេះ នេះ គឺជាកាលបរិច្ឆេទពិតប្រាកដ ដែលត្រូវបានកំណត់ជាក់លាក់។ ប្រសិនបើកូនបំណុល មិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន អោយបានមុនថ្ងៃទី ២៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ទេ នោះ គាត់ នឹងត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការយឺតយ៉ាវនៅក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។

២. ប្រសិនបើ ពេលមិនពិតប្រាកដ ត្រូវបានកំណត់សំរាប់អនុវត្តនូវសិទ្ធិទាមទារ នោះ កូនបំណុល ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការយឺតយ៉ាវ នៅពេល និង នៅក្រោយពេល ដែល កូនបំណុល បានដឹងពីការមកដល់ពេលកំណត់នោះ។

"ពេលមិនពិតប្រាកដ" មានន័យថា ទោះបីជា មានការជឿជាក់ថា វា នឹងមកដល់ ប៉ុន្តែ ពេលដែលត្រូវមកដល់នោះ គឺមិនត្រូវបានកំណត់ឡើយ។

ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីដែល គូភាគី បានកំណត់ថា "នៅពេលដែលមានភ្លៀងធ្លាក់ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ លើកក្រោយ នោះ អ្នកខ្ចី ត្រូវសងសៀវភៅ ដែលគាត់ បានខ្ចីនោះ" អ្នកខ្ចី ត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន នៅពេលដែលគាត់ បានដឹងអំពីការណ៍ដែលមានភ្លៀងធ្លាក់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ។

៣. ប្រសិនបើ មិនមានកំណត់ពេលសំរាប់អនុវត្តកាតព្វកិច្ច នោះ កូនបំណុល ត្រូវទទួលខុសត្រូវសំរាប់ការយឺតយ៉ាវ នៅពេល និង នៅក្រោយពេល ដែលកូនបំណុលនោះ បានទទួលការទាមទារអោយអនុវត្ត។

មានបញ្ញត្តិពិសេស សំរាប់ការខ្ចីបរិភោគ (មាត្រា ៥៩៤ កថាខណ្ឌទី ២) ដែលបានចែងថា ប្រសិនបើ គូភាគីមិនបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃការសង អ្នកឱ្យខ្ចី អាចដាស់តឿនឱ្យសងដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ។ ក្រៅពីការខ្ចីបរិភោគ កូនបំណុល ត្រូវស្ថិតនៅកាលយឺតយ៉ាវ នៅពេលដែលមានការស្នើសុំឱ្យអនុវត្តរបស់ម្ចាស់បំណុល។

២.២. អលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច

និយមន័យ : នៅពេលដែល វា គ្មានលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តតាមលក្ខណៈសារធាតុ តាមស្ថានភាពសង្គម ឬ សេដ្ឋកិច្ច នោះ ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានចាត់ទុកថា អលទ្ធភាព។

ឧទាហរណ៍ :	**ក** បានលក់ថូបុរាណមួយទៅឱ្យ **ខ**។ ប៉ុន្តែ មុនពេលប្រគល់ថូបុរាណទៅឱ្យ **ខ** កូនបំណុល **ក** បានបំផ្លាញថូបុរាណនោះដោយកំហុសរបស់ខ្លួន។ នៅក្នុងករណីនេះ **ក** ក្លាយជាអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចជាលក្ខណៈសារធាតុ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ នៅក្នុងករណីដែល ថូបុរាណ ត្រូវបានគេលួចបាត់ គេ អាចចាត់ទុកថា មានលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្ត ព្រោះកម្មវត្ថុនោះ អាចត្រូវបានប្រគល់មកវិញ ប៉ុន្តែ ផ្អែកតាមសុភវិនិច្ឆ័យ វា គឺអលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្ត។

ប្រសិនបើ វា ត្រូវបានគេកំណត់ថា ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច នឹងក្លាយជាអលទ្ធភាព ដោយសារតែកំហុសរបស់កូនបំណុល នៅមុនកាលបរិច្ឆេទ វា ត្រូវបានចាត់ទុកថា គឺជា "អលទ្ធភាព នៅក្នុងការអនុវត្ត"។ ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីនេះ ម្ចាស់បំណុល អាចទាមទារសំណងការខូចខាតបាន ទោះបីជាកាលបរិច្ឆេទមិនទាន់មកដល់ក៏ដោយ។

២.៣. ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមិនបានពេញលេញ

ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច មិនបានពេញលេញ មានន័យថា កូនបំណុល បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែសកម្មភាពនៃការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះ គឺបង្ហាញមិនសមស្រប និង ត្រឹមត្រូវ នៅក្នុងសកម្មភាព ដែលមិនសមហេតុផល។

នៅពេលដែលការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច មិនត្រូវបានធ្វើឡើង នេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការយឺតយ៉ាវនៅក្នុងការអនុវត្ត ឬ អលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្ត មិនមែនជា ការអនុវត្តមិនបានពេញលេញនោះទេ។

ឬផ្ទុយមកវិញ ប្រសិនបើ កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាលក់ទិញ មានវិការៈ វា គឺជាការអនុវត្តមិនបានពេញលេញ។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានចែងអំពីបញ្ញត្តិពិសេស ទាក់ទងនឹងការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងការធានា។ ដូច្នេះ អ្នកទិញ ត្រូវទទួលខុសត្រូវ ដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេសទាំងនោះ។

ឧទាហរណ៍ : នៅក្នុងករណីដែល អ្នកទិញ បានបញ្ជាទិញទៅហាងលក់កុំព្យូទ័រ អោយប្រគល់កុំព្យូទ័រ ចំនួន ១០០ គ្រឿង ប៉ុន្តែ ហាង បានប្រគល់កំព្យូទ័រតែ ៩០ គ្រឿងប៉ុណ្ណោះ នៅថ្ងៃកាលបរិច្ឆេទ ដូច្នេះ វា គឺជាការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយផ្នែក។ នៅក្នុងករណីដដែលនេះ ប្រសិនបើ ហាង មិនអាចរកកំព្យូទ័រប្រភេទដដែលពីទីផ្សារទៀតទេ នោះ វា គឺជាអលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្តដោយផ្នែក។

៣. វិធានសង្គ្រោះ

កាលណា កូនបំណុល មិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងកិច្ចសន្យា ហើយម្ចាស់បំណុល អាចជ្រើសរើសវិធីសង្គ្រោះមាន បីយ៉ាង (ដូចរៀបរាប់ក្នុងចំណុច ១ ខាងលើ)។ ប៉ុន្តែទោះបី ជាមានវិធីសង្គ្រោះ ៣ យ៉ាងក៏ដោយ ក៏ម្ចាស់បំណុល មិនអាចជ្រើសរើសយកវិធីទាំង ៣ យ៉ាងនោះព្រមគ្នាបានទេ ប្រសិនបើ វា មានភាពផ្ទុយគ្នា ។

ឧទាហរណ៍ : ប្រសិនបើ **ខ** មិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ទោះបីជាមានការទាមទាររបស់ **ក** ក៏ដោយ :

- ក អាចរំលាយកិច្ចសន្យា និង/ឬ ទាមទារសំណងការខូចខាត ។

- ក អាចទាមទារអោយអនុវត្តដោយបង្ខំ និង/ឬ ទាមទារសំណងការខូចខាត

ក៏ប៉ុន្តែ

- ក មិនអាចទាមទារឱ្យអនុវត្តដោយបង្ខំ និង រំលាយកិច្ចសន្យា នៅពេលដំណាលគ្នាបានទេ

កថាភាគទី ២

ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ

១. គោលគំនិត

ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ គឺការចាប់បង្ខំកូនបំណុល អោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយបង្ខំតាមនីតិវិធីរបស់តុលាការ ។ នៅក្នុងករណីនេះ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវយកមកអនុវត្ត ។

ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ លក្ខណៈនៃកាតព្វកិច្ច មិនសមនឹងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ ម្ចាស់បំណុល មិនអាចស្វែងរកការការបង្គាប់នេះទេ ។

២. ប្រភេទនៃការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ

ប្រសិនបើកូនបំណុល មិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយស្ម័គ្រចិត្ត នោះម្ចាស់បំណុល អាចបង្ខំអោយកូនបំណុលអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទៅតាមនីតិវិធីអនុវត្តដោយបង្ខំ ហើយនីតិវិធីអនុវត្តដោយបង្ខំ មាន ៣ ប្រភេទគឺ ការអនុវត្តដោយផ្ទាល់ ការអនុវត្តជំនួស ការអនុវត្តដោយប្រយោល ។

២.១ ការអនុវត្តដោយផ្ទាល់

ភាគីដែលឈ្នះក្តីដោយសាលក្រម អាចយកសាលក្រមដែលចូលជាស្ថាពរ ទៅឱ្យកូនបំណុលអនុវត្តបាន ។ នេះ គឺជាវិធីធ្វើអោយសំរេចនូវកម្មវត្ថុនៃការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដោយផ្ទាល់ ដោយស្ថាប័នអនុវត្ត ដែលមានភាពសមរម្យចំពោះការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដូចជា ការបង់ប្រាក់ និង ការប្រគល់វត្ថុ ។ ដោយសារតែ វិធីនៃការអនុវត្តនេះ មិនតំរូវអោយមានការចូលរួមសហការពីសំណាក់កូនបំណុល ដោយសកម្មនោះទេ ដូច្នេះ វា មិនមានភាពចាំបាច់ ក្នុងការដាក់សំពាធទៅលើរូបរាងកាយ និង ឆន្ទៈសេរីរបស់កូនបំណុលឡើយ ។

២.២ ការអនុវត្តជំនួស

នៅពេលដែលមានសេចក្តីសំរេចរបស់តុលាការ ចូលជាស្ថាពរហើយ នោះ ម្ចាស់បំណុល អាចសំរេចនូវសិទ្ធិទាមទាររបស់ខ្លួន ដែលត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ ឬ តតិយជន អោយធ្វើជំនួស ក្នុងនាមកូនបំណុល និង ដើម្បីប្រមូលសោហ៊ុយពីកូនបំណុល។ វិធីនេះ គឺមានលក្ខណៈសមរម្យ ចំពោះការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដែលមិនមានភាពសមរម្យសំរាប់ស្ថាប័នអនុវត្ត ក្នុងការអនុវត្តដោយផ្ទាល់ ប៉ុន្តែ មានលក្ខណៈថា ទោះបីជាកូនបំណុលផ្ទាល់ មិនបានធ្វើអោយសំរេចនូវកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ច ក៏ការដែលអាចធ្វើអោយសំរេចនូវអានុភាពដូចគ្នា គឺមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ម្ចាស់បំណុលដែរ ឧទាហរណ៍ដូចជា កាតព្វកិច្ចអោយធ្វើសកម្មភាពជំនួស។

២.៣ វិធានបង្ខំដោយប្រយោល

នេះ គឺជាវិធីដែលដាក់សំពាធខាងផ្នែកចិត្តសាស្ត្រទៅលើកូនបំណុល ដើម្បីបង្ខំអោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។ ចំពោះវិធានការណ៍នេះ មធ្យោបាយបង្គាប់អោយបង់សំណងនៃការខូចខាត ការដាក់ទណ្ឌកម្មពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាល ការដាក់ទណ្ឌ ឬ ការដាក់ពន្ធធនាគារ ជាអាទិ៍ ត្រូវបានយកមកអនុវត្ត។ ចំពោះការអនុវត្តដោយបង្ខំទៅលើរូបរាងកាយ និង ឆន្ទៈសេរីរបស់កូនបំណុល គឺមានលក្ខណៈខ្លាំងជាងការអនុវត្តដោយផ្ទាល់។ វិធីនេះ ត្រូវបានប្រើសំរាប់អនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដែលមានលក្ខណៈថា គឺមានតែសកម្មភាពរបស់កូនបំណុលទេ ដែលអាចធ្វើអោយសំរេចនូវកម្មវត្ថុនោះបាន ដូចជា កាតព្វកិច្ចធ្វើសកម្មភាពដែលមិនអាចជំនួសបាន ឬ កាតព្វកិច្ចក្នុងការមិនធ្វើសកម្មភាព។

ក៏ប៉ុន្តែ សំរាប់កាតព្វកិច្ចដែលអាចជំនួសបាន អាចត្រូវបានអនុវត្តតាមការអនុវត្តដោយប្រយោលបាន ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី បានទទួលស្គាល់នូវ ការអនុវត្តដោយប្រយោល ជាវិធីអនុវត្តចំពោះកាតព្វកិច្ចមិនឱ្យធ្វើសកម្មភាពដែលអាចជំនួសបាន។

២.៤. ទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមករវាងវិធីអនុវត្តដោយបង្ខំទាំង ៣

ដោយយោងទៅតាមឧត្តមគតិសេដ្ឋកិច្ចនៃសកម្មភាពគតិយុត្តិ ប្រភេទនៃកាតព្វកិច្ច និង ការបញ្ជា ដែលត្រូវប្រើវិធីទាំងបីខាងលើ ត្រូវផ្អែកលើការគោរពនូវបុគ្គលភាពទាំងស្រុង ដែល ការបង្ខំ និង ការដាក់សំពាធក្នុងកំរិតទាបបំផុត ត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះកូនបំណុល។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ប្រសិនបើមាន មធ្យោបាយដែលមានប្រសិទ្ធភាព និង ដោយផ្ទាល់ គឺត្រូវយកមកអនុវត្ត ហើយ វិធីមិនផ្ទាល់ឬបញ្ចិតបញ្ចៀង គឺមិនត្រូវបានយកមកអនុវត្តទេ ទោះបីជាត្រូវបានធ្វើឡើងដោយប្រើការជ្រើសរើសក៏ដោយ។

ដោយធ្វើការពិចារណាទៅលើឧត្តមគតិសេដ្ឋកិច្ចនៃសកម្មភាពគតិយុត្តិ ការបកស្រាយខាងក្រោមនេះ គឺជាទូទៅ ជាការគំនិតដែលមានពីមុនមក និង មានឧត្តមានុភាព។

ក. មានតែការអនុត្តដោយផ្ទាល់ ត្រូវគេយកមកប្រើ ចំពោះកាតព្វកិច្ច ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយមានការបង្ខំដោយផ្ទាល់តែម្តង ។

ខ. ការអនុវត្តដោយជំនួស និង វិធានការបង្ខំដោយប្រយោល ត្រូវបានគេយកមកប្រើ ប្រសិនបើវា មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ ហើយការអនុវត្តដោយផ្ទាល់ គឺមិនអាចធ្វើទៅបាន ។

គ. ប្រសិនបើ កាតព្វកិច្ច មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយមានការបង្ខំដោយប្រយោលទេ នោះ ការសំរេចសិទ្ធិតាមការអនុវត្តដោយបង្ខំ ត្រូវបានគេបោះបង់ចោល និង មានតែសំណងនៃការខូចខាតទេ ដែលអាចត្រូវបានជ្រើសរើសយក។

កថាភាគទី ៣
សំណងនៃការខូចខាត

១. គោលគំនិត

សំណងការខូចខាត គឺជាការខូចខាតដែលបណ្តាលមកពីការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ក្នុងកិច្ចសន្យា។ ប្រសិនបើកូនបំណុល មិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន នោះ ម្ចាស់បំណុល អាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាតដែលកើតមានឡើង (មាត្រា ៣៩៨ កថាខណ្ឌទី ១) ។

២. លក្ខខណ្ឌ

២.១. លក្ខខណ្ឌទូទៅ

មាត្រា ៣៩៨ កថាខណ្ឌទី ១ បានបញ្ញត្តអំពីលក្ខខណ្ឌទូទៅ ក្នុងការទាមទារ សំណងនៃការខូចខាត :

១. កាតព្វកិច្ចមិនត្រូវបានអនុវត្ត

២. ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដោយកំហុសរបស់កូនបំណុល

អ្វី ជា "ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច" គឺមានបញ្ញត្តនៅក្នុងមាត្រា ៣៨៩។

ប្រសិនបើ កូនបំណុល អាចបង្ហាញថា ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គឺមិនមែនបណ្តាលមកពីកំហុសរបស់ខ្លួន នោះកូនបំណុល មិនទទួលខុសត្រូវចំពោះការខូចខាតនោះទេ។ វា មានន័យថា កូនបំណុល ត្រូវទទួលបន្ទុកបង្ហាញថា ខ្លួនមិនបានប្រព្រឹត្តនូវកំហុសទេ។

២.២. នៅក្នុងករណីដែលកូនបំណុលអោយអ្នកដទៃធ្វើជាអ្នកជំនួយ

២.២.១ គោលការណ៍ទូទៅ

ដោយយោងទៅលើទិដ្ឋភាពនៃគោលការណ៍នៃសេរីភាពបុគ្គលឯកជន នោះ កូនបំណុល មិនចាំបាច់សងសំណងនៃការខូចខាត ដែលបង្កឡើងដោយសកម្មភាពរបស់អ្នកដទៃឡើយ។

ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើកូនបំណុល បានប្រើប្រាស់អ្នកជំនួយអោយធ្វើកិច្ចការជំនួសខ្លួន ឬ អោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ចជំនួសកូនបំណុល ហើយអ្នកជំនួយ ខកខានមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះ កូនបំណុល ត្រូវសងសំណងនៃការខូចខាត (មាត្រា ៣៩៨ កថាខណ្ឌទី ២) ។ មូលហេតុ គឺថាកូនបំណុល បានទទួលផលប្រយោជន៍ពីការប្រើអ្នកជំនួយ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ជាទូទៅ អ្នកជំនួយ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យរបស់កូនបំណុល ។

២.២.២ ករណីលើកលែង

ប្រសិនបើ កូនបំណុល បង្ហាញថា

១. គាត់ គ្មានកំហុសក្នុងការជ្រើសតាំង និង ត្រួតពិនិត្យអ្នកជំនួយ

និង

២. អ្នកជំនួយគ្មានកំហុស

គាត់ អាចរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ ។

ករណីសិក្សា

តើ **ក** ត្រូវសងសំណងនៃការខូចខាតទៅ **គ** ដែរ ឬ ទេ នៅក្នុងករណីខាងក្រោមនេះ ?

១. **ក** ដែលជាម្ចាស់ហាងលក់ស្រា បានបញ្ជាអោយ និយោជិត **ខ** ដឹកស្រាបៀ ១០ ដប អោយទៅដល់ផ្ទះរបស់អតិថិជន **គ** ។ **គ** បានទិញស្រាបៀទាំងនេះ កាលពីមួយថ្ងៃមុន ។ នៅតាមផ្លូវ **ខ** បានបាត់លំនឹងនៅពេលជិះកង់ និង បានដួលទៅលើដី ហើយ បានធ្វើអោយបែកស្រាបៀទាំងអស់ ។

២. **ក** គឺជាម្ចាស់ហាងលក់គ្រឿងសង្ហារឹម ។ **គ** ទិញសាឡុង ហើយ បានស្នើសុំអោយ **ក** ដឹកអោយខ្លួនដល់ផ្ទះ ។ បន្ទាប់មក **ក** បានអោយក្រុមហ៊ុនដឹកជញ្ជូន **ខ** ដឹកសាឡុងនោះ ។ ប៉ុន្តែ **ខ** បានធ្វើអោយសាឡុងនេះធ្លាក់ពីលើរថយន្តនៅតាមផ្លូវ ហើយ បានបែកបាក់អស់ ។

【សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និង មូលហេតុសំអាង】

១. **ក** ត្រូវសងសំណងនៃការខូចខាតទៅអោយ **គ**

ខ គឺជាអ្នកជំនួយរបស់ **ក** ដែលត្រូវបានប្រើអោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ **ក**

២. **ក** ត្រូវសង / មិនត្រូវសង សំណងនៃការខូចខាតអោយ **គ**

ប្រសិនបើ លោក លោកស្រី គិតថា អ្នកជំនួយ គឺជាបុគ្គល ដែលកូនបំណុល អាចគ្រប់គ្រងបាន នោះ **ខ** មិនមែនជាអ្នកជំនួយទេ នៅក្នុងករណីនេះ ព្រោះ **ខ** ធ្វើការដោយឯករាជ្យពី **ក** ហើយ **ក** មិនអាចបង្គាប់បញ្ជា ឬ គ្រប់គ្រងលើ **ខ** ទេ ។ ដូច្នេះ **ក** មិនចាំបាច់សងសំណងនៃការខូចខាតអោយទៅ **គ** ទេ ។

ជំនួយទៅវិញ ប្រសិនបើ លោក លោកស្រី គិតថា អ្នកជំនួយ មិនចាំបាច់មានន័យថាជា បុគ្គល ដែលអាចត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយកូនបំណុល នោះ ត ត្រូវសងសំណងនៃការខូចខាតទៅអោយ គ ឬ ត ត្រូវបង្ហាញថា គាត់មិនមានកំហុសក្នុងការជ្រើសរើស និង គ្រប់គ្រងទៅលើ គ ទេ។

៣. ទំហំនៃសំណងការខូចខាត

៣.១ ទស្សនៈនៃការខូចខាត

មាត្រា ៤០០ បានចែងអំពី ប្រភេទនៃទស្សនៈអំពីការខូចខាតចំនួន ២ គឺផលប្រយោជន៍ពីការអនុវត្ត និង ការចំណាយផ្សេងៗ ទាក់ទងនឹងការបង្កើតកិច្ចសន្យា។

៣.១.១ ការបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ពីការអនុវត្ត

ការសង្គ្រោះចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច មានគោលដៅដើម្បីទទួលបានមកវិញ នូវស្ថានភាព ប្រសិនបើកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានអនុវត្ត។ ឬនិយាយម្យ៉ាងទៀត ស្តង់ដានៃទំហំនៃសំណងនៃការខូចខាត គឺជាផលប្រយោជន៍អ្វី ដែលអាចនឹងត្រូវបានទទួល តាមកិច្ចសន្យា រហូតមកដល់ពេល "នេះ" ប្រសិនបើ កិច្ចសន្យា ត្រូវបានអនុវត្ត។ នេះ គឺជាគំនិតគ្រឹះនៃទំហំនៃផលប្រយោជន៍ពីការអនុវត្ត នៅក្នុងមាត្រា ៤០០ កថាខណ្ឌទី ១។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅពេលខ្លះ ទំហំនៃផលប្រយោជន៍ពីការអនុវត្ត ត្រូវបានពង្រីកដល់កំរិត ដែលមិនអាចកំណត់បាន។ ដូច្នេះ មាត្រា ៤០១ បានបញ្ញត្តិពីការកំរិតនៃទំហំនៃសំណងការខូចខាត។

ឧទាហរណ៍ : ត បានទិញតូបលក់ដូរពី ខ ហើយ ខ បានពន្យារពេលក្នុងការប្រគល់តូបនោះទៅអោយ ត ក្នុងរយៈពេល ១ ខែ នោះ ត អាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាត ដែលជាប្រាក់ចំណូលក្នុងរយៈពេល ១ ខែ ដែល ត ត្រូវទទួលបាន។

៣.១.២ ការចំណាយផ្សេងៗដែលទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យា

ប្រសិនបើ កូនបំណុល ខកខានក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន វា អាចធ្វើអោយមានការខាតបង់ មិនត្រឹមតែផលប្រយោជន៍ពីការអនុវត្តប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំង ការចំណាយ ឬ បន្ទុកផ្សេង ៗ បន្ថែមទៀត ដែលកើតឡើងពីការអនុវត្ត។

ឧទាហរណ៍ : ត បានលក់ម៉ូតូអោយ ខ ហើយភាគីទាំងពីរ បានព្រមព្រៀងគ្នាអោយ ខ មកយកម៉ូតូ នៅផ្ទះរបស់ ត ប៉ុន្តែដល់ថ្ងៃកំណត់មកដល់ ខ មិនបានទៅយកម៉ូតូទេ ដែលនាំឱ្យ ត ត្រូវចំណាយបង់ថ្លៃទុកម៉ូតូក្នុងឃ្លាំង ។

៣.១.៣ ការខូចខាតផ្លូវចិត្ត

ម្ចាស់បំណុល អាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាតខាងផ្លូវចិត្ត ដោយផ្អែកការបង្គាប់របស់តុលាការ ។

ការខូចខាតខាងផ្លូវចិត្ត មានលក្ខណៈទូលាយណាស់ ហើយ វា ពុំមានការកំណត់ច្បាស់លាស់ទេ ព្រោះ ការខូចខាតបែបនេះ មិនអាចប៉ាន់ស្មានបាន ឬ មិនអាចកំណត់ច្បាស់លាស់បានឡើយ ប៉ុន្តែគំនិតទូទៅ វា ត្រូវបាន សំរេចដោយចៅក្រម ដោយធ្វើការពិចារណាទៅលើស្ថានភាពជាក់ស្តែង កំរិត ឬ ប្រភេទនៃការខូចខាតផ្លូវចិត្ត ។

នៅក្នុងការអនុវត្តនៅប្រទេសជប៉ុន គេ ចាត់ទុកថា ប្រសិនបើ ការបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិ ត្រូវបានទទួលមក ដោយសារការសងសំណងនៃការខូចខាត នោះ ការខូចខាតខាងផ្លូវចិត្ត អាចត្រូវបានជួសជុលឡើងវិញផងដែរ ។ ដូច្នេះ តុលាការ កំរនឹងទទួលស្គាល់នូវសំណងនៃការខូចខាតខាងផ្លូវចិត្ត ក្រៅពីសំណងនៃការបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិ នៅក្នុងករណីនៃការបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិ ។

៣.២ គោលគំនិតនៃមាត្រា ៤០១

មាត្រា ៤០១ បានចែងអំពីទំហំនៃសំណងការខូចខាត ។ សំណងនៃការខូចខាត មានពីរប្រភេទ គឺ ការខូច ខាតធម្មតា និង ការខូចខាតពិសេស ។

ដូចដែលបានរៀបរាប់ ទំហំនៃការបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ពីការអនុវត្ត អាចត្រូវបានលាតសន្ធឹងដល់ភាព ដែលមិនអាចកំណត់បាន ។ ដូច្នេះ មាត្រា ៤០១ បានកំរិតនូវទំហំនៃការខូចខាត ដែលត្រូវសង ។

៣.២.១ ការខូចខាតធម្មតា

"ការខូចខាតធម្មតា" សំដៅទៅលើ ការខូចខាតដែលបានកើតឡើងជាធម្មតា ដោយសារការមិនអនុវត្ត កាតព្វកិច្ច ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ អ្នកលក់ បានបំផ្លាញវត្ថុ ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា លក់ទិញ នោះតំលៃនៃវត្ថុដែលបានកំណត់ជាក់លាក់នោះ គឺជាការខូចខាតធម្មតា ។ ជាទូទៅ នៅក្នុងករណីនៃការ យឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត ការខូចខាតធម្មតា គឺជាតំលៃនៃអត្ថប្រយោជន៍ នៅក្នុងពេលយឺតយ៉ាវនោះ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ នៅក្នុងករណីនៃ អលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្ត តំលៃថ្នូរ គឺជាការខូចខាតធម្មតា ។ នៅក្នុងករណី នៃការអនុវត្តមិន បានពេញលេញ ការខូចខាតធម្មតា គឺជាតំលៃនៃអត្ថប្រយោជន៍ ប្រសិនបើការអនុវត្តពេញលេញ ត្រូវបានធ្វើឡើង និង ជាតំលៃថ្នូរ ប្រសិន បើ ការអនុវត្តពេញលេញ មិនត្រូវបានធ្វើឡើង ។

៣.២.២ ការខូចខាតពិសេស

មាត្រា ៤០១ ចំណុច ២ បានចែងថា ការខូចខាតពិសេស ដែលកើតឡើងចំពោះម្ចាស់បំណុល ដោយសារ កាលៈទេសៈពិសេស ត្រូវបានសង ប្រសិនបើការកើតឡើងនៃការខូចខាតពិសេសនេះ ត្រូវបានគូភាគីអាចព្យាករណ៍

បាន។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីដែល ខ បានទិញរថយន្តមួយពី ក នៅក្នុងតំលៃ ១០០០ ដុល្លា ប៉ុន្តែ ក មិនបាន ប្រគល់រថយន្តទេ នៅកាលបរិច្ឆេទកំណត់។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ខ បានបង្កើតកិច្ចសន្យា លក់ទិញរថយន្តនេះ ជាមួយនឹង គ នៅក្នុងតំលៃ ១៥០០ ដុល្លា។ បន្ទាប់មក គ បានរំលាយកិច្ចសន្យា ជាមួយនឹង ខ ដោយសារការយឺតយ៉ាវ នៅក្នុង ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ ខ។ នៅក្នុងករណីនេះ ការខូចខាតពិសេស គឺ ៥០០ ដុល្លា ដែលជាផលប្រយោជន៍ពីការ លក់បន្តទៀត។ នៅក្នុងករណី ការខូចខាតពិសេស ម្ចាស់បំណុល ត្រូវបង្ហាញថា ការកើតឡើងនៃការខូចខាត ពិសេស ត្រូវបានព្យាករណ៍ជាមុនដោយគូភាគី នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។

ក. គូភាគី ដែលត្រូវព្យាករណ៍

មាត្រា ៤០១ ចំណុច ខ បានបញ្ញត្តិយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា "គូភាគី" ត្រូវព្យាករណ៍ថា ការខូចខាតពិសេស នឹងកើតមានឡើង។ មូលហេតុ គឺថាមានតែគូភាគីទាំងសងខាង អាចព្យាករណ៍ពីការកើតឡើង នៃការខូចខាត ពិសេស នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យានោះទេ ទើបពួកគាត់ អាចសំរេចថាតើ ពួកគាត់ ត្រូវចុះកិច្ចសន្យា ឬ អត់ និង ត្រូវបញ្ញត្តិពីលក្ខខណ្ឌនៅក្នុងកិច្ចសន្យាយ៉ាងដូចម្តេច។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើមានតែភាគីម្ខាង ធ្វើការព្យាករណ៍ពីការ កើតឡើងនៃការខូចខាត នោះ វា មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "ការខូចខាតពិសេស" ឡើយ។

ខ. កម្មវត្ថុនៃការព្យាករណ៍

កម្មវត្ថុនៃការព្យាករណ៍ គឺជាការកើតឡើងនៃការខូចខាតពិសេស ប៉ុន្តែ មិនមែនជាកាលៈទេសៈពិសេស ឡើយ។ នៅករណីខាងលើ ការខូចខាតពិសេស គឺផលប្រយោជន៍នៃការលក់ឡានបន្តទៀត ចំនួន ៥០០ ដុល្លា ហើយ កាលៈទេសៈពិសេស គឺជាអង្គហេតុដែល ខ បានធ្វើកិច្ចសន្យាលក់បន្ត ជាមួយនឹងបុគ្គលដទៃទៀត។ នៅក្នុង ករណីនេះ ប្រសិនបើ ក បានដឹងថា ខ បានចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញជាមួយនឹង គ នៅក្នុងតំលៃ ១៥០០ ដុល្លា នោះ គាត់ ត្រូវសង ៥០០ ដុល្លា ដែលជាការខូចខាតពិសេស។ ក៏ប៉ុន្តែប្រសិនបើ ក បានដឹងថា ខ បានចុះកិច្ចសន្យាលក់ ទិញជាមួយនឹង គ ប៉ុន្តែ ក មិនបានដឹងពីតំលៃទេ នោះការខូចខាតដែល ក ត្រូវសង គឺជាភាពខុសគ្នារវាង ១០០០ ដុល្លា និង តំលៃរថយន្ត នៅលើទីផ្សារ។

គ. ពេលវេលានៃការព្យាករណ៍

គូភាគី ចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើការព្យាករណ៍ពីការកើតឡើងនៃការខូចខាតពិសេស នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅពេលខ្លះ កិច្ចសន្យា អាចមានគំលាតអំឡុងពេលយូរ ចាប់ពីការបង្កើតកិច្ចសន្យា ទៅដល់ការអនុវត្ត កាតព្វកិច្ច ដូច្នេះ កាលៈទេសៈ អាចត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងអំឡុងពេលនេះ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីដែលកូនបំណុល បានព្យាករណ៍ជាមុន នូវការកើតឡើងនៃការខូចខាតពិសេស ក្រោយពីការបង្កើតកិច្ចសន្យា ប៉ុន្តែ គាត់ មិនបាន

ចាត់វិធានការដើម្បីបញ្ឈប់វា ហើយ ការខូចខាត បានរីករាលដាលធំឡើង ដូចនេះ គេ អាចបកស្រាយថា ភាគីម្ខាង ទៀត អាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាតនេះ ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៤០១ ចំណុច ក។

ឃ. ករណីលើកលែង

មាត្រា ៤០១ ចំណុច ខ វាក្យខណ្ឌទី ២ បានចែងថា ប្រសិនបើ គូភាគី មិនបានគិតពិចារណា អំពីការខូច ខាតពិសេសនោះ នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា នោះកូនបំណុល មិនចាំបាច់សងសំណងនៃការខូចខាតពិសេសឡើយ។ ឧទាហរណ៍ ក បានអោយអ្នកដឹកជញ្ជូន ខ ដឹកជញ្ជូនវត្ថុធ្វើពីកែវ ដ៏មានតម្លៃ និង ងាយបែក។ ក បានខ្ចប់វត្ថុធ្វើ ពីកែវនោះ ដោយខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ ហើយ បានប្រាប់ទៅ ខ ថា វត្ថុនៅក្នុងកញ្ចប់ គឺជាវត្ថុធ្វើពីកែវមាន តម្លៃ និង ងាយបែក ប៉ុន្តែ ខ មិនចាំបាច់ទុកដាក់វាជាពិសេសទេ ហើយ ក ក៏មិនបានបង់ប្រាក់បន្ថែម សំរាប់ការទុកដាក់វត្ថុ នោះជាពិសេសដែរ។ នៅក្នុងករណីនេះ ភាគីទាំងសងខាង បានព្យាករណ៍ ការខូចខាតដ៏ធំមួយនឹងកើតឡើង ប្រសិនបើ ខ បានធ្វើអោយបែកវត្ថុនោះ។ ក៏ប៉ុន្តែ ទាំង ក និង ខ មិនបានគិតពិចារណាដល់ការខូចខាតទេ ហើយក៏ មិនមានឆន្ទៈក្នុងការរាប់បញ្ចូលនូវការខូចខាតនេះ ទៅក្នុងការទទួលខុសត្រូវឡើយ។ ដូច្នេះ ទោះបីជា ខ បានធ្វើឱ្យ បែកវត្ថុនោះ គាត់ មិនចាំបាច់សងសំណងនៃការខូចខាតដ៏ច្រើននោះដែរ។

១.២.៣ នៅក្នុងករណីនៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយផ្អែកទៅលើគំនិតព្យាបាទ ឬ អំពើមិនស្មោះត្រង់ហួស ហេតុ

នៅក្នុងចំណោមការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គឺមានករណីដែលកូនបំណុល មិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដោយមាន គោលបំណងបង្កនូវការខូចខាតទៅដល់ម្ចាស់បំណុល។ ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចបែបនោះ ដោយផ្អែកទៅលើគំនិត ព្យាបាទ និង អំពើមិនស្មោះត្រង់ហួសហេតុ គួរត្រូវបានគេទប់ស្កាត់បង្ក្រាប។ ដូច្នេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានចែងថា ប្រសិនបើការខូចខាត បានកើតឡើងដោយសារតែគំនិតព្យាបាទ ឬ អំពើមិនស្មោះត្រង់ហួសហេតុរបស់កូនបំណុល នោះ ម្ចាស់បំណុល អាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាតបាន ទោះបីជាវា មិនត្រូវបានតុលាការ ចាត់ទុកថាជា ការខូចខាតធម្មតា ឬ ការខូចខាតពិសេស។ នៅក្នុងករណីនេះដែរ តុលាការ អាចបង្គាប់ឱ្យកូនបំណុលសងសំណង នៃការខូចខាតទៅអោយម្ចាស់បំណុល ដូចជាការខូចខាតផលប្រយោជន៍ ឬ ផលប្រយោជន៍ ដែលកូនបំណុលទទួល បាន ប្រសិនបើមានការខូចខាតកើតឡើង។ ឧទាហរណ៍ ក គឺជាម្ចាស់កសិដ្ឋានចិញ្ចឹមមាន់ បានលក់នូវមាន់មួយចំនួន អោយទៅ ខ ដែលជាម្ចាស់កសិដ្ឋានចិញ្ចឹមមាន់ដែរ។ ប៉ុន្តែ មាន់ដែល ក បានលក់ទៅឱ្យ ខ នោះ មានជំងឺ ហើយ ក បានដឹងពីហេតុនេះ នៅមុនពេលប្រគល់ ប៉ុន្តែ មិនបានប្រាប់ទៅ ខ ទេ។ បន្ទាប់មក មាន់របស់ ខ ទាំងអស់ បានឆ្លង ជំងឺ និង ស្លាប់ទាំងអស់។ ការខូចខាតប្រភេទនេះ ត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាឆន្ទៈព្យាបាទ និង ត្រូវសងសំណងនៃ ការខូចខាត ទោះបីជាការខូចខាតនោះ មិនអាចព្យាករណ៍បានមុនក៏ដោយ។ ឆន្ទៈព្យាបាទ មិនចាំបាច់តែទាក់ទង

ទៅនឹង "អំពើមិនស្មោះត្រង់ហួសហេតុ" ទេ ប៉ុន្តែ គោលគំនិតនៃ "អំពើមិនស្មោះត្រង់ហួសហេតុ" គឺត្រូវវាបានរាប់បញ្ចូលទាំងគូភាគី ដែលមានឆន្ទៈព្យាបាទ នៅពេលដែលធ្វើការកំណត់ពីទំហំនៃការខូចខាត។

ករណីសិក្សា

នៅក្នុងករណីខាងក្រោមនេះ តើការខូចខាត ដែល ខ ទទួលរង គឺជាការខូចខាតធម្មតា ឬ ការខូចខាតពិសេស ? ប្រសិនបើវា ជាការខូចខាតពិសេស តើអង្គហេតុអ្វី ដែលគូភាគី ត្រូវព្យាករណ៍ទុកមុន ដើម្បីទទួលស្គាល់ការខូចខាត ដែលត្រូវសង ?

១. ខ គឺជាអ្នកបើករថយន្តឈ្នួល (Taxi) បានអោយអ្នកជួសជុល ក ធ្វើការជួសជុលរថយន្តរបស់ខ្លួន ដោយបានមុនថ្ងៃទី ១០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១។ ក៏ប៉ុន្តែ ការជួសជុលនោះ ត្រូវបានពន្យាពេល អស់រយៈពេល ៣ ថ្ងៃ ដោយសារកំហុសរបស់ ក ដូច្នេះ ខ មិនបានប្រកបរបររបស់ខ្លួន អស់រយៈពេល ៣ ថ្ងៃដែរ។ ប្រាក់ចំណូលជាមធ្យមរបស់ ខ គឺ ២៥ ដុល្លា ក្នុងមួយថ្ងៃ ហើយ ដែលនេះ គឺជាប្រាក់ឈ្នួលជាមធ្យមរបស់អ្នកបើក Taxi។

២. ខ បានទិញដី និង ផ្ទះ ពី ក ដើម្បីរស់នៅ។ ការប្រគល់ដី និង ផ្ទះ មានការយឺតយ៉ាវអស់រយៈពេល ១ ឆ្នាំ ដោយសារតែកំហុសរបស់ ក។ ខ ត្រូវជួលផ្ទះមួយទៀត ដែលមានតំលៃ ៥០០ ដុល្លា ហើយដែល បន្ទប់នោះ មានលក្ខណៈល្អប្រណិតពេក ហើយ ដែលវា មិនសាកសមនឹងគ្រួសាររបស់ ខ។

៣. នៅក្នុងករណីទី ២ Y ត្រូវប្រាក់ចំនួន ២០ ដុល្លា សំរាប់សោហ៊ុយធ្វើដំណើរបន្ថែម ជារៀងរាល់ខែ ព្រោះ ផ្ទះ ដែល ខ បានជួលនោះ គឺនៅឆ្ងាយពីកន្លែងធ្វើការរបស់គាត់។ ប្រសិនបើ គាត់ បានរស់នៅក្នុងផ្ទះ ដែល ក បានលក់អោយគាត់ នោះ គាត់ មិនចាំបាច់ចំណាយទៅលើសោហ៊ុយបន្ថែមនោះទេ។

៤. នៅក្នុងករណីទី ២ ផ្ទះដែល ខ ជួលនោះ ត្រូវបានភ្លើងឆេះអស់ ដែលអគ្គីភ័យនេះ បណ្តាលមកពីផ្ទះជិតខាង ហើយ ខ បានបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិនៅក្នុងផ្ទះចំនួន ៥០០០ ដុល្លា។

៥. ខ គឺជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃរោងមាស៊ីនកិនម្សៅ។ មាស៊ីនកិនម្សៅរបស់ ខ បានឈប់ដំណើរការ ដោយសារតែផ្នែកមួយនៃមាស៊ីននោះ មិនដំណើរការ។ ខ ត្រូវការនូវគ្រឿងបន្លាស់ថ្មី ព្រោះ ខ មិនមានគ្រឿងបន្លាស់ ដែលនៅសល់ទេ។ ខ មានគោល បំណងធ្វើនូវគំរូនៃគ្រឿងបន្លាស់ទៅឱ្យរោងចក្រ ដែលផលិតគ្រឿងបន្លាស់នោះ ទើប រោងចក្រនោះ អាចផលិតគ្រឿងបន្លាស់សំរាប់ ខ បាន។ បន្ទាប់មក ខ បានអោយអ្នកដឹកជញ្ជូន ក ប្រគល់គំរូនេះ ទៅអោយរោងចក្រ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការដឹកជញ្ជូននេះ មានការយឺតយ៉ាវដោយសារកំហុសរបស់ ក ហើយ ខ បានបញ្ឈប់ដំណើរការរោងមាស៊ីនកិនម្សៅរបស់ខ្លួនអស់រយៈពេល ៥ ថ្ងៃ ហើយ ប្រាក់ចំណូលនៃអាជីវកម្មរបស់ ខ គឺ ៥០០ ដុល្លា ក្នុង ១ ថ្ងៃ។

【សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និង មូលហេតុសំអាង】

១. វា គឺជាការខូចខាតធម្មតា

២. ថ្លៃឈ្នួលផ្ទះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ការខូចខាតធម្មតា។ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីនេះ តំលៃឈ្នួល គឺថ្លៃហួសហេតុពេក។ ដូច្នេះ តុលាការ អាចកាត់បន្ថយចំនួននៃការសងបាន។

៣. គេ អាចនិយាយបានថា សោហ៊ុយធ្វើដំណើរ គឺជាការខូចខាតធម្មតា។

៤. ការបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងផ្ទះ ត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាការខូចខាតពិសេស ព្រោះគេ មិនអាចនិយាយបានថា ការបាត់បង់នេះ កើតឡើងពីស្ថានភាពធម្មតានោះទេ។ ដូច្នេះ ភាគី ចាំបាច់ត្រូវព្យាករណ៍ថា ការខូចខាតពិសេស អាចនឹងកើតឡើង នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។ នៅក្នុងករណីនេះ "ការខូចខាតពិសេស" ដែលត្រូវព្យាករណ៍ទុកជាមុននេះ គឺការបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងផ្ទះ ដោយសារអគ្គីភ័យ ដែលបង្កឡើងដោយអ្នកជិតខាង។

៥. ករណីនេះ គឺផ្អែកទៅលើរឿងក្តី ដែលល្បីល្បាញ នៅប្រទេសអង់គ្លេស (Hadley v. Baxendale, 1854)។ ការបាត់បង់នូវប្រាក់ចំណូលអាជីវកម្ម ត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាការខូចខាតពិសេស។ ការបញ្ឈប់ដំណើររោងម៉ាស៊ីនកិនម្សៅរបស់ **ខ** នឹងមិនចាំបាច់កើតមាននោះទេ ទោះបីជា **ក** ស្ថិតនៅក្នុងភាពយឺតយ៉ាវក៏ដោយ ព្រោះ **ខ** ប្រហែលជាមានគ្រឿងបន្លាស់នៅសល់។ ដូច្នេះ ដើម្បីទទួលស្គាល់ការខូចខាតពិសេស នៅក្នុងករណីនេះ គូភាគីចាំបាច់ត្រូវធ្វើការព្យាករណ៍នូវអង្គហេតុ ដែលថា **ខ** នឹងបញ្ឈប់នូវដំណើរការរោងម៉ាស៊ីនរបស់ខ្លួន ប្រសិនបើ **ខ** មានការយឺតយ៉ាវក្នុងការដឹកជញ្ជូនគំរូនោះ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ប្រសិនបើ ប្រសិនបើប្រាក់ចំណូលរបស់ **ខ** គឺមានលក្ខណៈខ្ពស់ជាងកំរិតមធ្យម នោះដើម្បីដាក់បន្ទុកសំណងនៃការខូចខាត ទៅលើ **ក** គឺ **ក** ចាំបាច់អាចព្យាករណ៍ថា ប្រាក់ចំណូលអាជីវកម្មរបស់ **ខ** គឺ ៥០០ ដុល្លា ក្នុង ១ ថ្ងៃ។

៧.៧ បញ្ញត្តិពិសេសចំពោះកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់

ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៣៩៩ នៅក្នុងករណីនៃកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ កូនបំណុល មិនត្រូវបានរួចផុតពីការបង់ការប្រាក់ ចំពោះការយឺតយ៉ាវ ទោះបីជាកូនបំណុល បានបង្ហាញថា គាត់ មិនមានកំហុសក៏ដោយ។ នៅក្នុងករណីនៃកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ ជាទូទៅ សំណងនៃការខូចខាត គឺជាការប្រាក់នៅក្នុងការយឺតយ៉ាវ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ វា មិនមានលទ្ធភាពក្នុងការពិចារណា លើករណីនៃអលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់នោះទេ ព្រោះ ប្រាក់មានលទ្ធភាពដែលអាចជំនួសបានខ្ពស់។ ដូច្នេះ កូនបំណុល ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង់ការប្រាក់ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការយឺតយ៉ាវ ទោះបីជា វា កើតឡើងដោយករណីប្រធានសក្តិក៏ដោយ (មាត្រា ៣៩៩ កថាខណ្ឌទី ១)។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅពេលខ្លះ ការយឺតយ៉ាវនៃការសង គឺធ្វើអោយមានការខូចខាត ក្រៅពីការប្រាក់។ ឧទាហរណ៍ **ក** បានអោយ **ខ** ខ្ចីប្រាក់ចំនួន ១,០០០ ដុល្លា ហើយ **ខ** មិនបានសងប្រាក់មកវិញនៅកាលបរិច្ឆេទកំណត់សង។ **ខ** ត្រូវបង់ថ្លៃទិញរថយន្ត ពីប្រាក់ដែលខ្លួនបានអោយ **ខ** ខ្ចី ប៉ុន្តែគាត់ មិនអាចបង់ប្រាក់ថ្លៃទិញបាន ហើយ កិច្ចសន្យាលក់ទិញ ត្រូវបានគេរំលាយចោល។ នៅក្នុងករណីនេះ Y ត្រូវតែសងសំណងនៃការខូចខាត ដែលមានក្រៅពីការប្រាក់ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការយឺតយ៉ាវ ប្រសិនបើគាត់ មិនអាចបង្ហាញថា គាត់ មិនមានកំហុស នៅក្នុងការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនេះ (មាត្រា ៣៩៩ កថាខណ្ឌទី ២)។

៤. ហេតុដែលនាំអោយបន្ថយសំណងនៃការខូចខាត

ទោះបីជាទំហំនៃការខូចខាត ដែលត្រូវបានសងដោយផ្អែកទៅលើមាត្រា ៤០១ ក៏ដោយ ប្រសិនបើមានមូលហេតុដែលនាំអោយបន្ថយសំណងនៃការខូចខាត ដែលចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤០២ កើតមានឡើង នោះ តុលាការអាចបន្ថយចំនួននៃសំណងការខូចខាត ។

មូលហេតុ ដែលនាំអោយបន្ថយសំណងនៃការខូចខាត មានចំនួន ២ គឺ :

មូលហេតុទី ១ គឺជាករណីដែលការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ឬ ការខូចខាត កើតឡើងដោយ ផ្នែកខ្លះ ត្រូវបានបង្កឡើង ដោយកំហុសរបស់ម្ចាស់បំណុល (មាត្រា ៤០២ កថាខណ្ឌទី ១)។ ការបង្កឡើងដោយកំហុសរបស់ម្ចាស់បំណុល ចំពោះ "ការកើតឡើងនៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច" សំដៅទៅលើករណីឧទាហរណ៍ថា អ្នកទិញ បានប្រាប់ទៅអ្នកលក់នូវអាស្រ័យដ្ឋាន ដែលខុស ហើយ អ្នកលក់ បានប្រគល់នូវកម្មវត្ថុនោះ ទៅកាន់បុគ្គលម្នាក់ផ្សេងទៀត។ ដោយសារការចូលរួមចំណែកនៃកំហុសរបស់ម្ចាស់បំណុល ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះ ត្រូវបានបដិសេធចោល។ ជាងនេះទៅទៀត ប្រសិនបើ មានការធ្វេសប្រហែសពីសំណាក់កូនបំណុលផងដែរ នោះ ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច មិនអាចត្រូវគេបដិសេធចោលនោះទេ ប៉ុន្តែ គេ អាចធ្វើការបន្ថយនូវចំនួននៃសំណងនៃការខូចខាត តាមសមាមាត្រ ដោយគណនាទៅតាមទំហំនៃការចូលរួមចំណែកនៃកំហុស។

មូលហេតុទី ២ ទាក់ទងនឹងការកើតឡើងនៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច និង ការខូចខាត ទោះបីជានៅក្នុងករណីដែល មិនមានបញ្ហាដែលកូនបំណុល ត្រូវទទួលខុសត្រូវ វា អាចមានករណី ដែលការរីករាលដាលនៃការខូចខាត គឺអាចត្រូវបានទប់ស្កាត់ ប្រសិនបើ ម្ចាស់បំណុល បានធ្វើសកម្មភាពដោយត្រឹមត្រូវ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីដែលគ្រូពេទ្យ បានវះកាត់អ្នកជំងឺ ក៏ប៉ុន្តែ ការជាសះស្បើយរបស់អ្នកជំងឺ មានការយឺតយ៉ាវ ដោយសារតែកំហុសនៅការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ អ្នកជំងឺ ក៏មិនបានធ្វើតាមបង្គាប់របស់គ្រូពេទ្យ ដែលត្រូវសំរាកក្រោយពីការវះកាត់ ដែលជាហេតុធ្វើអោយការជាសះស្បើយរបស់អ្នកជំងឺ កាន់តែយឺតថែមទៀត។ នៅក្នុងករណីនេះ អ្នកជំងឺ អាចទាមទារអោយសងសំណងនៃការខូចខាតពីគ្រូពេទ្យបាន ប៉ុន្តែ សំណងនៃការខូចខាត ត្រូវបានកាត់បន្ថយ។

៥. គោលការណ៍នៃការសងការខូចខាតជាប្រាក់

៥.១ គោលការណ៍ទូទៅ

ដោយយោងតាមមាត្រា ៤០៤ សំណងនៃការខូចខាតដែលកើតឡើង ដោយសារការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចកូនបំណុល ត្រូវសងជាប្រាក់។ នេះ គឺដោយសារតែការប្រើប្រាក់នៅក្នុងការសង គឺជាមធ្យោបាយមួយដ៏ងាយស្រួលបំផុត ហើយ វា មានភាពយុត្តិធម៌ចំពោះគូភាគីនៅក្នុងកិច្ចសន្យាផងដែរ។ ថាតើត្រូវសំរេចពីចំនួននៃការខូចខាតយ៉ាងដូចម្តេច វា គឺជាបញ្ហាសំខាន់។

៥.២ ចំណុចពេលដែលជាមូលដ្ឋាននៃពេលវេលាត្រូវគណនាការខូចខាត

តំលៃនៃកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា គឺមានការប្រែប្រួលនៅពេលខ្លះ។ ហើយ វិធីក្នុងការគណនាការខូចខាត គឺជាបញ្ហា នៅក្នុងករណីដែលមានការប្រែប្រួលនៃថ្លៃទំនិញ។

ឧទាហរណ៍ ខ បានទិញរថយន្តដែលបានប្រើប្រាស់ហើយពី ក នៅក្នុងថ្លៃ ១,០០០ ដុល្លា ដែលនេះ គឺជាតំលៃទីផ្សារ ហើយ បានបង់នូវថ្លៃទិញរួចហើយ។ ក៏ប៉ុន្តែ ក បានបំផ្លាញរថយន្តនោះ ដោយសារកំហុសរបស់ខ្លួន នៅមុនពេលប្រគល់។ តំលៃនៃរថយន្តម៉ូដែលដូចគ្នា គឺបានឡើងដល់ ១,៥០០ ដុល្លា នៅពេលដែលអលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្ត និង ក្រោយមកទៀត បានឡើងដល់ ១,៧០០ ដុល្លា។ បន្ទាប់មក ខ បានដាក់ពាក្យបណ្តឹងទាមទារនូវសំណងការខូចខាត។ ឥឡូវតំលៃនៅលើទីផ្សារ គឺ ១២០០ ដុល្លា។

១. គំនិតគ្រឹះ

ភាគី សំរេចពីតំលៃនៃកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា ដោយអនុលោមតាមតំលៃនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅពេលខ្លះ តំលៃ គឺមានភាពផ្លាស់ប្តូរ នៅស្ទើរតែគ្រប់ករណី តំលៃ អាចត្រូវបានកើនឡើង។ នៅក្នុងករណីដែលវាត្រូវចំណាយពេលយូរ ចាប់តាំងពីការបង្កើតកិច្ចសន្យា រហូតដល់ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គូភាគី អាចគិតពិចារណាដល់ការប្រែប្រួលនៃតំលៃ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីនេះ ការប្រែប្រួលតំលៃជាធម្មតា ត្រូវចាត់ទុកថានៅក្នុងទំហំនៃការខូចខាតធម្មតា។

ផ្ទុយទៅវិញ ការឡើងថ្លៃខ្ពស់ ដោយសារការផ្លាស់ប្តូរនៃលក្ខខណ្ឌសង្គម។ គេ អាចនិយាយបានថា ការប្រែប្រួលតំលៃនេះ អាចត្រូវបានកើតឡើងនៅក្នុង "កាលៈទេសៈពិសេស" ហើយ វា ត្រូវចាត់ទុកជា "ការខូចខាតពិសេស"។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ គូភាគី អាចព្យាករណ៍បាននូវការឡើងថ្លៃខ្ពស់នៃតំលៃនេះ នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យានោះ កូនបំណុល ត្រូវតែសងសំណងនៃការខូចខាត ដែលជាការខូចខាតពិសេសនេះ។

២. ចំណុចដែលជាមូលដ្ឋាននៃពេលវេលា

តើ ពេលណាមួយ ដែលត្រូវចាត់ទុកជាចំណុចមូលដ្ឋាននៃការគណនាការខូចខាត ? មានការគំនិត ដែលគិតទៅបានមួយចំនួន។ មធ្យោបាយដែលជាស្តង់ដាបំផុត គឺ ចំណុចមូលដ្ឋាននៃពេលវេលាសំរាប់គណនា គឺជាពេលនៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ព្រោះម្ចាស់បំណុល ទទួលបានសិទ្ធិសំរាប់ការទាមទារសំណងនៃការខូចខាត នៅពេលដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចកើតឡើង។

បញ្ហាបន្ទាប់ គឺថាតើតំលៃកើនឡើងចំនួន ៥០០ ដុល្លា គឺជាការកើនឡើងធម្មតា ឬ មិនមែន។ ប្រសិនបើ គេអាចនិយាយថា ការកើនឡើងនេះ គឺធម្មតា នោះ ក ត្រូវសំណងនៃការខូចខាតទាំងអស់តែម្តង គឺ ១៥,០០ ដុល្លា។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើ ៥០០ ដុល្លា ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជា ការកើនឡើង ដែលលើសពីការរំពឹងទុកជា ធម្មតា នោះ

វា គឺជាការខូចខាតពិសេស ហើយមានតែក្នុងករណីដែល ត និង ខ អាចព្យាករណ៍ជាមុន នៅពេល បង្កើតកិច្ចសន្យា ទើប ត ត្រូវទទួលខុសត្រូវសងសំណងនៃការខូចខាតទាំងអស់។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើគេ មិនអាចធ្វើ ការព្យាករណ៍បាន នោះ X ត្រូវសងតែតំលៃនៃការកើនឡើងជាធម្មតាទេ។

៦. ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង ជាអាទិ៍

៦.១ អត្ថន័យ និង មុខងារ

កូនបំណុល និង ម្ចាស់បំណុល អាចកំណត់ជាមុននូវការសន្យាពិសេសអំពីលក្ខខណ្ឌ និង ចំនួនសំណងការខូចខាតបាន (មាត្រា ៤០៣ កថាខណ្ឌទី ១) ។

នៅពេលខ្លះ ការទទួលស្គាល់នូវទំហំនៃសំណងការខូចខាត ឬ ការគណនានៃសំណងការខូចខាត ត្រូវបានរកឃើញថា មានការលំបាក។ បើឈរលើទស្សនៈរបស់ម្ចាស់បំណុល គឺវា មានហានិភ័យ ដែលថា ម្ចាស់បំណុលនឹងមិនអាចទទួលបានសំណងការខូចខាតគ្រប់គ្រាន់នោះទេ ផ្ទុយមកវិញ បើតាមទស្សនៈរបស់កូនបំណុល គឺវា មានហានិភ័យ ដែលថាកូនបំណុល ត្រូវសងនូវសំណងការខូចខាត ដែលមិនបានព្យាករណ៍ទុកមុនបាន។ ជាលទ្ធផល គូភាគីនៅក្នុងកិច្ចសន្យា អាចព្រមព្រៀងគ្នា អំពីចំនួននៃសំណងការខូចខាតជាមុន នៅពេលដែលការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច បានកើតមានឡើង។ នេះ សំដៅទៅលើការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង។ ប្រសិនបើ ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង ត្រូវបានធ្វើឡើង ទោះបីជា បញ្ហានេះ ត្រូវបានយកទៅដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការក៏ដោយ ក៏ចំនួននៃសំណងដែលតុលាការ ត្រូវបង្គាប់អោយកូនបំណុលសង ជាគោលការណ៍ គឺផ្អែកទៅលើចំនួនដែលបានព្រមព្រៀង និង មិនអាចផ្លាស់ប្តូរចំនួននោះបានដែរ។

៦.២ លក្ខខណ្ឌ

ប្រសិនបើ ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង ត្រូវបានព្រមព្រៀង ដោយផ្អែកទៅលើកិច្ចសន្យា នោះ វាមានលក្ខណៈសំខាន់ណាស់ ដែលការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ត្រូវកើតមានឡើង ដើម្បីទាមទារសំណងនៃការខូចខាត។ ម្ចាស់បំណុល មិនចាំបាច់បង្ហាញពីកំហុសរបស់កូនបំណុលឡើយ។

ប្រសិនបើ ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង ត្រូវបានកំណត់ដោយជាក់លាក់ តើកូនបំណុល អាចបង្ហាញថាខ្លួន គ្មានកំហុស និង អាចរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវដែរ ឬ ទេ ? ចំណុចនេះ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេ នៅក្នុងមាត្រា ៤០៣។ វា ត្រូវបានគេចាត់ទុកថា បញ្ហានេះ ត្រូវបានសំរេច ដោយផ្អែកទៅលើគោលបំណង នៃការព្រមព្រៀងពិសេស ដែលចែងអំពីការកំណត់ជាមុននូវចំនួនសំណង។ គេ អាចធ្វើការទាមទារសំណងដែលត្រូវបានកំណត់ជាមុន ដោយមិនគិតថាមានកំហុសនោះទេ ប្រសិនបើ គោលគំនិតនៃការកំណត់នេះ គឺដើម្បីបង្ការនូវវិវាទ អំពីភាពមានកំហុស ឬ គ្មានកំហុសរបស់កូនបំណុល និង ដែលអាចអោយគេធ្វើការទាមទារចំនួននៃសំណង ដែលត្រូវបាន

កំណត់ជាមុនបាន។ ការព្រមព្រៀងបែបនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើង នៅពេលដែលម្ចាស់បំណុល ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដែលមានអានុភាពជាង។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ គោលបំណងនៃការព្រមព្រៀងពិសេស មិនមែនគ្រាន់តែដើម្បីបង្កើននូវចំនួននៃការទទួលខុសត្រូវរបស់កូនបំណុល នោះ កូនបំណុល មិនចាំបាច់បង់នូវសំណងដែលត្រូវបានកំណត់ជាមុននោះទេ ប្រសិនបើកូនបំណុល បង្ហាញថា ខ្លួន គ្មានកំហុស ដោយផ្អែកទៅលើគោលការណ៍នៃការទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។ ប្រសិនបើ ខ្លឹមសារ ដែលបានព្រមព្រៀងនោះ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ នោះ វា គេអាចចាត់ទុកថា កូនបំណុល ត្រូវរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ ប្រសិនបើ ភាពគ្មានកំហុស ត្រូវបានបង្ហាញដោយស្របទៅនឹងគោលការណ៍នៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។

ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងករណីដែលម្ចាស់បំណុល ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមួយដែលងាយនឹងទទួលការរងគ្រោះនោះ គាត់ នឹងប្រឈមមុខទៅនឹងការបង្កើតការព្រមព្រៀងនៃការកំណត់ជាមុននៃសំណងការខូចខាត ដែលខូចប្រយោជន៍តែម្ខាង។ ដូច្នេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានបញ្ញត្តិថា ការព្រមព្រៀងពិសេស អាចអោយកូនបំណុលរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដោយចេតនា ឬ ដោយមានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ មិនមានអានុភាព ឡើយ ដើម្បីផ្តល់នូវការការពារដល់ម្ចាស់បំណុល (មាត្រា ៤០៣ កថាខណ្ឌទី ២) ។

៦.៣ អានុភាពនៃការកំណត់ជាមុននូវចំនួនសំណង

ប្រសិនបើ ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង ត្រូវបានបង្កើតឡើង នោះ តុលាការ ជាគោលការណ៍ មិនអាចបន្ថយចំនួននៃសំណងដែលបានកំណត់ជាមុននោះទេ (មាត្រា ៤០៣ កថាខណ្ឌទី ៣) ។ នេះ គឺដោយសារតែ ទោះបីជា ការខូចខាត មិនអាចត្រូវបានបង្ហាញយ៉ាងជាក់លាក់ក៏ដោយ ក៏ការព្រមព្រៀង ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគូភាគី ដែលកំណត់ពីចំនួននៃសំណងដែលអាចទាមទារបាន ត្រូវបានគេគោរពដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើចំនួននៃសំណងដែលត្រូវបានកំណត់ជាមុន មានចំនួនច្រើនហួសហេតុ ឬ តិចហួសហេតុ ជាងការខូចខាត ដែលត្រូវបានគណនាដោយពិតប្រាកដ នោះ វា មិនមានភាពយុត្តិធម៌ ឬ មិនត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ដែលតុលាការបង្គាប់អោយសងនូវចំនួនសំណងនៃការខូចខាត ដែលត្រូវបានកំណត់ជាមុននោះ ដូច្នេះ តុលាការ អាចបន្ថយ ឬ បន្ថែមនូវចំនួននៃសំណងដែលបានកំណត់ជាមុននោះ (មាត្រា ៤០៣ កថាខណ្ឌទី ៣ វាក្យខណ្ឌទី ២) ។ វា មិនបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងក្រមទេ ថាតើទំហំណា ដែលចំនួននោះ អាចបន្ថែម ឬ បន្ថយ។ នៅពេលដែលពិចារណាថា ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង អាចត្រូវបានបន្ថែម ឬ បន្ថយ នៅក្នុងករណីដែលវា ច្រើនហួសហេតុ ឬ តិចហួស ហេតុនេះ វា មានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវដោយចាត់ទុកចំនួនដែលអាចត្រូវបានបន្ថែម ឬ បន្ថយនោះ មិនមែនជាទំហំនៃការខូចខាតពិតប្រាកដ ប៉ុន្តែគឺជាចំនួនសមរម្យមួយ ដោយពិចារណាទៅលើការខូចខាតពិតប្រាកដ។

៦.៤ ប្រាក់ធានាសំណងនៅក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា និង ការកំណត់ជាមុននូវចំនួនសំណង

ដោយយោងទៅលើ មាត្រា ៤០៣ កថាខណ្ឌទី ៥ ប្រាក់ធានាសំណងក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា ត្រូវសន្មត ថា ជាការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង។ ប្រាក់ធានាសំណងក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា មានន័យថា នៅក្នុងករណី ដែលភាគីម្ខាង បានបំពានកិច្ចសន្យា គាត់ ត្រូវសងជាប្រាក់ ក្រៅពីសំណងនៃការខូចខាត ដោយផ្អែកលើការព្រម ព្រៀង។ ដូច្នេះ ភាគី ដែលបានបំពានកិច្ចសន្យា ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ទោះបីជា គាត់ បានបង់ប្រាក់ធានាសំណងនៅក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យាក៏ដោយ។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ ការខូចខាត ៥០០ ដុល្លា កើតឡើង ដោយសារការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់កូន បំណុល ហើយ មានប្រការមួយនៅក្នុងកិច្ចសន្យាថា "ប្រសិនបើ កិច្ចសន្យា ត្រូវបានបំពាន នោះភាគីដែលបានបំពាន កិច្ចសន្យា ត្រូវបង់ប្រាក់ធានាសំណងនៅក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា ចំនួន ១០០ ដុល្លា" ហើយ ប្រសិនបើ ប្រការនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ប្រាក់ធានាសំណងនៅក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា សុទ្ធសាធ នោះ កូនបំណុល ត្រូវបង់ ១០០ ដុល្លា ដែលជាប្រាក់ធានាសំណងនៅក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា បន្ថែមពីលើ ៥០០ ដុល្លា ដែលជាសំណងនៃការខូច ខាត។ ប្រសិនបើ ប្រការនៅក្នុងកិច្ចសន្យានេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ការកំណត់ជាមុននូវចំនួននៃសំណង នោះ កូនបំណុល នឹងត្រូវបង់តែ ១០០ ដុល្លា ប៉ុណ្ណោះ។

វា ជាការលំបាក ក្នុងការបញ្ជាក់អំពីចំនួនទឹកប្រាក់នៃការខូចខាត នៅក្នុងករណីមួយចំនួន។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិន បើមានការព្រមព្រៀងជាមុនអំពីសំណងការខូចខាត ម្ចាស់បំណុល អាចជៀសវាងការលំបាកនោះបាន។ ម្យ៉ាង ទៀត ចំពោះកូនបំណុល ប្រសិនបើមានការព្រមព្រៀង អំពីចំនួននៃសំណងការខូចខាតសមហេតុផលជាមុន ក៏អាច មានលទ្ធភាព ត្រៀមខ្លួន ចំពោះការសងសំណងនេះ ហើយ គាត់ មិនចាំបាច់បារម្ភថាតើ តុលាការ ដាក់បន្ទុកអោយ សងសំណងចំនួនប៉ុន្មាន។

ក្រៅពី "ចំនួននៃសំណងការខូចខាត" ភាគីទាំងពីរ ក៏អាចបង្កើតការសន្យាពិសេសអំពីលក្ខខណ្ឌនៃការ ទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការសងសំណងការខូចខាតបានដែរ។

កថាខណ្ឌទី ៣ នៃមាត្រា ៤០៣ បានចែងថា តុលាការ មិនអាចបន្ថែម ឬ បន្ថយចំនួននៃសំណងការខូច ខាត ដែលត្រូវបានកំណត់ជាមុនទេ ប្រសិនបើ ភាគីទាំងសងខាង បានធ្វើការសន្យាពិសេសអំពីចំនួននៃសំណងនេះ។ ដោយហេតុថា បញ្ញត្តិនេះ មានគោលបំណង ជៀសវាងនូវវិវាទ ដែលមិនចាំបាច់ ទៅលើទំហំនៃការខូចខាត នោះ តុលាការ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការផ្លាស់ប្តូរទំហំនៃការខូចខាតនេះ នៅក្នុងករណីដែលរឿងក្តីនេះ ត្រូវបានដាក់ បញ្ជូនទៅតុលាការ។

៧. ឧបាទេសកម្មនៃអ្នកសង

ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៤០៥ កូនបំណុល ត្រូវទទួលឋានៈ ដែលម្ចាស់បំណុលធ្លាប់មានចំពោះវត្ថុ ឬ សិទ្ធិ នោះ ដោយស្វ័យប្រវត្តិ ប្រសិនបើម្ចាស់បំណុល បានទទួលនូវសំណងនៃការខូចខាត ដោយការសងតំលៃនៃវត្ថុ ឬ សិទ្ធិ

ដែលជាអត្ថន័យនៃសិទ្ធិលើបំណុល។ ឧបាទេសកម្មនៃអ្នកសង គឺដើម្បីផ្តល់នូវសមភាពនៃផលប្រយោជន៍រវាង ភាគី ដែលសងសំណងការខូចខាត និង ភាគីដែលទទួលសំណងការខូចខាត។

ឧទាហរណ៍ ក្នុងករណីដែល ក បានផ្ញើថូបុរាណមួយ នៅ ខ ប៉ុន្តែ ខ បានធ្វើឱ្យបែកថូនោះ ដោយមាន កំហុស។ នៅក្នុងករណីនេះ ខ ត្រូវសងសំណងការខូចខាត។ ហើយ នៅពេលដែល ក ទទួលបានសំណងជាទឹក ប្រាក់ស្មើតំលៃថូបុរាណនោះ ខ ត្រូវទទួលបានកម្មសិទ្ធិ លើថូបែក។ ខ អាចយកថូដែលបែកនេះ ទៅជួលជុល និង ធ្វើជាកម្មសិទ្ធិករនៃថូនេះ។

ទន្ទឹមនឹងនេះផងដែរ នៅក្នុងករណីដែល ថូបុរាណ ដែលត្រូវបានគេផ្ញើនេះ ត្រូវបាន គ លួចយកទៅបាត់ ព្រោះ ខ មិនបានចាក់សោរទូរដែក។ នៅក្នុងករណីនេះ ខ ត្រូវទទួលខុសត្រូវ ចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។ នៅក្រោយការសងសំណងនៃការខូចខាតទៅអោយ ក រួចហើយ នោះ ខ ត្រូវទទួលបានសិទ្ធិទាមទារ គ ឱ្យប្រគល់ថូ បុរាណនោះមកវិញ ដោយផ្អែកលើការបំពានកម្មសិទ្ធិ ព្រោះ ខ ធ្វើឧបាទេសកម្មលើកម្មសិទ្ធិរបស់ ក ហើយ។

៥. អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិទាមទារសំណង

ផ្អែកលើមាត្រា ៤០៦ អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិទាមទារឱ្យសងការខូចខាត ដោយសារការមិនអនុវត្ត កាតព្វកិច្ច មានអំឡុងពេល ៥ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីពេលដែលការខូចខាតនោះ កើតឡើង។

នៅពេលដែលការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចណាមួយកើតមានឡើង ម្ចាស់បំណុល អាចអនុវត្តវិធីសង្គ្រោះជា ច្រើន ដូចជា ការទាមទារឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ សំណងនៃការខូចខាត និង ការរំលាយកិច្ចសន្យា។ ចំពោះ វិធីសង្គ្រោះនីមួយៗ អំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាល ចាំបាច់ត្រូវបានពិចារណា។

អាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិទាមទារឱ្យសងការខូចខាត ត្រូវអនុវត្តតាម គោលការណ៍ទូទៅនៃអាជ្ញាយុ កាលនៃការរលត់សិទ្ធិលើបំណុល (មាត្រា ៤៨០) ហើយ អំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលរំលត់ គឺ ៥ ឆ្នាំ គិត ចាប់ពី ពេលដែលអាចអនុវត្តសិទ្ធិនោះបាន។

ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីដែល សិទ្ធិទាមទារសំណងនៃការខូចខាត ដោយសារការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច អំឡុង ពេលនៃអាជ្ញាយុកាលរំលត់ ត្រូវចាប់ផ្តើមគិត នៅពេលដែលការខូចខាត កើតឡើង មិនមែននៅពេលដែលការមិន អនុវត្តកាតព្វកិច្ច កើតឡើងនោះទេ។ ឧទាហរណ៍ ក បានលក់រថយន្តទៅអោយ ខ ប៉ុន្តែ រថយន្តនោះ មានវិការៈ ជាមួយនឹងប្រព័ន្ធម៉ាស៊ីនរបស់វា។ សំរាប់ ១ ខែ ដំបូង គឺមិនមានបញ្ហាទេ ប៉ុន្តែ ១ ខែ ក្រោយមក វា លែងដំណើរ ការតែម្តង។ នៅក្នុងករណីនេះ ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច កើតឡើងនៅពេលប្រគល់។ ក៏ប៉ុន្តែ ការខូចខាត មិនបាន កើតឡើងនៅពេលនោះទេ។ ដូច្នេះ ខ មិនអាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាត នៅពេលប្រគល់នោះទេ។ ផ្ទុយទៅ វិញ នៅពេលដែល ម៉ាស៊ីន ឈប់ដំណើរការ ហើយទើប ខ បានដឹង នោះ គាត់ អាចអនុវត្តសិទ្ធិទាមទារសំណងការ ខូចខាតរបស់ខ្លួនបាន ដូច្នេះ អាជ្ញាយុកាលរំលត់ ចាប់គិតពី ១ ខែ ក្រោយពីការប្រគល់។

ផ្នែកទី ៩

សុពលភាពនៃកិច្ចសន្យា

កថាភាគទី ១

មោឃភាព និង ការលុបចោល

១. សេចក្តីផ្តើម

កិច្ចសន្យា មានអានុភាពនៅពេលដែលសំណើ និង ស្វីការត្រូវគ្នា (មាត្រា ៣៣៦ កថាខណ្ឌទី ១) ។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីដែល ការបង្ហាញឆន្ទៈ មានវិការៈ ឬ ខ្លឹមសារនៃសកម្មភាពនេះ ផ្ទុយនឹងច្បាប់ ឬ ភាពត្រឹមត្រូវនៅក្នុងសង្គម នោះ អានុភាព នឹងត្រូវបានបដិសេធដោយក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។ ពាក្យ "សកម្មភាព" នៅទីនេះ សំដៅទៅលើកិច្ចសន្យា ឬ សកម្មភាពឯកតោភាគី ។

មានប្រព័ន្ធ ចំនួន ២ ក្នុងការបដិសេធនូវអានុភាពនៃសកម្មភាពបែបនេះ គឺមោឃភាពនៃសកម្មភាព និង ការលុបចោលសកម្មភាព ។

២. មោឃភាព

២.១ គោលគំនិតនៃមោឃភាព

មាត្រា ៣៥៧ (អត្ថន័យនៃមោឃភាព) បានចែងថា ប្រសិនបើ (១) អត្ថន័យនៃសកម្មភាពផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬ ផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់ល្អ ឬ (២) ផ្ទុយទៅនឹងទំរង់ដែលត្រូវបានទាមទារអោយមាន ដោយក្រមនេះ ឬ ច្បាប់ផ្សេង ជនណា ក៏អាចអះអាងនូវមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យានោះបាន (មាត្រា ៣៥៧ កថាខណ្ឌទី ១) ។

ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណី កិច្ចសន្យាលក់ទិញមនុស្ស ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះ វា ផ្ទុយនឹងច្បាប់ ដែលហាមឃាត់នូវការជួញដូរមនុស្ស ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ជាគោលការណ៍ មតកសាសន៍ ដែលមិនស្របទៅនឹងទំរង់ ដែលកំណត់នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ (មាត្រា ១១៧០ កថាខណ្ឌទី ២) ។ នៅក្នុងករណីទាំងនេះ ជនណា ក៏អាចអះអាងពីមោឃភាពនេះដែរ ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានបញ្ញត្តិថា កិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ដែលត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយមានការឃុបឃិតជាមួយភាគីម្ខាងទៀត ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ (មាត្រា ៣៥៣) ។

ជាងនេះទៅទៀត គឺមានគំនិត ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងមោឃភាព នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីដែរ ។ មាត្រា ៣៦៩ បានចែងថា នៅក្នុងករណីនៃ ការតំណាងដែលគ្មានសិទ្ធិ សកម្មភាពរបស់ជនដែលជាអ្នកតំណាងនេះ គឺមិនបង្កើតអានុភាពចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិឡើយ ។ មូលហេតុ គឺថា មិនមានអ្នកណាម្នាក់ ត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដោយមិនផ្អែកលើ

ឆន្ទៈរបស់ខ្លួនឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គល ដែលបានធ្វើសកម្មភាពក្នុងនាមជាអ្នកតំណាង ប៉ុន្តែ ខ្លួន មិនមែនសិទ្ធិ តំណាង ដូច្នេះ វា មិនមានមូលដ្ឋានតាមផ្លូវច្បាប់ ដែលត្រូវបង្កើតអានុភាពចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិឡើយ ។ នៅក្នុងករណី នេះ សកម្មភាពរបស់ជន ដែលបានធ្វើសកម្មភាពក្នុងនាមជាអ្នកតំណាង អាចត្រូវបានគេហៅថា "មោឃៈ" ប៉ុន្តែ ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចផ្តល់សច្ចានុមតិលើសកម្មភាពនោះបាន ។ ដូច្នេះ មាត្រា ៣៦៩ ចែងអំពី មោឃភាពនៃសកម្មភាព នៅក្នុងករណី នៃការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ប៉ុន្តែ គំនិតរបស់វា គឺមានលក្ខណៈខុសគ្នាទៅនឹង "មោឃភាព" នៅក្នុងមាត្រា ៣៥៧ ។

ផ្ទុយទៅវិញ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានចែងថា អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា នៅក្នុងករណីមួយ ចំនួន ។ នៅក្នុងករណីដែល សកម្មភាព អាចត្រូវបានគេលុបចោល វា នៅតែមានសុពលភាព រហូតដល់ពេលដែល ជនមានសិទ្ធិលុបចោល លុបចោលសកម្មភាពនោះ (មាត្រា ៣៥៨ កថាខណ្ឌទី ១) ។ ភាពខុសគ្នារវាងមោឃភាព និង សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន គឺថា មោឃភាព មិនមានអានុភាពតាំងពីដំបូង ។ ជាងនេះទៅទៀត នៅ ក្នុងករណីមោឃភាពនៃសកម្មភាព ជនណា ក៏អាចអះអាងនូវមោឃភាពនេះបានគ្រប់ពេល គឺមិនមានអាជ្ញាយុកាល រំលត់ឡើយ ។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងករណីនៃសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន មានតែអ្នកមានសិទ្ធិលុបចោល ទើប អាចលុបចោល ឬ ផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពនោះ ហើយ គាត់ អាចអនុវត្តសិទ្ធិនេះ នៅក្នុងរយៈពេល ៣ ឆ្នាំ (មាត្រា ៣៦៣) ។

២.២ បុគ្គលដែលអាចអះអាងពីមោឃភាព

គោលបំណងនៃមោឃភាព គឺដើម្បីកុំអោយមានកិច្ចសន្យា ឬ សកម្មភាពឯកតោភាគី (អច្ច័យទាន ជាអាទិ៍) ដែលផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់ល្អ ។ ដូច្នេះ ជនណា ក៏អាចអះ អាងពីមោឃភាពនៃសកម្មភាពនោះ បានគ្រប់ពេល ។ មោឃភាព មិនបាត់បង់អានុភាព ដោយសារការកន្លងផុតនៃ ពេលវេលាឡើយ ។

២.៣ អានុភាព

សកម្មភាព ដែលចាត់ទុកជាមោឃៈ មិនមានអានុភាពតាំងពីដំបូងចាប់ពីធ្វើសកម្មភាព ។ ប្រសិនបើ ភាគី បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យាដែលត្រូវទុកជាមោឃៈ ជាទូទៅ ភាគីម្ខាងទៀត ត្រូវសងតាវកាលិក នោះមកវិញ ដោយផ្អែកលើសេចក្តីចំរើនឥតហេតុ ។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីដែល ការទាមទាររបស់បុគ្គល ដែលត្រូវ បានខូចខាតផលប្រយោជន៍ ចំពោះបុគ្គល ដែលបានទទួលផលប្រយោជន៍នោះ ផ្ទុយនឹងរបៀបរៀបរយសាធារណៈ ឬ ទំនៀមទំលាប់ល្អ ឬ ច្បាប់ដែលទាក់ទងទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការទាមទារអោយសងនោះ ពុំត្រូវបាន អនុញ្ញាតឡើយ (មាត្រា ៧៤១) ។

ផ្ទុយមកវិញ មោឃភាព ដោយសារការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ជាទូទៅ គឺមិនអាចអះអាងចំពោះតតិយជន ដែលមានទំនាក់ទំនងផលប្រយោជន៍ ដោយយកកិច្ចសន្យា ដែលផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតជាមូលដ្ឋានបាន ឡើយ (មាត្រា ៣៩៣ កថាខណ្ឌទី ២) ។ នេះ គឺជាករណីលើកលែងដ៏សំខាន់មួយ ។

ជាងនេះទៅទៀត គេ អាចផ្តល់សច្ចានុមតិ ទៅលើសកម្មភាពដែលចាត់ទុកជាមោឃៈបាន ។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិន បើ បញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ ដែលជាមូលហេតុនៃមោឃភាពនៃសកម្មភាពនោះ នៅតែមានអានុភាព នៅពេល ផ្តល់សច្ចានុមតិ ឬ ការវាយតំលៃអំពី ភាពផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់ល្អ នៅតែមិនមាន ការផ្លាស់ប្តូរ នៅពេលផ្តល់សច្ចានុមតិ ទោះបីជាសកម្មភាពនោះ ត្រូវបានផ្តល់សច្ចានុមតិក៏ដោយ ក៏ សកម្មភាពនោះ ត្រូវចាត់ទុកជា មោឃៈដែរ ។

២.៤ មោឃភាពមួយផ្នែក

មាត្រា ៣៩៤ កថាខណ្ឌទី ២ បានចែងថា "ប្រសិនបើអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យា មានផ្នែកណាមួយ ដែលផ្ទុយ នឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬ ផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់ល្អ ហើយទោះបីជាទុក ផ្នែកផ្សេងទៀត ក៏មិនអាចធ្វើអោយខូចសេចក្តីសង្ឃឹមសមហេតុផលរបស់គូភាគីទេ នោះមាន តែចំណុចដែលផ្ទុយ នឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬ ផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់ល្អតែ ប៉ុណ្ណោះទេ ដែលត្រូវ ទុកជាមោឃៈ ។ ចំណុចនេះ ហៅថា "មោឃភាពមួយផ្នែក" ។

ឧទាហរណ៍ មាត្រា ៥៨៥ កថាខណ្ឌទី ៣ បានចែងថា ប្រសិនបើ អត្រាការប្រាក់ដែលព្រមព្រៀង លើសពី អត្រាការប្រាក់ដែលត្រូវបានកំរិត ការព្រមព្រៀងនោះ ត្រូវទុកជាមោឃៈ ប៉ុន្តែ អ្នកខ្ចី មានករណីយកិច្ចសងតែ ចំពោះការប្រាក់ដែលត្រូវបានគណនា តាមអត្រាការប្រាក់ដែលត្រូវបានកំរិតនោះ តែប៉ុណ្ណោះ ។

៣. ការលុបចោល

៣.១ គោលគំនិត

នៅក្នុងករណីដែលសកម្មភាព អាចលុបចោលបាន នោះ គេ អាចលុបសកម្មភាពនោះបាន ។ ប្រសិនបើបុគ្គល ណា បានបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ ដោយសារការភាន់ច្រឡំ ការឆបោក ការគំរាមកំហែង ជាអាទិ៍ នោះគាត់ អាច លុបចោលកិច្ចសន្យាបាន (មាត្រា ៣៤៥) ។

៣.២ អានុភាពនៃការលុបចោល

សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន មានសុពលភាព រហូតដល់ពេលដែលអ្នកមានសិទ្ធិលុបចោល លុបចោល សកម្មភាពនោះ (មាត្រា ៣៩៨ កថាខណ្ឌទី ១) ។ ប្រសិនបើអ្នកដែលមានសិទ្ធិលុបចោល បានលុបចោលសកម្មភាព

ដែលអាចលុបចោលបាន សកម្មភាពនោះ ត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈតាំងពីដំបូង (មាត្រា ៣៥៨ កថាខណ្ឌទី ២) ។ ឬនៅក្នុង ន័យម្យ៉ាងទៀត សកម្មភាព គឺមានសុពលភាព ទោះបីសកម្មភាពនោះ អាចត្រូវបានគេលុបចោលក៏ដោយ ហើយ ការលុបចោល គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការបដិសេធនូវអានុភាពនោះ ។

ឧទាហរណ៍ ក បានលក់រថយន្ត និង ប្រគល់ទៅអោយ ខ រួចរាល់ហើយ ដោយតែ ខ បានគំរាមគំហែងទៅលើ ក ។ ខ មិនទាន់បានបង់ថ្លៃទិញនៅឡើងទេ ។ ក្រោយពីការលុបចោលកិច្ចសន្យារបស់ ក នេះ កិច្ចសន្យារវាង ក និង ខ ត្រូវបានចាត់ទុកថាមោឃៈតាំងពីដំបូង ។ ជាលទ្ធផល ខ មិនមានមូលហេតុស្របច្បាប់ ក្នុងការកាន់កាប់រថយន្តនោះទៀតទេ ហើយ វា នឹងជាសេចក្តីចំរើនឥតហេតុ ។ ដូច្នេះ ខ ត្រូវប្រគល់នូវរថយន្តជាមួយនឹងការប្រាក់ ដោយផ្អែកតាមមាត្រា ៧៣៧ កថាខណ្ឌទី ២ ។

ការលុបចោល គឺជាសកម្មភាពឯកតោភាគី ។ ដូច្នេះ ការលុបចោល ត្រូវមានអានុភាព នៅពេលដែលការជូនដំណឹងពីការលុបចោលនោះ បានដល់ភាគីម្ខាងទៀត (មាត្រា ៣៦០) ។

៣.៣ ជនដែលអាចលុបចោលបាន

៣.៣.១ នៅក្នុងករណីដែលមានវិការៈនៅក្នុងបង្ហាញឆន្ទៈ (មាត្រា ៣៥៩ កថាខណ្ឌទី ១)

នៅក្នុងករណីដែលមានវិការៈនៅក្នុងបង្ហាញឆន្ទៈ ជនដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ ឬ អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់របស់ជននោះ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ សន្តតិជនរបស់ជនដែលបង្ហាញឆន្ទៈ ឬ ជនដែលទទួលបន្តឋានៈនៅក្នុងកិច្ចសន្យាពីអ្នកដែលបង្ហាញឆន្ទៈ ក៏អាចអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោលបានដែរ ។

៣.៣.២ នៅក្នុងករណីដែលសកម្មភាព ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយជនដែលគ្មានសមត្ថភាព ឬ ត្រូវបានគេរឹតសមត្ថភាព (មាត្រា ៣៥៩ កថាខណ្ឌទី ២)

នៅក្នុងករណីដែលសកម្មភាព ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយជនដែលគ្មានសមត្ថភាព ឬ ត្រូវបានគេរឹតសមត្ថភាពនោះ សាមីជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ បិតុបត្ថម្ភកៈរបស់ជននោះ ឬ សន្តតិជន ឬ អច្ច័យលាភីសកលរបស់សាមីជននោះ អាចលុបចោលបាន ។ ការលុបចោលដែលធ្វើឡើងដោយជនដែលគ្មានសមត្ថភាព ឬ ត្រូវបានគេរឹតសមត្ថភាព មិនត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជា "សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាននោះទេ" ព្រោះ ជាទូទៅ ការបដិសេធនូវអានុភាពនៃសកម្ម ភាព ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ការការពារនូវជននោះដែរ ។

៣.៤ ការផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន

៣.៤.១ គោលគំនិត និង អានុភាព

ប្រសិនបើជនដែលមានសិទ្ធិក្នុងការលុបចោល បានផ្ដល់នូវសច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាព ដែលអាចលុបចោលបាន សកម្មភាពនោះ ត្រូវបានចាត់ទុកថា មានសុពលភាពជាស្ថាពរ (មាត្រា ៣៥៨)។ នៅពេលដែលជន ដែលមានសិទ្ធិលុបចោល បានផ្ដល់សច្ចានុមតិ នោះ សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន មិនអាចត្រូវបានគេលុបចោលទៀតទេ។

ការផ្ដល់សច្ចានុមតិ គឺជាសកម្មភាពជាឯកភាគី ហើយ វា ត្រូវបានអានុភាពចាប់ពីពេល ដែលការជូនដំណឹងនោះ បានដល់ភាគីម្ខាងទៀត។

សូមកត់សំគាល់ថា មានបញ្ញត្តិពិសេសមួយចំនួន ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ការផ្ដល់សច្ចានុមតិ នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌពិសេស ដែលជនដែលត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាព បានធ្វើសកម្មភាពដោយមិនមានការយល់ព្រមពីអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ ហិតូបត្ថម្ភកៈ (មាត្រា ៣២) ។

៣.៤.២ ជនដែលអាចធ្វើសច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន

ដោយផ្អែកទៅលើមាត្រា ៣៦១ កថាខណ្ឌទី ១ ជនដែលមានសិទ្ធិលុបចោល អាចផ្ដល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន។

ក៏ប៉ុន្តែ

i) នៅករណីដែលមានវិការៈនៅក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ ការផ្ដល់សច្ចានុមតិ អាចត្រូវបានធ្វើឡើង ក្រោយពេលជននោះ បានដឹងអំពីមូលហេតុនៃការលុបចោល និង

ii) នៅក្នុងករណីជនដែលត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាព ការផ្ដល់សច្ចានុមតិ អាចត្រូវបានធ្វើឡើង ក្រោយពីស្ថានភាព ដែលជាមូលហេតុនៃការលុបចោល ត្រូវបានរលត់។

ឧទាហរណ៍ នៅករណីដែល អនីតិជន បានធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយបុគ្គលដទៃទៀត គាត់ អាចផ្ដល់សច្ចានុមតិបាន នៅក្រោយពេលដែលជននោះ បានក្លាយជានីតិជន។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ ហិតូបត្ថម្ភកៈរបស់ជន ដែលត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាព គឺមានសិទ្ធិក្នុងការលុបចោល ហើយ ពួកគាត់ ក៏មានសិទ្ធិក្នុងការផ្ដល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាព ដែលបានធ្វើឡើងដោយជនដែលត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាព ទោះជានៅមុនពេលស្ថានភាព ដែលជាមូលហេតុនៃការលុបចោល ត្រូវបានរលត់ក៏ដោយ។

៣.៤.៣ សច្ចានុមតិដែលច្បាប់បានកំណត់ (មាត្រា ៣៦២)

សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន មានសុពលភាព រហូតដល់ពេលដែល វា ត្រូវបានគេលុបចោល ប៉ុន្តែភាគីម្ខាងទៀតនៃប្រតិបត្តិការណ៍ជំនួញ ត្រូវបានគេបង្ខំអោយស្ថិតនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌមួយដែលគ្មានស្ថេរភាព។ ដូច្នេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានបញ្ញត្តិថា នៅករណីដែលជនដែលមានសិទ្ធិលុបចោល បានធ្វើនូវសកម្មភាពមួយចំនួន ដែលអាចត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជា ការផ្ដល់សច្ចានុមតិ នោះ សកម្មភាពនោះ ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាការផ្ដល់នូវសច្ចានុមតិ។

ក. ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ឬ ការផ្តល់នូវប្រាតិភោគ

ប្រសិនបើជន ដែលមានសិទ្ធិលុបចោល បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទាំងមូល ឬ មួយផ្នែក ចំពោះកាតព្វកិច្ច ដែលកើតឡើងដោយសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន ឬ បានដាក់ប្រាតិភោគ ដើម្បីធានាកាតព្វកិច្ចនោះ នោះ គាត់ មិនអាចលុបចោលនូវសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលនោះបានទៀតទេ។

ឧទាហរណ៍ ត បានបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្តរបស់ខ្លួន ជាមួយនឹង ខ ដោយមានការភាន់ច្រឡំ។ ក្រោយពី ការបង្កើតកិច្ចសន្យា ត បានដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំនេះ ប៉ុន្តែនៅតែប្រគល់រថយន្តនោះទៅអោយ ខ។ នៅក្នុងករណីនេះ សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបានរបស់ ត ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានផ្តល់នូវសច្ចានុមតិ។

ខ. ការអនុវត្តសិទ្ធិ ឬ ការទាមទារអោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ច

នៅក្នុងករណីខាងលើ ទោះបីជា ត បានដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ត បានទាមទារអោយ ខ បង់នូវប្រាក់ថ្លៃទិញ នៅមុនពេលប្រគល់។ នៅក្នុងករណីនេះ សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលរបស់ ត ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានផ្តល់នូវសច្ចានុមតិផងដែរ។

គ. អនុប្បទាន ឬ ចាត់ចែងនូវសិទ្ធិ

ចំណុចនេះ មានលក្ខណៈស្រដៀងទៅនឹងករណីនៃការអនុវត្តសិទ្ធិ ដែលទទួលបានតាមរយៈសកម្មភាព ដែលអាចលុបចោលបាន។ នៅពេល បុគ្គល ដែលមានសិទ្ធិលុបចោល ធ្វើអនុប្បទាន ឬ ចាត់ចែងនូវសិទ្ធិ ដែលទទួលបានតាមរយៈសកម្មភាព ដែលអាចលុបចោលបាន នោះ គាត់ មិនអាចលុបចោលសកម្មភាពនោះទៀតទេ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីខាងលើ ប្រសិនបើ ត បានផ្ទេរនូវសិទ្ធិទាមទារឱ្យបង់ប្រាក់ថ្លៃទិញទៅអោយតតិយជន នោះគាត់ មិនអាចលុបកិច្ចសន្យា នោះចោលបានទេ។

៣.៤.៤ អាជ្ញាយុកាលរំលត់សិទ្ធិលុបចោល (មាត្រា ៣៦៣)

ដោយផ្អែកទៅលើមាត្រា ៣៦៣ កថាខណ្ឌទី ១ បុគ្គល ដែលមានសិទ្ធិលុបចោល ត្រូវតែអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោល និង ទាមទារអោយប្រគល់ត្រឡប់មកវិញ ដោយផ្អែកតាមសេចក្តីចំរើនឥតហេតុ នៅក្នុងអំឡុងពេល ៣ ឆ្នាំ ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលសច្ចានុមតិ អាចត្រូវបានផ្តល់។ នៅក្នុងករណីនេះ បញ្ញត្តិទាក់ទងនឹងការផ្អាកនៃអាជ្ញាយុកាល មិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ មាត្រា ៣៦៣ កថាខណ្ឌទី ២ បានចែងថា សិទ្ធិលុបចោល ត្រូវរលត់ដោយអំឡុងពេល ១០ ឆ្នាំ ចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃសកម្មភាពនោះ។ ក្រោយពេលអាជ្ញាយុកាលរំលត់ ត្រូវបានបញ្ចប់ នោះជនដែលមានសិទ្ធិលុបចោល មិនអាចលុបចោលសកម្មភាពដែលអាចលុបចោលនោះទៀតទេ ដូច្នេះ សកម្មភាពនោះត្រូវបានចាត់ទុកថា មាន សុពលភាពជាស្ថាពរ។ ឧទាហរណ៍នៅក្នុងករណីដែល ត បានលក់ដីរបស់គាត់អោយទៅ ខ ដោយសារការឆបោករបស់ ខ ហើយ គាត់ បានដឹងអំពីការណ៍នេះ នៅ ១២ ឆ្នាំក្រោយមក។ គាត់ បានអនុវត្តសិទ្ធិ

លុបចោលនៅក្នុងរយៈពេល ៣ ឆ្នាំ គិតចាប់តាំងពីពេលដែល គាត់ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានោះ ប៉ុន្តែ សិទ្ធិលុបចោលរបស់គាត់ ត្រូវបានរលត់ដោយទៅហើយ ដោយសារតែអំឡុងពេល ១០ ឆ្នាំ បានកន្លងផុតទៅ គិតចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃសកម្មភាព ដោយផ្អែកទៅលើ មាត្រា ៣៦៣ កថាខណ្ឌទី ២។

មូលហេតុដែលក្រម បានចែងនូវការកំរិតការអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោលទាំងពីរនេះ គឺថា លក្ខខណ្ឌនៃសកម្មភាពដែល អាចលុបចោលបាន គឺធ្វើឱ្យទំនាក់ទំនងគតិយុត្តិមិនមានស្ថេរភាព ដូច្នេះ វា មានលក្ខណៈសំខាន់ណាស់ ក្នុងការធ្វើឱ្យទំនាក់ទំនងដែលគ្មានស្ថេរភាពនេះ មានស្ថេរភាពឡើងវិញ។ ក៏ប៉ុន្តែ វា ក៏មានភាពចាំបាច់ដើម្បីការពារជន ដែលធ្វើសកម្មភាព ដែលអាចលុបចោលបាន។ ដូច្នេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី តំរូវអោយនៅក្នុងស្ថានភាព ដែលជន ដែលមានសិទ្ធិលុបចោលកិច្ចសន្យាបានគ្រប់ពេល គាត់ ត្រូវតែអនុវត្តសិទ្ធិរបស់គាត់ អោយបានកាន់តែឆាប់កាន់តែប្រសើរ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ មាត្រា ៣៦៣ កថាខណ្ឌទី ៣ ប្រសិនបើ មានបុគ្គលច្រើននាក់ មានសិទ្ធិលុបចោលសិទ្ធិលុបចោល នោះសិទ្ធិលុបចោលរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ត្រូវរលត់រៀងៗ ខ្លួន។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីដែល ក មានអាយុ ១៧ ឆ្នាំ បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយនឹងតតិយជន ដោយមិនមានការយល់ព្រមពីអ្នកមានអំណាចមេបា គ។ ក្រោយមក គ បានដឹងអំពីរឿងនេះ ភ្លាមក្រោយ ពេលបង្កើតកិច្ចសន្យារវាង ក និង ខ។ នៅក្នុងករណីនេះ សិទ្ធិលុបចោលរបស់ គ ត្រូវរលត់ នៅកាលបរិច្ឆេទ បន្ទាប់ពី ៣ ឆ្នាំ បានកន្លងផុតទៅ។ ក៏ប៉ុន្តែ ក មិនអាចផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពរបស់គាត់ នៅមុនពេល គាត់ ក្លាយជានីតិជន ដូច្នេះ ការចាប់ផ្តើមនៃការអាជ្ញាយុកាលរលត់ ត្រូវគិតចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទគំរប់អាយុ ១៨ ឆ្នាំ របស់គាត់។

ករណីសិក្សា

(១) ក បានលក់រថយន្តរបស់ខ្លួនទៅអោយ ខ ដោយសារការឆបោករបស់ ខ និង បានប្រគល់ទៅអោយ ខ ដោយមិនបាន ដឹងអំពីការឆបោករបស់ ខ នោះទេ។ ក្រោយមក ក បានទទួលនូវប្រាក់ថ្លៃទិញពី ខ។ រយៈពេល ៤ ឆ្នាំ ក្រោយពីការបង្កើតកិច្ចសន្យា ក បានដឹងអំពីការឆបោករបស់ ខ ហើយ គាត់ បានលុបចោលកិច្ចសន្យាលក់ទិញនោះភ្លាមៗ។ តើ ក អាចទាមទារបានអោយ ខ ប្រគល់រថយន្តត្រឡប់មកវិញបានទេ ?

(២) ក គឺជាជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ បានលក់ដីរបស់ខ្លួនអោយ ខ ដោយគ្មានការយល់ព្រមពីអ្នកអាណាព្យាបាល គ។ ក្រោយមក ក បានលុបចោលកិច្ចសន្យានេះ ដោយគ្មានការយល់ព្រមពីអ្នកអាណាព្យាបាល គ។ ក្រោយមក គ បាន ដឹងអំពីកិច្ចសន្យា ហើយ បានជូនដំណឹងទៅអោយ ខ ថា គ ផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើកិច្ចសន្យានេះ។ តើ ខ មានកាតព្វកិច្ច ត្រូវប្រគល់ដីនោះ ត្រឡប់មកវិញ ?

(៣) ក បានលក់របស់ខ្លួន និង បានប្រគល់ទៅអោយ ខ រួចរាល់ហើយ ដោយសារការឆបោករបស់ ខ។ ៥ ឆ្នាំ ក្រោយមក ក បានទទួលមរណភាព ហើយ គ ក៏បានមកទទួលបន្តពី ក ក្នុងនាមជាសន្តតិជនតែម្នាក់គត់។ គ បានដឹងថា ក បានលក់ដី ទៅអោយ ខ ដោយសារតែការឆបោករបស់ ខ នៅក្រោយពីបានទទួលសន្តតិកម្ម។ តើ គ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា និង ទាមទារអោយ ខ ប្រគល់ដីត្រឡប់មកវិញបានដែរ ឬ ទេ ?

(៤) អនីតិជន ក បានទិញម៉ូតូពីហាងលក់ម៉ូតូរបស់ ខ ដោយគ្មានការយល់ព្រមពីអ្នកមានអំណាចមេបា គ។ ខ បានទាមទារអោយ គ បង់ថ្លៃលក់ទិញ ព្រោះ ក មិនទាន់បានបង់ប្រាក់ថ្លៃទិញនៅឡើយទេ។ បន្ទាប់ គ បានយកម៉ូតូនោះដាក់បញ្ចាំ ដូច្នេះទើបគាត់ អាចបង់ប្រាក់ថ្លៃទិញបាន។ ក្រោយមក ក ទទួលការប្រមាថថា គាត់ មិនសមនឹងជិះម៉ូតូនេះទេ ដូច្នេះ គាត់ បានជូនដំណឹងទៅ ខ ថា គាត់ នឹងលុបចោលកិច្ចសន្យានេះ។ តើ ខ ត្រូវប្រគល់ប្រាក់ថ្លៃទិញមកវិញដែរ ឬ ទេ?

【សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និង មូលហេតុសំអាង】

(១) ក អាចទាមទារអោយ ខ ប្រគល់រថយន្តមកអោយខ្លួនបាន

នៅក្នុងករណី ក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា នៅក្នុងអំឡុងពេល ៣ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីថ្ងៃ ដែលអាចផ្តល់សច្ចានុមតិ (មាត្រា ៣៦៣ កថាខណ្ឌទី ១) ។

(២) ខ ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចប្រគល់ដីនោះ ត្រឡប់មកវិញ

ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ អាចលុបចោលសកម្មភាពរបស់ខ្លួន ដោយមិនចាំបាច់មានការយល់ព្រមពីអ្នកអាណាព្យាបាល (មាត្រា ៣៥៩ កថាខណ្ឌទី ១) ។

(៣) គ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា និង ទាមទារអោយ ខ ប្រគល់ដីត្រឡប់មកវិញបាន (មាត្រា ៣៥៩ កថាខណ្ឌទី ១ វាក្យខណ្ឌទី ២) ។

(៤) ខ មិនត្រូវប្រគល់ថ្លៃលក់ទិញមកវិញនោះទេ

សកម្មភាពរបស់ គ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "ការចាត់ចែងនៃសិទ្ធិដែលបានទទួលតាមរយៈសកម្មភាព ដែលអាចលុបចោលបាន" នៅក្នុងមាត្រា ៣៦២ ចំណុច គ។ នៅពេលដែលសកម្មភាព ត្រូវបានផ្តល់សច្ចានុមតិ តាមរយៈសច្ចានុមតិដែលច្បាប់បានកំណត់ សកម្មភាពនោះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសុពលភាពជាស្ថាពរ។ ដូច្នេះ ក មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានទៀតទេ។

កថាភាគទី ២

វិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ

០. សេចក្តីផ្តើម

ជាទូទៅ កិច្ចសន្យា ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគី មានកម្មវត្ថុស្របច្បាប់ ហើយ ធ្វើឡើងដោយសមត្ថជន នោះកិច្ចសន្យា នឹងមានអានុភាពអនុវត្ត។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងករណីមួយចំនួន កិច្ចសន្យា ដែលបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌខាងលើ នៅតែវា ត្រូវបានគេលុបចោល ដោយសារមានវិការៈ តាមរូបភាពមួយចំនួនដូចជា ការភាន់ច្រឡំ ការឆបោក ឬ គម្រាមកំហែង ការកេងចំណេញហួសហេតុ ជាដើម (មាត្រា ៣៤៥) ។ សកម្មភាព ដែលមានវិការៈទាំងនេះ ត្រូវបានគេហៅថា សកម្មភាពដែលអាចលុបចោលបាន (មាត្រា ៣៥៨) ។

ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ក៏បានបញ្ញត្តអំពីឋបនីយផ្លូវចិត្ត និង ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតផងដែរ។ នៅក្នុងករណីនៃការ បង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត និង ឋបនីយផ្លូវចិត្ត ការបង្ហាញឆន្ទៈ គឺអាចនិយាយបានថា មានវិការៈ ព្រោះ វា មិនឆ្លុះបញ្ចាំងពី ឆន្ទៈពិតប្រាកដ។ ជាការពិត អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មិនអាចលើកឡើងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន គឺមានវិការៈ និង ត្រូវបានទុកជា មោឃៈ ព្រោះ គាត់ បានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន គឺមិនពិត។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ ជនណាម្នាក់ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ទោះបីជា គាត់ ដឹងថា វា មិនមែនជាឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន នោះជាគោលការណ៍ គាត់ មិនអាចលើកឡើង ពីមោឃភាពបានទេ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ នៅក្នុងករណីដែល ជននោះ បានឃុបឃិតជាមួយភាគីម្ខាង ទៀត និង បង្កើតកិច្ចសន្យាមិនពិត នោះ ពួកគេ មិនអាចអះអាងពីសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យាបានទេ។

១. ការភាន់ច្រឡំ

១.១ គោលគំនិតនៃការភាន់ច្រឡំ

ការភាន់ច្រឡំ មានន័យថា នៅក្នុងករណី ដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈ ដែលមានលក្ខណៈ ខុសគ្នាទៅនឹងឆន្ទៈពិតរបស់ខ្លួន ហើយគេ ក៏មិនបានដឹងអំពីភាពខុសគ្នានេះ នៅពេលដែលគេ ធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈ ឡើយ។

ឧទាហរណ៍:

តើ នៅក្នុងករណីទាំង ៤ ខាងក្រោមនេះ ខុសគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច ?

(ករណី ១)

ក បានផ្តល់សំណើរលក់រថយន្តរបស់ខ្លួន ទៅឱ្យ ខ តាមរយៈសំបុត្រ។ ក ចង់លក់រថយន្តនោះ នៅក្នុងតំលៃ ១,០០០ ដុល្លា ប៉ុន្តែ គាត់ បានសរសេរតំលៃថា "១,០០០ រៀល" ដោយភាន់ច្រឡំ។ ខ បានយល់ព្រមទៅលើសំណើនេះ ហើយ ស្ទីការ ក៏បានមកដល់ ក ដែរ។

(ករណីទី ២)

ក ចង់ទិញត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហមជាំ ឱ្យប្រពន្ធរបស់គាត់។ ប៉ុន្តែ គាត់ បានប្រាប់ទៅអ្នកលក់គ្រឿងអលង្កា ខ ថា "ខ្ញុំ ចង់ទិញត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហម" ព្រោះ ក គិតថា ត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហមជាំ និង ត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហម គឺសុទ្ធតែត្បូងទទឹមដូចគ្នាតែមួយ។ បន្ទាប់មក ខ បានលក់ត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហមអោយទៅ ក។

(ករណីទី ៣)

ក បានទទួលពត៌មានថា ដីមួយចំនួន នឹងត្រូវបានអភិវឌ្ឍន៍ទៅអោយរមីយដ្ឋានដ៏ប្រណីតមួយ។ បន្ទាប់មក ក បានទិញពីម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ខ ដោយមានគោលបំណងទុកលក់អោយអ្នកអភិវឌ្ឍន៍ នៅក្នុងតំលៃខ្ពស់។ ក៏ប៉ុន្តែ តាមពិតទៅ វា មិន មានគំរោងអភិវឌ្ឍន៍បែបនេះទេ។

(ករណីទី ៤)

នៅក្នុងករណីទី ៣ ខ បានជឿជាក់ថា ដីរបស់គាត់ នឹងត្រូវបានគេអភិវឌ្ឍ ទៅរមីយដ្ឋានដ៏ប្រណីតមួយ ហើយ គាត់ បានលក់ដីរបស់គាត់ អោយទៅ ក នៅក្នុងតំលៃខ្ពស់ជាងតំលៃទីផ្សារ ព្រោះ ទាំង ក និង ខ រំពឹងទុកថា ក នឹងអាចលក់ដីនេះ នៅក្នុងតំលៃដ៏ខ្ពស់។ ក៏ប៉ុន្តែ តាមការពិតជាក់ស្តែង គឺមិនមានគំរោងអភិវឌ្ឍន៍បែបនេះទេ។

ខាងក្រោមនេះគឺជាក្រាហ្វិចដែលបង្ហាញអំពីដំណាក់កាលនៃការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់បុគ្គលម្នាក់ ដែលជាទូទៅបុគ្គលណាម្នាក់ចង់ធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលនីមួយៗ ដូចតទៅៈ

ដំណាក់កាលទី១: ការកើតឡើងនៃចំណង់ ឬ ហេតុដែលជំរុញឱ្យធ្វើអ្វីមួយ "ខ្ញុំ ចង់ទិញសៀវភៅមួយក្បាលនោះ"

↓

ដំណាក់កាលទី២: ការសំរេចចិត្តធ្វើសកម្មភាព "ខ្ញុំ នឹងទិញសៀវភៅមួយក្បាលនោះ"

↓

ដំណាក់កាលទី៣: ការសំរេចចិត្តធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈ "ខ្ញុំ នឹងនិយាយថា ខ្ញុំ ចង់ទិញសៀវភៅមួយក្បាលនោះ"

↓

ដំណាក់កាលទី៤: ការធ្វើសកម្មភាពតាមឆន្ទៈនោះ : បាននិយាយថា "ខ្ញុំ នឹងទិញសៀវភៅមួយក្បាលនេះ"

ខាងក្រោមនេះ គឺជាឧទាហរណ៍សំរាប់ដំណាក់កាលនីមួយៗ ខាងលើ:

ករណីទី ១ : វា គឺជាការភាន់ច្រឡំ រវាងដំណាក់កាលទី ៣ និង ដំណាក់កាលទី ៤ នៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ។ នៅក្នុងករណីនេះ ក អាចនឹងចង់លុបចោលកិច្ចសន្យា ក៏ប៉ុន្តែ បើឈរលើទស្សនៈរបស់ ខ នោះ វា ធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់ស្ថេរភាពកិច្ចការជំនួញ ព្រោះ វា មានការលំបាកសំរាប់ ខ ក្នុងការវិនិច្ឆ័យអំពើការភាន់ច្រឡំនេះ ។

ករណីទី ២ : វា គឺជាការភាន់ច្រឡំ រវាងដំណាក់កាលទី ២ និង ដំណាក់កាលទី ៣ នៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ។ ក បានជឿជាក់ ថា ត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហមជាំ និង ត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហម គឺជាត្បូងទទឹមដែលដូចគ្នា ។ វា មានន័យថា ក យល់ ខុសអំពីអត្ថន័យនៃការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ។

ករណីទី ៣ : វា គឺជាការភាន់ច្រឡំ រវាងដំណាក់កាលទី ១ និង ដំណាក់កាលទី ២ នៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ។ ក ចង់ទិញដី ហើយ គាត់ បានសំរេចចិត្តទិញដី ក៏ប៉ុន្តែ គាត់ ត្រូវបានជំរុញអោយទិញដី ដោយផ្អែកលើពត៌មានមិនពិត ។ វា ត្រូវបានគេហៅថា "ការភាន់ច្រឡំទៅលើហេតុដែលជំរុញអោយធ្វើអ្វីមួយ" ។

ករណីទី ៤ : នេះ គឺជាភាន់ច្រឡំ រវាងដំណាក់កាលទី ១ និង ដំណាក់កាលទី ២ នៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ។ នៅក្នុងករណីនេះ ភាគីទាំងសងខាង ត្រូវបានជំរុញអោយធ្វើសកម្មភាពដោយផ្អែកលើពត៌មានមិនពិត ។ វា ត្រូវបានគេហៅថា "ការភាន់ច្រឡំដោយភាគីទាំងសងខាង" ។ បញ្ហានៅក្នុងករណីនេះ គឺថា មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការពិចារណា ទៅលើសុវត្ថិភាពនៃកិច្ចការជំនួញរបស់ភាគីម្ខាងទៀតទេ ។

១.២ ការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចសន្យា

កិច្ចសន្យាដែលបង្កើតឡើង ហើយ អាចលុបចោលទៅវិញបាន ប្រសិនបើកិច្ចសន្យានោះ ត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយ (១) ភាគីម្ខាង មានការភាន់ច្រឡំទៅលើចំណុចសំខាន់ៗ នៃកិច្ចសន្យា និង ខណៈដែល (២) ភាគីម្ខាងទៀត បានស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដែលអាចដឹងបានអំពីការភាន់ច្រឡំនោះ (មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ១) ។

១.២.១ អត្ថន័យនៃ "ចំណុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចសន្យា"

តើគេអាចកំណត់បានថាជា "ចំណុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចសន្យា" ដោយរបៀបណា?

វា ជាការពិបាកណាស់ នៅក្នុងការកំណត់អំពីចំណុចសំខាន់ៗ នៃកិច្ចសន្យា ដែលជាហេតុអាចឱ្យភាគីលុបចោលនូវកិច្ចសន្យា ដែលខ្លួនបានបង្កើតឡើងដោយមូលហេតុនៃការភាន់ច្រឡំ ព្រោះពុំមានមាត្រាច្បាប់ណាមួយ ចែងច្បាស់លាស់អំពីចំណុចសំខាន់ៗនោះទេ ។ វា ត្រូវបានសំរេចដោយធ្វើការពិចារណាទៅលើខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា ។ ជាធម្មតា ប្រសិនបើ គេ អាចនិយាយបាន "ប្រសិនបើគាត់ មិនមានការភាន់ច្រឡំនោះទេ គាត់ ក៏មិនបង្ហាញឆន្ទៈព្រមព្រៀងដែរ" ដូច្នេះ គេ អាចចាត់ទុកថាជា "ចំណុចសំខាន់" នៃកិច្ចសន្យា ។

ឧទាហរណ៍ ក បានចរចារលក់ដើម**ស្វាយកែវល្មៀត**ចំនួន ១០ ដើម ទៅឱ្យ ខ ក្នុងតម្លៃ ១០,០០០រៀល ក្នុង ១ ដើម ។ ប៉ុន្តែការពិត ដើមស្វាយ ដែល ក ចង់លក់នោះ គឺជាដើមស្វាយប្រភេទ **ស្វាយកែវចិន** ទៅវិញ ហើយ

ដើមស្វាយប្រភេទនេះ មានតម្លៃដល់ទៅ ២០,០០០រៀល ឯណោះ។ តើ ក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាលក់ទិញនេះ បានដែរ ឬ ទេ? ចម្លើយ គឺពិតជាបាន ពីព្រោះថា ប្រសិនបើ ក បានដឹងថា ដើមស្វាយនោះ ជាដើមស្វាយកែវចិន ក មិនលក់វាក្នុងតម្លៃនេះដែរ។

ផ្ទុយទៅវិញ ក បានដឹងថា គាត់ បានលក់ដើមស្វាយកែវចិន ហើយ បានកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រគល់ ដែលខុស ពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់គាត់ នោះ គេ មិនអាចនិយាយថា វា គឺជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យាទេ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ "ចំណុចសំខាន់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា" ត្រូវសំរេចដោយសត្យានុម័ត។ បើប្រៀបធៀបទៅនឹង កថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រា ៣៨៦ ដែលបានចែងថា "ភាគី មានការភាន់ច្រឡំទៅលើចំណុចនៃកិច្ចសន្យា ដែលខ្លួនយល់ ឃើញថាសំខាន់ ឬ ចំណុចដែលខ្លួនយល់ឃើញថាសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា" មាត្រា ៣៨៦ កថាខណ្ឌទី ១ បាន ចែងថា "ភាគី មានការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចសំខាន់ៗ នៃកិច្ចសន្យា" ដែលមិនបានពិចារណាភាពជាអត្តនោម័ត របស់ ភាគី ដែលមានលក្ខណៈខុសពីមាត្រា ៣៨៦ កថាខណ្ឌទី ២។

ដើម្បីលុបចោលកិច្ចសន្យា លទ្ធភាពនៃការដឹងរបស់ភាគីម្ខាងទៀត គឺតំរូវអោយមាន ដូចខាងក្រោម។

១.២.២ លទ្ធភាពនៃការដឹងរបស់ភាគីម្ខាងទៀត

លទ្ធភាពនៃការដឹងរបស់ភាគីម្ខាងទៀត មានភាពចាំបាច់យ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងការសុំលុបកិច្ចសន្យាដោយយោង លើការភាន់ច្រឡំ។ ប្រសិនបើ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយគ្មានកំរិតនោះ សុវត្ថិភាពនៃកិច្ចការ ជំនួញ នឹងត្រូវបានធ្វើអោយប៉ះពាល់ ព្រោះ វា មានការលំបាកណាស់ ក្នុងការវិនិច្ឆ័យថា អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញ ឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយមាន ឬ គ្មានការភាន់ច្រឡំ។

ដូច្នេះ មាត្រា ៣៨៦ កថាខណ្ឌទី ១ បានចែងថា ប្រសិនបើ ភាគីម្ខាងទៀត បានស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាព ដែល អាចដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំ នោះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន។

ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីទី ១ ខាងលើ ប្រសិនបើ ក និង ខ បានចរចារគ្នា អំពីតំលៃរួចរាល់ហើយ ហើយ ក បានផ្ញើរសំបុត្រទៅអោយ ខ នៅក្រោយការចរចារគ្នា នោះ ខ អាចនឹងបានដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំរបស់ ក នេះ យ៉ាង ងាយស្រួល។ ជាងនេះទៅទៀត ប្រសិនបើ គេ អាចនិយាយបានថា "វា ផ្ទុយនឹងសញ្ញាណដែលអាចទទួលយកបាន ជា ទូទៅនៅក្នុងប្រតិបត្តិការណ៍ជំនួញ ដែលលក់រថយន្ត នៅក្នុងតំលៃ ១,០០០ រៀល" នោះ ខ អាចនឹងបានដឹងអំពីការ ភាន់ច្រឡំរបស់ ក។ នៅក្នុងករណីទាំងនេះ ក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៣៨៦ កថាខណ្ឌទី ១។

១.៣ ការភាន់ច្រឡំទៅលើចំណុចនៃកិច្ចសន្យា ដែលភាគីយល់ឃើញថាសំខាន់

នៅក្នុងមាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ២ បានចែងអំពីករណីនៃការភាន់ច្រឡំ ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹង (១) ចំណុចនៃកិច្ចសន្យា ដែលខ្លួនយល់ឃើញថាសំខាន់ ឬ (២) ចំណុចនៃកិច្ចសន្យាដែលខ្លួនយល់ថា សំខាន់នៅក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា នោះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន។

តើ "ចំណុចនៃកិច្ចសន្យាដែលភាគីយល់ឃើញថាសំខាន់" មានន័យយ៉ាងដូចម្ដេច?

ចំណុចដែលភាគីយល់ឃើញថាសំខាន់នេះ អាចមិនមែនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកម្មវត្ថុចម្បងនៃកិច្ចសន្យា ហើយវាមិនមែនសំខាន់សំរាប់ភាគីទាំងសងខាងនោះទេ គឺវា មានសារៈសំខាន់សំរាប់តែភាគីម្ខាងប៉ុណ្ណោះ។

ឧទាហរណ៍ ជាទូទៅ ខ្លឹមសារនៃសៀវភៅ គឺមានសារសំខាន់ណាស់ នៅពេលដែលបុគ្គលណាម្នាក់ ទិញសៀវភៅ។ ក៏ប៉ុន្តែ សំរាប់អ្នក ដែលមានចំណង់ចំណូលចិត្តក្នុងប្រមូលទិញសៀវភៅ ដែលបោះពុម្ពលើកទី ១ នោះ គឺថាតើ សៀវភៅនោះ គឺជាសៀវភៅដែលបោះពុម្ពលើកទី ១ ឬ មិនមែន គឺពិតជាសារសំខាន់ជាងខ្លឹមសារខាងក្នុងសៀវភៅទៅទៀត។ ផ្ទុយទៅវិញ អ្នកលក់ មិនអាចដឹងបានដោយងាយស្រួលនោះទេ ថាតើ អ្នកទិញនោះ ចង់ទិញសៀវភៅ ដែលបោះពុម្ពលើកទី ១ ឬ មិនមែន។ ដូច្នេះ ឧទាហរណ៍ថា នៅក្នុងករណីដែល អ្នកទិញ ដែលជាអ្នកមានចំណង់ចំណូលចិត្តក្នុងការប្រមូលទិញសៀវភៅ ដែលបោះពុម្ពលើកទី ១ នោះ បានទិញសៀវភៅ ដែលមិនមែនបោះពុម្ពលើកទី ១ អ្នកទិញនោះ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន តែក្នុងករណីដែល អ្នកលក់ បានស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដែលអាចដឹងថា អ្នកទិញនោះ ចង់ទិញសៀវភៅដែលបោះពុម្ពលើកទី ១ ហើយ គាត់ បានទិញសៀវភៅ ដែលមិនមែនជាការបោះពុម្ពលើកទី ១ ដោយមានការភាន់ច្រឡំ។

ទាក់ទងនឹង (២) វា គឺជា "ការភាន់ច្រឡំទៅលើហេតុដែលជំរុញឱ្យធ្វើអ្វីមួយ"។ មូលហេតុ ដែលភាគី បានសំរេចចិត្តនៅក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា គឺមានលក្ខណៈលំបាកក្នុងការវិនិច្ឆ័យ សំរាប់ភាគីម្ខាងទៀត។ នៅក្នុងករណីទី ៣ ខាងលើ ប្រសិនបើ ខ អាចនឹងដឹងថា ១) ក មានគោលបំណងក្នុងការទិញដី ព្រោះ គាត់ រំពឹងទុកថា គាត់ នឹងទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការលក់ ដោយសារតែមានគំរោងអភិវឌ្ឍន៍ ហើយ តំលៃនៃដី នឹងកើនឡើងយ៉ាងខ្ពស់ និង ២) ក បានជឿជាក់ដោយភាន់ច្រឡំអំពីអត្ថិភាពនៃគំរោងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលមិនពិត នោះ ក អាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន។

១.៤ ការភាន់ច្រឡំដោយភាគីទាំងសងខាង

ការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងករណីទី ៤ គឺត្រូវបានអោយឈ្មោះថា "ការភាន់ច្រឡំដោយភាគីទាំងសងខាង"។ ដោយផ្អែកទៅលើ មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៣ នៅក្នុងករណីនៃការភាន់ច្រឡំដោយភាគីទាំងសងខាង អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ទោះបីជាភាគីម្ខាងទៀត មិនបានដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំនោះក៏ដោយ។ នៅក្នុងករណីនេះ គូភាគីទាំងសងខាង មានការភាន់ច្រឡំ ដូច្នេះ ភាពចាំបាច់នៅក្នុងការពារភាគីម្ខាងទៀត គឺមានកំរិតទាប ដែល

ខុសពីករណីដែល មានតែភាគីម្ខាង មានការភាន់ច្រឡំ។ ដូច្នេះ វា មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការពិចារណា ទៅលើលទ្ធភាពក្នុងការដឹងរបស់ភាគីម្ខាងទៀតទេ។

១.៥ ការការពារតតិយជន

ការការពារតតិយជន គឺមានភាពចាំបាច់ណាស់ ដើម្បីការពារដល់ប្រយោជន៍របស់តតិយជន ដែលកើតចេញអំពីការបង្កើតកិច្ចសន្យាដោយមានវិការៈនេះ។ ប្រសិនបើ កិច្ចសន្យា អាចត្រូវបានលុបចោល ដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំ នោះ តតិយជន ដែលបានបង្កើតទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យា ដែលអាចលុបចោលបាន អាចទទួលរងនូវការខូចខាត ដែលមិនអាចរំពឹងទុកជាមុន។

ឧទាហរណ៍ **ក** បានលក់រថយន្តរបស់ខ្លួនទៅអោយ **ខ** ដោយមានការភាន់ច្រឡំ ហើយ **ខ** បានលក់រថយន្តនេះទៅអោយ **គ**។ ប្រសិនបើ **ក** លុបចោលកិច្ចសន្យា នោះអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា នឹងត្រូវបានចាត់ទុកថាមោឃៈតាំងពីដំបូង (មាត្រា ៣៥៨ កថាខណ្ឌទី ២)។ នៅក្នុងករណីនេះ គេ អាចចាត់ទុកថា **គ** ត្រូវស្ថិតក្រោមឥទ្ធិពលពីរប្រភេទ។ វា មានការពិចារណាខាងទ្រឹស្តីមួយចំនួន។

១.៥.១ តតិយជននៅមុនពេលការលុបចោល

ការលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាដោយការភាន់ច្រឡំ ក្រៅពីភាគីម្ខាងទៀត អាចអះអាងចំពោះតតិយជនបាន (មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៤)។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើតតិយជន គឺជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុសអំពីការភាន់ច្រឡំ នោះអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មិនអាចអះអាងនូវការលុបចោលចំពោះតតិយជននោះបានឡើយ (មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៤ វាក្យខណ្ឌទី ២)។

នៅក្នុងករណីខាងលើ **ខ** បានទិញរថយន្តពី **ក** ហើយ បានលក់រថយន្តនេះ ទៅអោយ **គ**។ បន្ទាប់មក **ក** ក៏បានលុបចោលកិច្ចសន្យា រវាង **ខ** ដោយសារការភាន់ច្រឡំ។ នៅក្នុងករណីនេះ **គ** ត្រូវបានចាត់ទុកថា បានទិញ ពី **ខ** ដែលមិនមានកម្មសិទ្ធិ ព្រោះអានុភាពនៃកិច្ចសន្យារវាង **ក** និង **ខ** ត្រូវបានចាត់ទុកថា មោឃៈ តាំងពីដំបូង។ **ខ** ត្រូវបាត់បង់មូលដ្ឋានតាមផ្លូវច្បាប់ ក្នុងការកាន់កាប់រថយន្តនោះ ហើយ គាត់ ត្រូវប្រគល់រថយន្តនោះមកវិញ។ ក៏ប៉ុន្តែ វានឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សុវត្ថិភាពនៃកិច្ចការជំនួញរបស់ **គ**។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ **គ** គឺជាជនដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុស **ក** មិនអាចអះអាងពីអានុភាពនៃការលុបចោលកិច្ចសន្យាទេ។ អត្ថន័យនៃ "សកម្មភាពដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុស" នៅទីនេះ គឺ **គ** មិនបានដឹងថា **ក** លក់រថយន្តរបស់ខ្លួនទៅអោយ **ខ** ដោយសារការភាន់ច្រឡំ។

១.៥.២ តតិយជននៅក្រោយការលុបចោល

បន្ទាប់មក នៅក្នុងករណីដែល ខ លក់រថយន្តទៅអោយ គ នៅក្រោយពេលដែល ក បានលុបចោលកិច្ចសន្យា តើ វា នឹងទៅជាយ៉ាងណា? នៅក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា គឺជាចលនវត្ថុ នោះ គ អាចលើកឡើងពីការធ្វើលទ្ធកម្មដោយសុចរិត ដោយផ្អែកលើមាត្រា ១៩៣ ប្រសិនបើ គ បានធ្វើសកម្មភាពដោយសុចរិត និង គ្មានកំហុស។

នៅក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា គឺជាអចលនវត្ថុ មានគោល***គំនិតមួយចំនួន ដើម្បីការពារតតិយជន។***

ឧទាហរណ៍ ក បានលក់ដីរបស់ខ្លួនអោយទៅ ខ ដោយភាន់ច្រឡំ ហើយ ក បានលុបចោលកិច្ចសន្យានេះ។ បន្ទាប់មក នៅក្នុងអំឡុងពេលដែល ខ កំពុងមានការចុះបញ្ជី ខ បានលក់ដីនេះទៅអោយ គ ហើយ គ បានចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន។

១. គំនិតដែលបដិសេធការអនុវត្តមាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៤ ទៅលើតតិយជន ដែលមានវត្តមានក្រោយការលុបចោល

គំនិតនេះ គឺថាតតិយជន នៅក្រោយការលុបចោល មិនត្រូវទទួលបាននូវការការពារ តាមមាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៤។ ដោយផ្អែកលើគំនិត គោលគំនិតនៃមាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៤ គឺដើម្បីការពារតតិយជន ដែលបានបង្កើតទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យា នៅមុនពេលលុបចោល ពីអានុភាពប្រតិសកម្ម។ ដូច្នេះ មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌ ទី ៤ ត្រូវយកមកអនុវត្តតែចំពោះ តតិយជន ដែលមានវត្តមាននៅមុនពេលការលុបចោល។

បញ្ហាបន្ទាប់ គឺថាតើត្រូវការពារតតិយជន ដែលបង្កើតទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យា នៅក្រោយការលុបចោលយ៉ាងដូចម្តេច។

វា មានគំនិតដែលអាចគិតបានមួយចំនួន។

ក. គំនិតដែលទទួលស្គាល់ដូច ករណីនៃការលក់ជាន់គ្នា ឬ លក់ពីរដង

គំនិតទី ១ គឺថា ដោយសារតែការលុបចោលនូវកិច្ចសន្យា កម្មសិទ្ធិ ត្រូវបានប្រគល់ត្រឡប់ទៅឱ្យ ក វិញជាស្វ័យប្រវត្តិ ។ ប៉ុន្តែដោយផ្ទុយទៅវិញ ខ បានលក់ដីនោះ ហើយ គ បានទទួលនូវការចុះបញ្ជីរួចរាល់។ ចំណុចនេះមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងស្ថានភាព ដែល ខ បានលក់ដីអោយទៅ ក និង គ។

ដោយផ្អែកលើគំនិតនេះ គឺមានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិចំនួន ពីរ ពី ខ ដែលដូចគ្នា ទៅនឹងការលក់ពីរដង ឬ ការលក់ជាន់គ្នា។ ទន្ទឹមនឹងនេះ មាត្រា ១៣៥ មិនត្រូវយកមកអនុវត្តទេ ព្រោះ ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិនេះ មិនផ្អែកទៅលើការព្រមព្រៀងរវាង ក និង ខ ឡើយ។ ដូច្នេះ ភាគី ដែលបានទទួលនូវលក្ខខណ្ឌតតាំង អាចអះអាងពីកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានដោយផ្អែកទៅលើមាត្រា ១៣៤។ ក៏ប៉ុន្តែ គំនិតនេះ ត្រូវបានគេរិះគន់ថា វា មានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នា ប្រសិនបើការទទួល បានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិមកវិញ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ ខណៈពេលដែល មិនយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើអានុភាពប្រតិសកម្ម នៅពេលដែលមានអ្នកទិញក្រោយ មានវត្តមាននៅក្រោយការលុបចោល ផ្ទុយទៅវិញ ការលុបចោល

នឹងមានអានុភាព ដោយប្រតិសកម្ម ព្រោះ អ្នកទិញក្រោយ មានវត្តមាននៅមុនពេលលុបចោល។ ដោយផ្អែកទៅលើគំនិតនេះ គ អាចអះអាងពីកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ចំពោះ ក បាន ទោះបីជា គាត់ បានធ្វើសកម្មភាពដោយទុច្ចរិតក៏ដោយ ប៉ុន្តែ គឺវា អាស្រ័យ ទៅលើការបកស្រាយវិសាលភាពនៃពាក្យតតិយជន នៅក្នុងមាត្រា ១៣៤។

ខ. គំនិត ដែលអនុវត្ត មាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី ២ ជាលក្ខណៈទ្រឹស្តី

គំនិតនេះ គឺអនុវត្តមាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី ២ ជាលក្ខណៈទ្រឹស្តីទៅលើករណីនេះ ហើយ មាត្រានេះ ចែងថា កិច្ចសន្យា ដែលផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានការឃុបឃិតគ្នាជាមួយភាគីម្ខាងទៀត ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ប៉ុន្តែ គេ មិនអាចអះអាងចំពោះតតិយជន ដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុស ដែលមានទំនាក់ទំនងផលប្រយោជន៍ ដោយយកកិច្ចសន្យា ដែលផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតជាមូលដ្ឋានបានឡើយ។ នៅក្នុងករណីនៃការភាន់ច្រឡំ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មិនបានឃុបឃិតជាមួយនឹងភាគីម្ខាងទៀតទេ ដូច្នេះ មាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី ២ មិនអាចត្រូវបានយកមកអនុវត្តដោយផ្ទាល់នោះទេ។ ក៏ប៉ុន្តែ កំហុសរបស់ ក ដែលគាត់បន្សល់ទុកនូវការចុះបញ្ជី ដែលមិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីការស្ថានភាពពិតប្រាកដនៃកម្មសិទ្ធិ អាចត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ជាកំហុសរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ នៅក្នុងករណីនៃការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត។

ដោយផ្អែកលើគំនិតនេះ គ អាចត្រូវបានគេការពារ តែក្នុងករណីដែល គាត់ បានធ្វើសកម្មភាពដោយសុច្ចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ ។

២. គំនិតដែលអនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្ត មាត្រា៣៤៦ កថាខណ្ឌទី៤

ដោយផ្អែកលើគំនិតនេះ វា មិនមានភាពខុសគ្នារវាង តតិតយជនដែលមានវត្តមានមុនការលុបចោល និង តតិយជនដែលមានវត្តមាននៅក្រោយការលុបចោលឡើយ ហើយ តតិយជនទាំងពីរនេះ ត្រូវបានគេការពារ តាម មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៤។

គំនិតនេះ ត្រូវបានគេរិះគន់ថា វាមានលក្ខណៈមិនត្រឹមត្រូវទេ ក្នុងការដោះស្រាយដោយស្មើភាពគ្នា រវាង តតិយជនមុនពេលលុបចោល និង តតិយជននៅក្រោយពេលលុបចោល ព្រោះមាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី ៤ មានគោលដៅការពារតតិយជន ដែលបានបង្កើតទំនាក់ទំនងនៃកិច្ចសន្យា នៅមុនពេលការលុបចោល ពីអានុភាពប្រតិសកម្ម។

២. ការឆបោក

២.១ គោលគំនិត

ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយការឆបោក មានន័យថាបុគ្គលណាម្នាក់ ឬ តតិយជន បានធ្វើអោយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មានការភាន់ច្រឡំដោយសារមធ្យោបាយឆបោក ហើយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយខុសពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន និង គាត់ មិនបានដឹងពីភាពខុសគ្នានេះ នៅពេលដែលគាត់ ធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈ ។

ការឆបោក មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការភាន់ច្រឡំ ត្រង់ចំណុច ដែលឆន្ទៈពិតប្រាកដ និង ការបង្ហាញឆន្ទៈចេញមកក្រៅ មិនត្រូវគ្នា ។ ក៏ប៉ុន្តែ ភាពខុសគ្នានេះ កើតឡើងពីសកម្មភាពឆបោករបស់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន នៅក្នុងករណីនៃការឆបោក ដែលមានលក្ខណៈខុសគ្នាពីការភាន់ច្រឡំ ។

២.២ លក្ខខណ្ឌ

លក្ខខណ្ឌដើម្បីកំណត់ថាជាការឆបោកនោះ គឺមិនមានចែងក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីច្បាស់លាស់ ប៉ុន្តែ យើង អាចកំណត់បាននូវលក្ខខណ្ឌមួយចំនួន ដូចខាងក្រោម :

១. ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជនមានគោលបំណងឆបោក

២. សកម្មភាពឆបោកនោះ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា ខុសច្បាប់

៣. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានភាន់ច្រឡំ ដោយសារសកម្មភាពឆបោក

៤. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ ដោយសារតែការភាន់ច្រឡំនោះ

២.២.១ គោលបំណងឆបោក

គោលបំណងឆបោក សំដៅលើភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន មានគោលបំណងធ្វើអោយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មានការភាន់ច្រឡំ និង បង្ហាញឆន្ទៈដែលមានវិការៈ ដោយសារតែការភាន់ច្រឡំនោះ ។ "គោលបំណងធ្វើអោយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មានការភាន់ច្រឡំ" មានន័យថា ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន បានដឹងថាសកម្មភាពរបស់ខ្លួន គឺជាសកម្មភាពឆបោក និង អ្នកដែលបង្ហាញឆន្ទៈ នឹងមានការភាន់ច្រឡំ ដោយសារតែសកម្មភាពឆបោករបស់ខ្លួន ។

ឧទាហរណ៍ អ្នកលក់ បានប្រកាសថា "ចាននេះ គឺជាចានបុរាណ ដែលមានតំលៃ ១០០០ ដុល្លា" ហើយ បានលក់ទៅឱ្យអ្នកទិញ នៅក្នុងតំលៃ ១០០០ ដុល្លា ថ្វីបើតាមពិតទៅ គាត់ បានដឹងថា វា មិនមែនជាចានបុរាណ ប៉ុន្តែ វា គឺជាចានដែលត្រូវបានផលិតយ៉ាងច្រើន ដែលមានតំលៃ ១០ ដុល្លាទេ ។ នៅក្នុងករណីនេះ វា មានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការពិចារណាថា នេះ គឺជាការឆបោក ព្រោះ អ្នកលក់ បានដឹងថា ចាននោះ មិនមែនជាចានបុរាណ និង មិនមានតំលៃ ១០០០ ដុល្លាទេ ។ ហើយប្រសិនបើ គាត់ មិនបានដឹងថាអំពីហេតុនេះ នោះ វា មិនមែនជាការឆបោកទេ តែជាការភាន់ច្រឡំ ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ គោលបំណងធ្វើអោយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ ដោយការភាន់ច្រឡំ គឺចាំបាច់តំរូវអោយមាន។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីដែល បុគ្គលណាម្នាក់ សរសេរអត្ថបទមិនពិត ដោយនិយាយថា មានរ៉ែមាសយ៉ាងច្រើនសំបើម ត្រូវបានគេរកឃើញនៅក្នុងប្រទេស វា មិនអាចជាការឆបោកទេ ព្រោះ មិនមានគោលបំណងក្នុងការធ្វើអោយអ្នកណាម្នាក់បង្ហាញឆន្ទៈ ដោយមិនមានវិការៈ។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ អ្នកនិពន្ធរូបនោះ ព្យាយាមទាក់ទាញអ្នកវិនិយោគ ដោយការសរសេរនូវអត្ថបទមិនពិតបែបនេះ នោះ វា ត្រូវបានចាត់ទុកថា គឺជាការឆបោក។

២.២.២ ភាពខុសច្បាប់នៃសកម្មភាពឆបោក

ភាពខុសច្បាប់ មានន័យថា សកម្មភាពឆបោករបស់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន ត្រូវតែជាសកម្មភាពផ្ទុយច្បាប់ និង មិនអាចទទួលយកបានក្នុងសង្គម។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ អ្នកលក់ បានប្រកាសថា គាត់ នឹងលក់ផលិតផលមួយ នៅក្នុងតំលៃ ១៥ ដុល្លា នៅតាមទីផ្សារ ដែលផលិតផលនោះ គាត់ ទិញចូលក្នុងតំលៃ ១០ ដុល្លា នោះ វា មិនមែនជាការឆបោកទេ ប៉ុន្តែ វា គឺជាការចចារតំលៃធម្មតា។

ទន្ទឹមនឹងនេះ សកម្មភាពទាំងនោះ ត្រូវបានចាត់ទុកថា ខុសច្បាប់ មិនត្រឹមតែក្នុងករណីដែលបង្ហាញពត៌មានមិនពិតនោះទេ គឺថែមទាំងការលាក់ពត៌មាន ឬក៏រក្សាភាពស្ងៀមស្ងាត់នៅក្នុងករណី ដែលជននោះ មានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញពត៌មាន ជាដើម។

២.២.៣ អត្ថិភាពនៃការភាន់ច្រឡំ

ដើម្បីចាត់ទុកជាការឆបោក គឺតំរូវអោយមាន អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មានការភាន់ច្រឡំ ដោយសារសកម្មភាពឆបោករបស់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន។ ដូចនេះ នៅពេលករណីនៃការឆបោក ភាពចាំបាច់ក្នុងការការពារអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ គឺខ្ពស់ជាងករណីនៃការភាន់ច្រឡំ។ ដូច្នេះ ទោះបីជាភាគីម្ខាងទៀត បានធ្វើសកម្មភាពដោយសុចរិតទាក់ទងនឹងការឆបោក ក៏ក្រមរដ្ឋប្បវេណី អនុញ្ញាតឱ្យលុបចោលកិច្ចសន្យានោះបាន។

២.២.៤ ទំនាក់ទំនងហេតុ និង ផល

វា តំរូវអោយមានទំនាក់ទំនងហេតុ និង ផល រវាងសកម្មភាពការឆបោករបស់ភាគីម្ខាង ឬ របស់តតិយជន និង ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ។

ឧទាហរណ៍ **ក** បានលក់ចានបុរាណ ១ ទៅអោយ **ខ** នៅក្នុងតំលៃ ១០០០ ដុល្លា។ **ក** បានប្រាប់ **ខ** ថា ចាននេះជាចានបុរាណ ប៉ុន្តែ តំលៃពិតប្រាកដ គឺមានតែ ១០ ដុល្លា ហើយ វា មិនមែនជាចានបុរាណទេ។ នៅក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើ **ខ** ជឿថាចាននេះជាចានបុរាណ **ខ** នោះ វា ចាត់ទុកថា គឺជាការឆបោក។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ **ខ**

បានដឹងថា វា មិនមែនជាចានបុរាណ ហើយមានតំលៃថោក នោះ វា មិនមានទំនាក់ទំនងហេតុ និង ផលរវាង សកម្មភាពរបស់ ក និង ឆន្ទៈរបស់ ខ ទេ។ នៅក្នុងករណីនេះ មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការការពារ ខ ទេ។

២.៣ អានុភាព

២.៣.១ គោលការណ៍

មានអានុភាពមួយចំនួន នៅពេលដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយសារការឆបោករបស់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ របស់តតិយជន។

១. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយសារការឆបោក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន ដោយសំអាងថាការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនមានវិការៈ (មាត្រា ៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ១)

២. ផ្ទុយទៅវិញអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មិនអាចអះអាងពីការលុបចោល ដោយសំអាងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន មានវិការៈបានទេ ប្រសិនបើតតិយជន បានធ្វើសកម្មភាពដោយសុចរិត និង គ្មានកំហុស។

ឧទាហរណ៍ ក មានរថយន្តមួយគ្រឿង។ ខ បានបោក ក ឱ្យលក់រថយន្តអោយខ្លួនក្នុងតំលៃទាប។ បន្ទាប់ពីទិញបានហើយ ខ បានលក់រថយន្តនេះឱ្យទៅ គ។ ក្រោយមក ក បានដឹងថា ខ បោកខ្លួន ក៏បានសុំលុបចោលកិច្ចសន្យារវាងខ្លួន នឹង គ។ ករណីនេះ វា អាច :

- ក អាចអះអាងពីអានុភាពនៃការលុបចោលចំពោះ គ និង ខ បាន ដោយយោងទៅលើការឆបោករបស់ ខ ទើបធ្វើអោយការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនមានវិការៈ។

- ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ គ ជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុស ក មិនអាចអះអាងពីអានុភាពនៃការលុបចោល ចំពោះ គ បានទេ។ ក អាចអះអាងពីអានុភាពនៃការលុបចោលតែចំពោះ ខ តែប៉ុណ្ណោះ ដោយយោងទៅលើការឆបោករបស់ ខ ទើបធ្វើអោយការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនមានវិការៈ។ ដូច្នេះ ក មិនអាចទាមទារអោយប្រគល់រថយន្តមកវិញបានទេ។

៣. ទំនាក់ទំនងតតិយជននៅមុន និង ក្រោយការលុបចោល គឺមានលក្ខណៈដូចគ្នា នឹងករណីនៃការភាន់ច្រឡំ

១. ទំនាក់ទំនងរវាងតតិយជន នៅមុនការលុបចោល

នៅក្នុងករណីនេះ មាត្រា ៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ៣ ត្រូវយកមកអនុវត្ត។ ឧទាហរណ៍ ខ បានឆបោក ក ឱ្យលក់រថយន្តមកអោយខ្លួន នៅក្នុងតំលៃថោក។ ខ បានលក់រថយន្តអោយទៅ គ។ ក្រោយមក ក បានលុបចោលកិច្ចសន្យា។ ដោយយោងតាមមាត្រា ៣៥៨ កថាខណ្ឌទី ២ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យា ត្រូវបានលុបចោល សកម្មភាព នោះត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ តាំងពីដំបូង។ នៅក្នុងករណីខាងលើ គេចាត់ទុក គ ថាបានទិញពី ខ ដែលមិនមាន

កម្មសិទ្ធិ។ ក៏ប៉ុន្តែ វា អាចប៉ះពាល់ដល់សុវត្ថិភាពនៃកិច្ចការជំនួញរបស់ គ។ ដូច្នេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានចែងថា ការលុបចោល មិនអាចអះអាងចំពោះតតិយជន ប្រសិនបើ តតិយជន ជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុស។

ខ. ទំនាក់ទំនងរវាងតតិយជន នៅក្រោយការលុបចោល

នៅក្នុងករណីដែល កម្មវត្ថុ គឺជាចលនវត្ថុ តតិយជន អាចអះអាងនូវការធ្វើលទ្ធកម្មដោយសុចរិត ដោយផ្អែកលើមាត្រា ១៩៣ ប្រសិនបើ តតិយជន បានបំពេញលក្ខខណ្ឌ។

ផ្ទុយទៅវិញ គឺមានការគិតដែលអាចធ្វើបានមួយចំនួន នៅក្នុងករណីដែល កម្មវត្ថុ គឺជាអចលនវត្ថុ។

គំនិតទី ១ គឺថា តតិយជន នៅក្រោយការលុបចោល គឺមិនត្រូវបានការពារ តាមមាត្រា ៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ៣ ព្រោះ វា មានគោលបំណង ការពារតតិយជន ដែលចុះកិច្ចសន្យា នៅមុនការលុបចោល ពីអានុភាពប្រតិសកម្ម។ ទាក់ទងនឹងការលុបចោលរបស់តតិយជន ដោយផ្អែកលើគំនិតនេះ គឺមានគំនិតពីរ។ គំនិតទី ១ គឺថា ដោយសារការលុបចោលកិច្ចសន្យា កម្មសិទ្ធិ ត្រូវប្រគល់ត្រឡប់ទៅអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ នេះ គឺជាស្ថានភាពស្រដៀងគ្នាទៅនឹង ការផ្ទេរជាន់គ្នា (ការផ្ទេរពីរដង) នៃកម្មសិទ្ធិ។ គំនិតទី ២ គឺការអនុវត្តជាលក្ខណៈទ្រឹស្តីនៃមាត្រា ៣៩៣ កថាខណ្ឌទី ២ ក្នុងករណីនេះ។ ដោយផ្អែកទៅលើករណីនេះ តតិយជន អាចអះអាងពីកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ចំពោះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈបាន តែក្នុងករណីដែល តតិយជន ជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ក៏មានគំនិត ដែលទទួលស្គាល់ការអនុវត្ត មាត្រា ៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ៣ ផលដែរ គឺដូចគ្នានឹងតតិយជនមុនការលុបចោលដែរ។ គំនិតនេះ ត្រូវបានគេរិះគន់ថា វា មិនភាពត្រឹមត្រូវក្នុងការចាត់ការដោយដូចគ្នាចំពោះតតិយជន នៅមុនការលុបចោល និង នៅក្រោយការលុបចោល។

២.៣.២ ការឆបោកដោយតតិយជន

ការឆបោកដោយតតិយជន សំដៅទៅលើជនទាំងឡាយ ដែលក្រៅពីភាគីម្ខាងទៀត បានប្រើមធ្យោបាយឆបោក ដើម្បីធ្វើឱ្យអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មានការភាន់ច្រឡំ ដោយសារមធ្យោបាយឆបោកនោះ ហើយ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនដោយខុសពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន។

នៅក្នុងករណីនៃការឆបោករបស់តតិយជន អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា បានតែក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងទៀត បានដឹង ឬ អាចនឹងបានដឹងអំពីការឆបោកនេះ (មាត្រា ៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ២)។ ដោយសារ តែ វា មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការការពារភាគីម្ខាងទៀត នៅក្នុងករណីនេះ។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីដែល ភាគីម្ខាងទៀត គឺជាជនសុចរិត អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយលុបចោលកិច្ចសន្យារបស់ខ្លួនទេ ដើម្បីការពារភាគីម្ខាងទៀត។

ឧទាហរណ៍ ក មានដីមួយកន្លែង ហើយ គ បានប្រាប់ទៅ ខ ថា ដីរបស់ ក នឹងមានការអភិវឌ្ឍន៍។ គ្រាន់តែលឺដូចនោះ ខ ក៏ទិញ ដីនោះពី ក។ នៅក្នុងករណីនេះ ខ មានការភាន់ច្រឡំ ដោយការជឿលើការឆបោករបស់ គ។ ដូច្នេះ ខ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន លុះត្រា ក បានដឹង ឬ អាចដឹងពីការឆបោករបស់ គ។

ករណីសិក្សា តើ ក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយសារការឆបោករបស់ ខ នៅក្នុងករណីខាងក្រោមនេះ បានដែរ ឬទេ? (១) ក បានទិញដីពី ខ។ ខ មិនបានប្រាប់ទៅ ក ថា ដីនោះ មានជាប់បន្ទុកហ៊ីប៉ូតែកទេ។ (២) ក បានទិញផ្លែស្វាយ ពីអ្នកលក់ផ្លែឈើ ខ។ ខ បានប្រាប់ទៅ ក ថា "ផ្លែស្វាយនេះ មានរសជាតិផ្អែមណាស់" ប៉ុន្តែ តាមពិតទៅ វា មិនមានរសជាតិផ្អែមទេ។ (៣) ក បានត្រូវបាន ខ ស្នើសុំអោយធ្វើជាអ្នកធានា នៅពេលដែល ខ ខ្ចីប្រាក់ពី គ។ ខ បានប្រាប់ទៅ ក ថា គាត់ មានដី មួយកន្លែង ហើយ គាត់ នឹងបង្កើតហ៊ីប៉ូតែកលើដីនោះសំរាប់ គ ហើយ កិច្ចសន្យានៃការធានានេះ គឺគ្រាន់តែបំពេញលក្ខណៈទំរង់តែប៉ុណ្ណោះ។ ក បានជឿ ខ ហើយ បានបង្កើតកិច្ចសន្យាធានាជាមួយ គ។ ប៉ុន្តែ ខ មិនមានដីទេ ហើយ បានក្លាយជាអសាធនីយ៍។ បន្ទាប់មក គ បានទាមទារអោយ ក សងបំណុលរបស់ ខ។

【 សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និង មូលហេតុសំអាង 】

(១) ក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាជាមួយ ខ បាន

អ្នកលក់ដី គឺត្រូវមានកាតព្វកិច្ចពន្យល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិ ការទទួលបន្ទុក និង ព្រំដែនជាអាទិ៍ (មាត្រា ៥២៥)។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ អ្នកលក់ បានលក់ដីរបស់ខ្លួន ដោយមិនមានការពន្យល់អំពីអង្គហេតុដែលថា ដីនោះ ជាប់បន្ទុកហ៊ីប៉ូតែក នោះ គេ ចាត់ទុកថា ជាការឆបោក។

(២) ក អាចលុបចោល / មិនអាចលុបចោល កិច្ចសន្យាជាមួយ ខ

ជាទូទៅ ការប្រកាសបែបនេះ គឺត្រូវបានអោយឈ្មោះថា "ការបញ្ចុះបញ្ចូលនៅក្នុងការលក់ទំនិញ" ហើយ វាត្រូវបានចាត់ទុកថា សង្គមអាចទទួលយកបាន។ ក៏ប៉ុន្តែ វា ត្រូវសំរេចដោយការអនុវត្តនៅប្រទេសកម្ពុជា ថាតើ "សង្គមអាចទទួលយកបាន" ដែរ ឬ ទេ។

(៣) ប្រសិនបើ គ បានដឹង ឬ អាចនឹងដឹងពីការឆបោករបស់ ខ នោះ ក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន។

នេះ គឺជាករណីនៃការឆបោករបស់តតិយជន (ខ គឺជាតតិយជននៅក្នុងករណីនេះ)។ ដូច្នេះ ក អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន លុះត្រាតែ គ បានដឹង ឬ អាចដឹងអំពីការឆបោករបស់ ខ (មាត្រា ៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ២)។

៣. ការគំរាមកំហែង

៣.១ គោលគំនិត

ការបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយមានការគំរាមកំហែង សំដៅទៅលើករណីដែល អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដែលផ្ទុយនឹងគោលបំណងរបស់ខ្លួន ដោយសារមានការភ័យខ្លាចភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន ។

ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះ មានវិការៈ ហើយ បញ្ញត្តិច្បាប់ អនុញ្ញាតឱ្យអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈលុបចោលនូវកិច្ចសន្យានេះបាន ។

តើការភាន់ច្រឡំ ការឆបោក និង ការគម្រាមកំហែង មានលក្ខណៈខុសគ្នាយ៉ាងដូម្តេច ?

ចូរពិនិត្យលើចំណុចសង្ខេបៗ ដូចខាងក្រោម :

ការភាន់ច្រឡំ : អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយមានការភាន់ច្រឡំ

ការឆបោក : អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយមានការភាន់ច្រឡំ ដែលបង្កឡើងដោយភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន

ការគំរាមកំហែង : អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយគ្មានការភាន់ច្រឡំទេ ប៉ុន្តែ គឺវា ផ្ទុយនឹងគោលបំណងរបស់ខ្លួន ដោយសារមានការភ័យខ្លាច ដែលបង្កឡើងដោយភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន ។

៣.២ លក្ខខណ្ឌ

លក្ខខណ្ឌនៃការគំរាមកំហែង គឺមានដូចខាងក្រោម :

១. ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន មានគោលបំណងធ្វើអោយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយមានការភ័យខ្លាច ។

២. សកម្មភាពបង្ខំ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាខុសច្បាប់

៣. សកម្មភាពបង្ខំ ធ្វើឱ្យអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈខ្លាច

៤.អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយសារការភ័យខ្លាចនោះ

៣.៣ អានុភាព

បុគ្គល ដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយសារការគំរាមកំហែង អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន (មាត្រា ៣៥០) ។

ផ្ទុយទៅវិញ វា មិនមានបញ្ញត្តិច្បាប់ ដើម្បីការពារតតិយជន ទោះបី តតិយជន បានបង្កើតទំនាក់ទំនងក្នុងកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យាដែលអាចត្រូវបានគេលុបចោលនោះ ។ ដូច្នេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចអះអាងពីអានុភាពនៃការលុបចោលចំពោះតតិយជនបាន ទោះបីតតិយជននោះ គឺជាជនសុចរិតក៏ដោយ ។ មូលហេតុដែលមិនមានបញ្ញត្តិសំរាប់ការពារតតិយជន ទាក់ទងនឹងការគំរាមកំហែង គឺថាអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន

ដោយគ្មានការភាន់ច្រឡំ ដែលមានលក្ខណៈខុសគ្នាពីការភាន់ច្រឡំ ឬ ការឆបោក ដូច្នេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវបាន គេការពារច្រើនជាង នៅក្នុងករណីនៃការឆបោក ឬ ការភាន់ច្រឡំ ។

៤. ព័ត៌មានមិនពិត

៤.១ គោលគំនិត

ព័ត៌មានមិនពិត សំដៅទៅលើករណីដែល ហេតុ ដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយភាគី ដែលជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា គឺខុសពីការពិត។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ប្រសិនបើ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានដឹងថា ហេតុនោះ មិនមែនជាការពិត នោះខ្លួន នឹងមិនបង្ហាញឆន្ទៈទេ។

ដូច្នេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយសារការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ ។

នៅក្នុងករណីនៃព័ត៌មានមិនពិត គេ តំរូវអោយភាគីម្ខាងទៀត មិនបានដឹងថាហេតុ ដែលគាត់ បានលើកឡើងនោះ មិនមែនជាការពិត។ ប្រសិនបើ គាត់ បានដឹងថា ហេតុនោះ ខុសពីការពិត វា ត្រូវបានគេចាត់ទុកជាការឆបោក ។

៤.២ លក្ខខណ្ឌ

លក្ខខណ្ឌ គឺមានដូចខាងក្រោម :

១. ហេតុដែលភាគីម្ខាង បានលើកឡើងដែលជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា គឺខុសពីការពិត

២. ប្រសិនបើ អ្នកបង្ហាញបានដឹងថាហេតុនោះ មិនមែនជាការពិត ខ្លួន នឹងមិនបង្ហាញឆន្ទៈទេ

៣. ភាគីម្ខាងទៀត មិនបានដឹងថា ហេតុដែលខ្លួនបានបង្ហាញនោះ មិនមែនជាការពិត

៤.៣ អានុភាព

ភាគីដែលបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយផ្អែកលើព័ត៌មានមិនពិត អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន។ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានោះ ទោះបីជាភាគីម្ខាងទៀត ដែលបង្ហាញនូវព័ត៌មានមិនពិត បានធ្វើសកម្មភាព ដោយគ្មានកំហុសក៏ដោយ (មាត្រា ៣៤៨ កថាខណ្ឌទី១) ។

ម្យ៉ាងទៀត ប្រសិនបើភាគីដែលបានបង្ហាញការណ៍មិនពិតនោះ មានកំហុសក្នុងការបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិតនេះ ភាគីនោះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការសងសំណងការខូចខាត (មាត្រា ៣៤៨ កថាខណ្ឌទី ២) ។

ឧទាហរណ៍ ឈ្មួញលក់វត្ថុបុរាណ ក បានលក់គំនូរ មួយផ្ទាំង ដែលជាស្នាដៃដើម ដែលមានចុះហត្ថលេខារបស់វិចិត្រករល្បីឈ្មោះម្នាក់ ទៅឱ្យ ខ នៅក្នុងតំលៃ ១០០០ ដុល្លា។ ក៏ប៉ុន្តែ ការណ៍ដែលថា ហត្ថលេខានេះ គឺជារបស់អ្នកគំនូរមួយផ្សេងទៀត ដែលមិនមានឈ្មោះល្បី ត្រូវបានរកឃើញ។ បន្ទាប់មក ខ បានលុបកិច្ចសន្យាចោល

ដោយផ្អែកទៅលើព័ត៌មានមិនពិតរបស់ ក។ នៅក្នុងករណីនេះ វា មានភាពងាយស្រួលសំរាប់ឈ្មួញលក់វត្ថុបុរាណ ក ក្នុងការដឹងថាតើ ហត្ថលេខានៅលើគំនូរនោះ ជារបស់វិចិត្រករណា ហើយ គេ អាចចាត់ទុកថា វា គឺជាកំហុសរបស់ ក ព្រោះ គាត់ មិនបានពិនិត្យហត្ថលេខានោះ។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ ខ ទទួលរងនូវការខូចខាត ខ អាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាតពី ក បាន។

ចំពោះទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងតតិយជន ដែលមានវត្ថុមានមុន ឬ ដែលមានវត្ថុមានក្រោយ ការលុបចោល គឺមានដូចគ្នានឹងករណីនៃការភាន់ច្រឡំផងដែរ។

៥. ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព

៥.១ គោលគំនិត

ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព សំដៅទៅលើករណីដែល ភាគី បានធ្វើកិច្ចសន្យាដោយឆ្លៀតឱកាស ដែលភាគីម្ខាងទៀត កំពុងជួបប្រទះនូវការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ សង្គម ឬ បានប្រើដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវស្ថានភាពផ្សេងទៀត ដែលភាគីម្ខាងទៀត មិនអាចប្រឆាំងតបតបានទេ។ នៅក្នុងករណីនេះ ភាគី ដែលបានរំលោភបំពានលើស្ថានភាព មិនត្រូវបានគេចាត់ទុកថា បានគំរាមកំហែងឡើយ ព្រោះ គាត់ មិនបានប្រើវិធានការណ៍បង្ខំ។ ក៏ប៉ុន្តែ ដើម្បីបង្កើតជាការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព វា មានភាពចាំបាច់ ដែលភាគីម្ខាងទៀត ឆ្លៀតឱកាស នៃស្ថានភាពទន់ខ្សោយរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីដែល និយោជក បានប្រើឋានៈរបស់ខ្លួន និង អោយនិយោជិត ទិញនូវវត្ថុអ្វីមួយពីខ្លួន នោះ និយោជិត អាចលុបកិច្ចសន្យាចោលបាន ព្រោះ គាត់ អាចត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យទិញវត្ថុនោះ ទោះបីជាគាត់ មិនចង់ទិញក៏ដោយ។

នៅក្នុងករណីនៃការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព វា មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា ទៅនឹងអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ ត្រង់ចំណុចដែល ភាគីម្ខាងទៀត បានឆ្លៀតឱកាសដោយមិនត្រឹមត្រូវ នៅពេលមានការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច។ ក៏ប៉ុន្តែ វា តំរូវអោយ ភាគីម្ខាងទៀត កេងយកផលចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ពីកិច្ចសន្យា នៅក្នុងករណីនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ ដែលមានលក្ខណៈខុសគ្នាពីករណីនៃការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព។

៥.២ លក្ខខណ្ឌ និង អានុភាព

លក្ខខណ្ឌ គឺមានដូចខាងក្រោម :

១. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាព ដែលមានការលំបាកក្នុងការបដិសេធចំពោះការទាមទាររបស់ភាគីម្ខាងទៀត ព្រោះភាគីម្ខាងទៀត បានប្រើអំណាចផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ឋានៈក្នុងសង្គមជាអាទិ៍ ដែលមានលក្ខណៈខ្ពស់ជាង

២. ភាគីម្ខាងទៀត បានប្រើឋានៈរបស់ខ្លួន ដើម្បីទទួលបានផលប្រយោជន៍មិនត្រឹមត្រូវ

៣. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ព្រោះគាត់ មិនអាចបដិសេធបាននូវការទាមទារ របស់ភាគីម្ខាងទៀត ដោយសារឋានៈរបស់ខ្លួនទាបជាង ។

ភាគីដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយសារការរំលោភលើស្ថានភាព អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន។ ប៉ុន្តែ ការលុបចោលកិច្ចសន្យានេះ មិនអាចតតាំងចំពោះតតិយជនសុចរិត និង គ្មានកំហុស អំពីការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពបានឡើយ (មាត្រា ៣៤៩ កថាខណ្ឌទី២) ។

ទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងតតិយជន ដែលមានវត្តមានមុន ឬ ដែលមានវត្តមានក្រោយពេលលុបចោល គឺដូចគ្នាទៅនឹងករណីនៃការភាន់ច្រឡំដែរ ។

៦. អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ

៦.១ គោលគំនិត

អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ សំដៅទៅលើករណីដែល ភាគីម្ខាង បានធ្វើកិច្ចសន្យា ដោយឆ្លៀតឱកាសដែលភាគីម្ខាងទៀតកំពុងជួបប្រទះការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ខ្លៅ ឬ ការខ្វះការពិសោធន៍ ហើយបានកេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ពីកិច្ចសន្យានោះ ។

ឧទាហរណ៍ ក្រុមហ៊ុនឱសថមួយ បានផ្សាយពាណិជ្ជកម្មថា ថ្នាំសំរកទំងន់របស់ខ្លួន មានប្រសិទ្ធិភាពយ៉ាងប្រសើរបំផុតសំរាប់មនុស្សគ្រប់រូប ប៉ុន្តែ តាមពិតទៅប្រសិទ្ធិភាពរបស់វា គឺមានលក្ខណៈផ្សេង ៗ គ្នា ទៅតាមបុគ្គលម្នាក់ ៗ ហើយ អតិថិជនជាច្រើន បានទិញថ្នាំសំរកទំងន់នេះ ហើយ ក្រុមហ៊ុន បានកេងយកផលចំណេញយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់។ នៅក្នុងករណីនេះ សកម្មភាពរបស់ក្រុមហ៊ុន មិនអាចចាត់ទុកថាជា ការឆបោកនោះទេ ព្រោះ វាមានប្រសិទ្ធិភាពចំពោះអតិថិជនមួយចំនួនដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីនេះ គេ អាចចាត់ទុកថា ក្រុមហ៊ុន បានឆ្លៀតឱកាសដែលអតិថិជន មានភាពល្ងង់ខ្លៅ ឬ ខ្វះបទពិសោធន៍ ដូច្នេះ កិច្ចសន្យានេះ គឺជាអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ ។

គោលបំណងនៃបញ្ញត្តិនេះ គឺដើម្បីការពារភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា ដូចជាអ្នកប្រើប្រាស់ ពីអ្នកផលិតនូវផលិតផលយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ដែលប៉ុនប៉ងកេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ ដោយឆ្លៀតឱកាស នូវភាពល្ងង់ខ្លៅ ឬ ខ្វះបទពិសោធន៍របស់អ្នកប្រើប្រាស់ ។

តើ ការគំរាមកំហែង ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព និង អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ មានលក្ខណៈខុសគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច?

សូមពិនិត្យមើល កំណត់សំគាល់យ៉ាងសង្ខេប ខាងក្រោមនេះ :

	ការគំរាមកំហែង	ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព	អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ
អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញនូវឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយមានការភ័យខ្លាច	ចាំបាច់	មិនចាំបាច់	មិនចាំបាច់
ភាគីម្ខាងទៀត បានឆ្លៀតឱកាសដោយមិនត្រឹមត្រូវ នៅពេលដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មានការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច	មិនចាំបាច់	ចាំបាច់	មិនចាំបាច់*
ភាគីម្ខាងទៀត កេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់	មិនចាំបាច់	មិនចាំបាច់	ចាំបាច់

*នៅករណីនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ គេ មិនតម្រូវអោយភាគីម្ខាងទៀត ឆ្លៀតឱកាសដោយមិនត្រឹមត្រូវចំពោះស្ថានភាពខាងសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឡើយ។ ក៏ប៉ុន្តែ វា មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នារវាង "ស្ថានភាព ដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈមិនអាចប្រឆាំងតបវិញបាន" នៅក្នុងមាត្រា ៣៤៩ និង "ការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះបទពិសោធន៍" នៅក្នុងមាត្រា ៣៥១។ ដូច្នេះ គេ អាចចាត់ទុកថា មាត្រាទាំងពីរ អាចត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងករណីដែល ភាគីម្ខាងទៀត កេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ ដោយឆ្លៀតឱកាសមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងស្ថានភាព ដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មិនអាចប្រឆាំងតបបាន។

៦.២ លក្ខខណ្ឌ និង អានុភាព

លក្ខខណ្ឌនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ គឺមានដូចជា :

១. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ស្ថិតនៅក្នុងការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ខ្វះបទពិសោធន៍

២. ភាគីម្ខាងទៀត បានធ្វើកិច្ចសន្យា ដោយឆ្លៀតឱកាស ដែលភាគីម្ខាងទៀត កំពុងជួបប្រទះការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ខ្វះបទពិសោធន៍

៣. ភាគីម្ខាងទៀត បានកេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ពីកិច្ចសន្យានោះ

ភាគីដែលបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយសារអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា។

បញ្ញត្តិនេះ សន្មតថា អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ គឺជាសាធារណជន ដែលប្រើប្រាស់ផលិតផលជាទូទៅ និង ភាគីម្ខាងទៀត គឺជាផលិតករ ដែលផលិតផលិតផលនៅក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ។ ដូច្នេះ វា មិនមានបញ្ញត្តិ ដើម្បីការពារតតិយជនជាងការការពារសាធារណជនដែលប្រើប្រាស់ផលិតផលជាទូទៅ។

- ការកត់សម្គាល់លើចំណុច ដែលត្រូវពិចារណាគឺ : " ***ស្វ័យភាពបុគ្គលឯកជន*** "។

ទោះបីជាភាគីម្ខាង បានកេងយកចំណេញហួសហេតុពីកិច្ចសន្យា គេ មិនអាចចាត់ទុកថា គ្រប់កិច្ចសន្យាបែបនេះទាំងអស់ ត្រូវចាត់ទុកថាជាអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ។ វា តំរូវឱ្យភាគីម្ខាងទៀត បង្កើតកិច្ចសន្យា ដោយឆ្លៀតឱកាស ដែលភាគីម្ខាងកំពុងជួបប្រទះការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះពិសោធន៍។

ផ្ទុយទៅវិញ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី រំពឹងទុកថាមនុស្សគ្រប់រូប នឹងធ្វើសកម្មភាពដោយសមហេតុផល។ ប្រសិនបើអ្នកប្រើប្រាស់ បានទិញនូវអ្វីមួយ ដោយគ្មានតំលៃ ដោយសារការធ្វេសប្រហែសរបស់ខ្លួន នោះ គាត់ មិនត្រូវទទួលបានការការពារពីក្រមរដ្ឋប្បវេណីជាចាំបាច់នោះទេ។

នៅក្នុងករណីនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ ការលុបចោលកិច្ចសន្យា ត្រូវបានអនុញ្ញាត ដោយផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌមិនច្បាស់លាស់ ដូចជា ការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ឬ ភាពល្ងង់ខ្លៅ ឬ ការខ្វះពិសោធន៍។

ដូច្នេះ ថាតើ សកម្មភាពណា គឺជាអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ ឬ មិនមែន គឺត្រូវធ្វើការវិនិច្ឆ័យ ឱ្យបានម៉ត់ចត់ ដោយគិតទៅលើផលប្រយោជន៍នៃស្វ័យភាពបុគ្គលឯកជន។

កថាភាគទី ៧

ឋបនីយផ្លូវចិត្ត និង ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត

១. សេចក្តីផ្តើម

១. ភាពចាំបាច់ដើម្បីការពារភាគីម្ខាងទៀត នៅក្នុងករណីនៃវិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ

ជាគោលការណ៍ ការបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវឆ្លុះបញ្ចាំងពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ភាគី ក្នុងការធ្វើអោយសំណើ និង ស្និការ មានសុពលភាព។ គោលការណ៍នេះ ដកស្រង់ចេញពីស្វ័យភាពបុគ្គលឯកជន ដែលចែងថា "បុគ្គល ត្រូវទទួលអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដោយផ្អែកលើឆន្ទៈរបស់ខ្លួនតែម្នាក់" ។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ ក ប្រកាសថា "សូមលក់ដីរបស់អ្នកមកអោយខ្ញុំ" ប៉ុន្តែ ក មិនមានសមត្ថភាពខាងឆន្ទៈទេ នោះ វា មិនមានឆន្ទៈប្រកបដោយសុពលភាពនោះទេ ព្រោះ គាត់ មិនអាចបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយត្រឹមត្រូវ។ ដូច្នេះ ក អាចលុបការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនបាន។

ទន្ទឹមនឹងនេះ នៅក្នុងករណី មានវិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ ដូចជា ការភាន់ច្រឡំ ការឆបោក ការគំរាមកំហែង ជាអាទិ៍នោះ ឆន្ទៈពិតប្រាកដ មិនត្រូវគ្នានឹងឆន្ទៈ ដែលត្រូវបានបង្ហាញឡើង ដោយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈទេ។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ ក បាននិយាយថា "សូមលក់ដីរបស់អ្នកមកអោយខ្ញុំ" ដោយសារមានការឆបោករបស់អ្នកលក់ ខ នោះ ឆន្ទៈរបស់ ក ត្រូវបានបង្ហាញឡើងដោយមធ្យោបាយឆបោករបស់ ខ។ នៅក្នុងករណីនេះ ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ ក គឺមានវិការៈ ព្រោះ គាត់ នឹងមិនធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈនេះទេ ប្រសិនបើ ក បានដឹងថា ខ ឆបោកគាត់។ ដូច្នេះ ក អាចលុបកិច្ចសន្យាចោលបាន។ នៅក្នុងករណីនេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវបានគេការពារ។

ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវបានគេការពារ នោះសុវត្ថិភាពកិច្ចការជំនួញរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន ដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុស ត្រូវបានធ្វើអោយខូចខាត។ ដូច្នេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានចែងអំពី ការការពារសំរាប់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ តតិយជន នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌកំណត់មួយចំនួន។

<វិការៈនៅក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ>

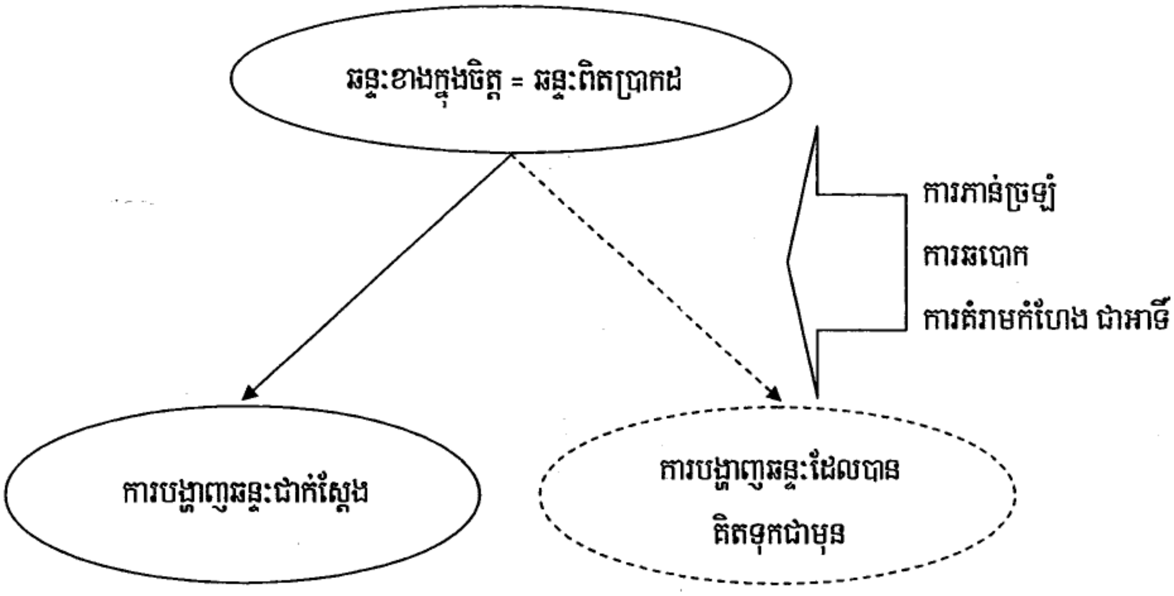

២. ភាពចាំបាច់ដើម្បីការពារភាគីម្ខាងទៀត នៅក្នុងករណីនៃបំបនីយផ្លូវចិត្ត និង ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត

វា មានការលំបាក ក្នុងការទទួលស្គាល់ នូវអ្វីដែលជាឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ពីសំណាក់ភាគីម្ខាងទៀត។ ប្រសិនបើ ខ បានរៀបចំដើម្បីលក់ដីរបស់ខ្លួន ព្រោះ គាត់ ជឿជាក់ទៅលើការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ ក ដែលបាននិយាយថា "សូមលក់ដីរបស់អ្នកអោយមកខ្ញុំ" ប៉ុន្តែ ក បានលុបកិច្ចសន្យា ដោយសារការភាន់ច្រឡំ ដោយគ្មានបំរុងទុកជាមុន នោះ ខ អាចនឹងទទួលរងនូវការខូចខាត ដែលមិនបានរំពឹងគិតទុកជាមុន។ ដូច្នេះ លទ្ធភាពនៃការដឹងរបស់ភាគីម្ខាងទៀត គឺត្រូវឱ្យមាន ដើម្បីកំរិតនូវការអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោលរបស់ភាគីម្ខាងទៀត (មាត្រា ៣៤៦) ។

ហើយ តើវា នឹងទៅជាយ៉ាងណា ប្រសិនបើ គ្មានឆន្ទៈពិតប្រាកដ ដែលត្រូវគ្នានឹងការបង្ហាញឆន្ទៈ ?

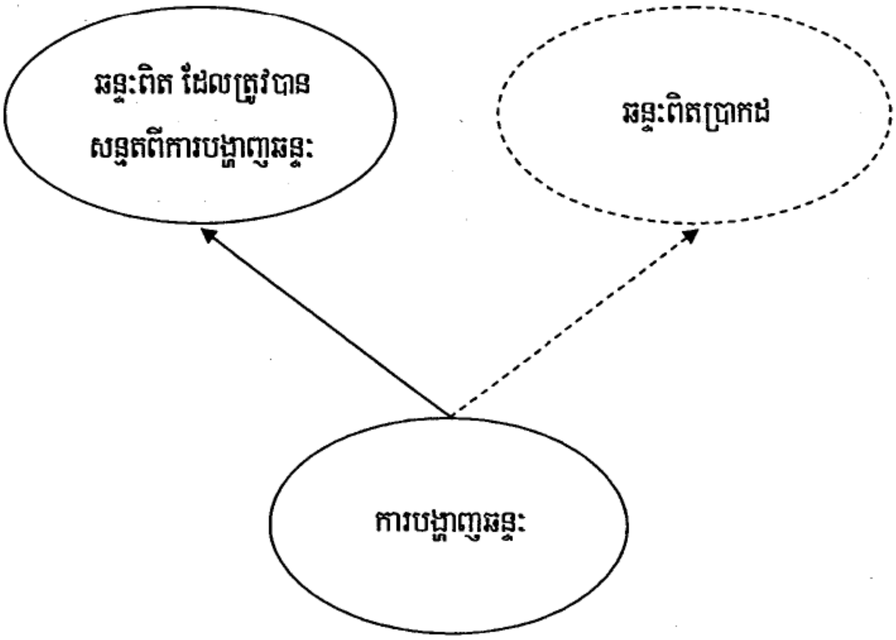

នៅក្នុងករណីនេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះ គឺមិនមែនជាឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ខ្លួនឡើយ ។ ឋបនីយផ្លូវចិត្ត និង ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត គឺត្រូវបានចាត់ចូលទៅក្នុងករណីនេះ ។ ក្នុងករណីទាំងពីរនេះ គេមិនចាំបាច់ការពារអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ព្រោះ គាត់ បានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈជាក់ស្តែងរបស់ខ្លួន មានភាពខុសគ្នា ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើ ភាគីម្ខាងទៀត ដឹងអំពីរឿងនេះ ហើយ បានយល់ព្រមជាមួយអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ នោះ គេ មិនចាំបាច់ការពារភាគីម្ខាងទៀតនោះដែរ ព្រោះ គេ បានដឹងថា វា មិនមែនជាការបង្ហាញឆន្ទៈពិតប្រាកដឡើយ ។

១. ឋបនីយផ្លូវចិត្ត

១.១ គោលគំនិត

ឋបនីយផ្លូវចិត្ត គឺជាករណី ដែល អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈតាមការជាក់ស្តែងរបស់ខ្លួន មានលក្ខណៈខុសគ្នានឹងឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន ។ វា មានន័យថា ភាគីដែលបង្ហាញឆន្ទៈខ្លួនឯងផ្ទាល់នោះ បានដឹងយ៉ាងពិតប្រាកដថា ការបង្ហាញឆន្ទៈ ដែលបានបង្ហាញនោះ មិនមែនជាឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ខ្លួនឡើយ ហើយ ខ្លួននៅតែសំរេចចិត្តធ្វើការបង្ហាញទៀត ។

១.២ អានុភាពនៃឋបនីយផ្លូវចិត្ត

ជាគោលការណ៍ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យា ត្រូវបង្កើតឡើង ដោយការបង្ហាញឆន្ទៈ ដែលភាគីដឹងខ្លួនថា ខុសពីឆន្ទៈពិតរបស់ខ្លួន កិច្ចសន្យានោះ មិនត្រូវរារាំងនូវអានុភាពឡើយ ។ ព្រោះ ភាគីម្ខាងទៀត មិនអាចដឹងថាតើ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដោយផ្អែកលើឆន្ទៈពិតប្រាកដ ឬ អត់ ។ ដូច្នេះ គេ មិនចាំបាច់ការពារអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ដែលបានធ្វើឋបនីយផ្លូវចិត្តឡើយ ។

ឧទាហរណ៍ ក បានប្រាប់ ខ ថា "សូមលក់ដីរបស់អ្នកមកអោយខ្ញុំ" ទោះបីជាតាមពិតទៅ គាត់ មិនមានឆន្ទៈក្នុងការទិញដីរបស់ ខ ឡើយ ។ នៅក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើ ខ បានធ្វើស្វីការលើសំណើរបស់ ក នោះ កិច្ចសន្យា ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានអានុភាព ហើយ ក ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ថ្លៃទិញ ។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីដែល ភាគីម្ខាងទៀត បានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ខុសពីឆន្ទៈពិតរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ អាចបដិសេធការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនបាន (មាត្រា ៣៥២ វាក្យខណ្ឌទី ២) ។ នៅក្នុងករណីនេះ កិច្ចសន្យា ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានសុពលភាព ប៉ុន្តែ ការណ៍ ដែលភាគីម្ខាងទៀត បានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ ក មិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីឆន្ទៈពិតប្រាកដ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា ការតវ៉ា ។ ដូច្នេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ដែលចង់បដិសេធការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញពីភាពទុច្ចរិតរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ។

២. ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត

២.១ គោលគំនិត

ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត សំដៅទៅលើ ការបង្ហាញឆន្ទៈខុសពីការពិត ដែលបានធ្វើឡើងដោយការឃុបឃិតគ្នា ជាមួយភាគីម្ខាងទៀត។

នៅក្នុងករណីនៃបំរនីយផ្លូវចិត្ត មានតែអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈទេ ដែលបង្ហាញនូវឆន្ទៈមិនពិតប្រាកដ។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងករណីនៃការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត មិនត្រឹមតែអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈទេ ថែមទាំងភាគីម្ខាងទៀត បានដឹងអំពីការណ៍ដែល ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ពួកគេ គឺមិនពិតប្រាកដ។ មាត្រា ៣៥៣ ចែងអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត បានកំណត់ថា កិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈ មិនពិតប្រាកដ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានការឃុបឃិតគ្នាជាមួយភាគីម្ខាងទៀត ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។

ឧទាហរណ៍ ១ **ក** ដែលបានជំពាក់ប្រាក់ **គ** ចំនួន ១000 ដុល្លា មានដីមួយកន្លែង ដែលជាទ្រព្យសម្បត្តិតែមួយគត់ របស់ខ្លួន។ **ក** មានបំណងចង់គេចវេសពីការអនុវត្តដោយបង្ខំរបស់ **គ** គាត់ ក៏បានឃុបឃិតជាមួយនឹង **ខ** ដើម្បីបង្កើតនូវទិដ្ឋភាពមួយ ដែល **ក** បានលក់ដីរបស់ខ្លួនទៅអោយ **ខ**។ ពួកគេ បានធ្វើជាលិខិតយថាភូត ហើយ **ក** បានចុះបញ្ជីផ្ទេរដីនោះ ទៅអោយ **ខ**។

នៅក្នុងករណីនេះ **ខ** បានដឹងអំពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ **ក** ដែល **ក** នឹងមិនផ្ទេរកម្មសិទ្ធិទៅអោយ **ខ** ទេ។

ដូច្នេះ ការលក់ទិញរវាង **ក** និង **ខ** គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ហេតុនេះ កិច្ចសន្យានោះ ត្រូវទុកជាមោឃៈ។ ដូច្នេះ **គ** អាចអនុវត្តដោយបង្ខំលើដីនោះបាន។

២.២ លក្ខខណ្ឌ

លក្ខខណ្ឌនៃការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត មានដូចជា :

១. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានបង្ហាញនូវឆន្ទៈ ដែលមិនឆ្លើយតបទៅនឹងឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន វា មានន័យថា អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ បានដឹងច្បាស់ថា ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញជាក់ស្តែងនោះ មិនមែនជាឆន្ទៈពិតប្រាកដនៅក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួនឡើយ។

២. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ និង ភាគីម្ខាងទៀត បានឃុបឃិតគ្នា ដើម្បីបង្កើតនូវទិដ្ឋភាពមួយ ដែលខុសពីការពិត វា មានន័យថា ភាគីទាំងសងខាង បានត្រូវរូវគ្នា បង្កើតទិដ្ឋភាពមួយ ដែលមិនមែនជាការពិត។

ដូចដែលបានលើកឡើង កិច្ចសន្យា ដែលបានបង្កើតឡើងដោយការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះ គេ មិនចាំបាច់ការពារភាគីម្ខាងទៀត។ ឬនិយាយម្យ៉ាងទៀត កម្មសិទ្ធិ ត្រូវបានចាត់ទុកថា មិនបានផ្ទេរនៅក្នុងករណីខាងលើ។ ដូច្នេះ ក អាចលើកឡើងពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យា ហើយ គាត់ អាចទាមទារអោយប្រគល់ដីត្រឡប់មកវិញ ដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិ។

២.៣ ទំនាក់ទំនងជាមួយតតិយជន

ឧទាហរណ៍ ២ នៅក្នុងឧទាហរណ៍ ១ ខាងលើ ខ បានលក់ដីអោយទៅ ឃ ហើយ បានផ្ទេរការចុះបញ្ជី ដែលឆ្លៀតឱកាសដែលខ្លួនកំពុងមានការចុះបញ្ជី។

ជាគោលការណ៍ មោឃភាពនៃកិច្ចសន្យានេះ មិនអាចអះអាងចំពោះតតិយជនសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរឡើយ (មាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី ២ វាក្យខណ្ឌទី ១)។

អត្ថន័យ "មោឃៈ" នៅក្នុងករណីនៃការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត គឺមានលក្ខណៈខុសគ្នាពី "មោឃៈ" នៅក្នុងមាត្រា ៣៥៤ ឬ ៣៥៧។ "មោឃៈ" នៅក្នុងមាត្រា ៣៥៤ ឬ ៣៥៧ មានន័យថា វា មិនមានភាពត្រឹមត្រូវទេ ក្នុងការទទួលស្គាល់នូវ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា ព្រោះ កិច្ចសន្យានោះ ផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់ល្អ ជាអាទិ៍។ វា មិនអាចមានលទ្ធភាព ដែលធ្វើអោយមានសុពលភាពបានទេ ក្នុងករណីបែបនេះ ព្រោះ ការធ្វើអោយកិច្ចសន្យានោះផ្ទាល់ មានសុពលភាព គឺផ្ទុយនឹងក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ នៅក្នុងន័យនេះ "មោឃៈ" នៅក្នុងមាត្រា ៣៥៤ ឬ ៣៥៧ ត្រូវបានគេហៅថា "មោឃៈដាច់ខាត"។

ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងករណីនៃការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត កិច្ចសន្យានោះផ្ទាល់ គឺមិនផ្ទុយនឹងច្បាប់ទេ ប៉ុន្តែ គេមិនចាំបាច់ទទួលស្គាល់នូវអានុភាពនៃកិច្ចសន្យានេះ ព្រោះ ភាគី បានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន គឺមិនឆ្លុះបញ្ចាំងនូវឆន្ទៈពិតប្រាកដ។ ក៏ប៉ុន្តែ គេ ចាំបាច់ត្រូវការពារតតិយជន ដែលបានជឿទៅលើទិដ្ឋភាព ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត។ ដូច្នេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ មិនអាចអះអាងអំពី មោឃភាពនៃកិច្ចសន្យា ចំពោះតតិយជន ដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ។

នៅក្នុងឧទាហរណ៍ ២ ខ បានលក់ដីនោះទៅអោយ ឃ ហើយបានផ្ទេរការចុះបញ្ជី ដោយឆ្លៀតឱកាស ដែលខ្លួនកំពុងមានការចុះបញ្ជីនោះ ដូច្នេះ ឃ មិនអាចទទួលបានកម្មសិទ្ធិ ព្រោះ កិច្ចសន្យារវាង ក និង ខ គឺជាមោឃៈតាមទ្រឹស្តី។

ក៏ប៉ុន្តែ ក បានបង្កើតទិដ្ឋភាពមិនពិតមួយ ដែលបង្ហាញថា ខ មានកម្មសិទ្ធិលើដីនោះ ហើយ ក បានបង្កើត វាដោយផ្ទាល់។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ឃ បានជឿជាក់ថា ខ គឺជាកម្មសិទ្ធិករ ព្រោះ ខ បានការចុះបញ្ជី។

នៅក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើ ឃ គឺជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ នោះ ក មិនអាចអះអាងពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យារវាង ក និង ខ បានឡើយ ។ ជាលទ្ធផល ឃ អាចទទួលបានកម្មសិទ្ធិលើដីនោះ ។

ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើ ឃ គឺជាជនទុច្ចរិត ឬ ជាជនសុចរិតតែមានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ នោះ គេ មិនចាំបាច់ការពារតតិយជនបែបនេះទេ ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីនេះ ក អាចអះអាងពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យារវាង ក និង ខ បាន ។ ជាលទ្ធផល "មោឃៈ" នៅក្នុងមាត្រា ៣៥៣ អាចត្រូវបានគេហៅថា "មោឃៈមិនដាច់ខាត" ។

ទ្រឹស្តី ដែលនៅពីក្រោយមាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី ២ គឺ ជន ដែលបង្កើតនូវទិដ្ឋភាពមិនពិត ត្រូវទទួលបន្ទុកកាតព្វកិច្ច ដោយផ្អែកលើទិដ្ឋភាពមិនពិតនោះ ។ ការទទួលខុសត្រូវនេះ គឺទាញចេញពី លទ្ធិដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ។

នៅពេលខ្លះ មាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី ២ ត្រូវបានយកទៅអនុវត្ត ជាលក្ខណៈទ្រឹស្តី នៅក្នុងករណីដែលការចុះបញ្ជី មិនត្រូវគ្នាជាមួយនឹងទំនាក់ទំនងសិទ្ធិ ។

ឧទាហរណ៍ ក បានលក់ដីរបស់ខ្លួន ហើយ បានផ្ទេរការចុះបញ្ជីអោយទៅ ខ ។ ក្រោយមក ក លុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំ ហើយ ខ មិនបានលើកឡើងពីការតវ៉ានោះទេ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ក មិនបានធ្វើការទាមទារអោយប្រគល់ការចុះបញ្ជីមកវិញ នៅក្នុងអំឡុងពេលដ៏យូរ ។ បន្ទាប់មក ខ បានលក់ដីនោះទៅអោយ គ ដែលបានជឿជាក់ថា ខ គឺជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ដោយសារតែមានការចុះបញ្ជី ។ នៅក្នុងករណីនេះ មានគំនិតដែលអាចមានមួយចំនួន ដើម្បីការពារ គ ហើយ គំនិតមួយ នៅក្នុងគំនិតទាំងនេះ គឺថា គ ត្រូវបានគេការពារ ដោយផ្អែកលើការអនុវត្តដោយធៀប (ការអនុវត្តមានលក្ខណៈស្រដៀង) ទៅនឹងមាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី ២ ។

ផ្នែកទី ៥

ការតំណាង

១. គោលគំនិតនៃការតំណាង

តើប្រព័ន្ធនៃការតំណាង គឺជាអ្វី ?

១.១ និយមន័យ

តាមមាត្រា ៣៦៤ ការតំណាង សំដៅទៅលើទំនាក់ទំនងគតិយុត្តិ ដែលអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា ត្រូវមានចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិផ្ទាល់ ក្នុងករណីដែលអ្នកតំណាង ធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយភាគីម្ខាងទៀត ដោយបង្ហាញថា ការធ្វើកិច្ចសន្យានោះ គឺធ្វើសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិក្នុងទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង។

ឧទាហរណ៍ ក្នុងករណីដែលអ្នកតំណាង ខ បានធ្វើសកម្មភាពគតិយុត្តិ (ចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញ) ក្នុងនាមជាអ្នកតំណាងរបស់ ក ជាមួយនឹងភាគីម្ខាងទៀត គ ដោយបង្ហាញថា ខ្លួនបានធ្វើសំរាប់ ក ដោយផ្អែកលើសិទ្ធិតំណាងដែលខ្លួនបានទទួលពីសាមីខ្លួន ក អានុភាពនៃសកម្មភាពគតិយុត្តិនោះ ត្រូវមានចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិ ក។

១.២ គុណសម្បត្តិរបស់ប្រព័ន្ធនៃការតំណាង

នៅក្នុងគោលការណ៍គ្រឹះនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីសម័យទំនើប បុគ្គលម្នាក់ ត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយផ្អែកលើឆន្ទៈរបស់ខ្លួនផ្ទាល់។ ឬនិយាយម្យ៉ាងទៀត អានុភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកដទៃ មិនត្រូវកើតមានចំពោះបុគ្គលនោះទេ។ ប៉ុន្តែ វា កាន់តែមានការលំបាកសំរាប់បុគ្គលម្នាក់ ៗ នៅក្នុងការធ្វើសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច នៅពេលដែលវិសាលភាពនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច ត្រូវបានពង្រីក។ ដូច្នេះ វា មានភាពចាំបាច់ដើម្បីពង្រីកនូវវិសាលភាពនៃបុគ្គលឯកជន។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ ក ត្រូវបង្កើតកិច្ចសន្យា ទាំងនៅរាជធានីភ្នំពេញ និង ខេត្តសៀមរាប នោះ គាត់ ត្រូវបោះបង់កិច្ចសន្យាមួយចោល នៅក្នុងចំណោមកិច្ចសន្យាទាំងពីរ។ ដើម្បីដោះស្រាយនូវបញ្ហានេះ របបនៃសិទ្ធិតំណាងត្រូវបានគេបង្កើតឡើង។

តាមរយៈការផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយ ខ នោះ ក អាចពង្រីកសកម្មភាពរបស់ខ្លួន ទាំងដែនសកម្មភាពទាំងពេលវេលា ដោយមិនចាំបាច់អនុវត្តដោយខ្លួនឯង។ ព្រមជាមួយគ្នានេះ ក៏អាចប្រើនូវ ចំណេះដឹងឯកទេស និងបច្ចេកទេសរបស់ ខ ផងដែរ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត នៅក្នុងករណី ជនដែលត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាព ដែលមិនអាចធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានប្រសិទ្ធិភាពជាស្ថាពរ និង ឯករាជ្យទេ ដូចនេះ បុគ្គល ដែលគ្រប់គ្រងលើទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ ជនដែលត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាព គឺត្រូវអោយមាន។ ដូច្នេះ ដើម្បីការការពារជន ដែលត្រូវបានកំរិតនូវសមត្ថភាព ក្នុងការធ្វើ

សកម្មភាព អ្នកអាណាព្យាបាល ត្រូវបានជ្រើសតាំងសំរាប់អនីតិជន ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ និង ជននៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភ។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ ក គឺជាជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ នោះ គាត់ មិនអាចធ្វើសកម្មភាពជំនួញជាមួយបុគ្គលដទៃទៀតទេ ព្រោះ គាត់ មិនអាចវិនិច្ឆ័យនូវលទ្ធផលតាមផ្លូវច្បាប់នៃសកម្មភាពរបស់ខ្លួន។ ដូច្នេះ តុលាការ ត្រូវជ្រើសតាំងអ្នកអាណាព្យាបាល ដែលអាចធ្វើសកម្មភាពជំនួស ក (មាត្រា ១១០៥)។

១.៣ ប្រភេទនៃការតំណាង

ការតំណាង មានពីរប្រភេទ គឺ

ក. ការតំណាងដោយឆន្ទៈ គឺជាការតំណាងដែលម្ចាស់សិទ្ធិ ជ្រើសតាំងអ្នកតំណាង ហើយផ្តល់សិទ្ធិតំណាងក្នុងទំហំមួយជាក់លាក់ (ការផ្តល់សិទ្ធិតាមរយៈកិច្ចសន្យា)។

ខ. ការតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ គឺជាការតំណាងដែលកើតឡើង ដោយបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ (ការផ្តល់សិទ្ធិដោយច្បាប់)។

ប្រៀបធៀប ករណីនីតិបុគ្គល : នៅក្នុងករណីនីតិបុគ្គល វា មិនអាចធ្វើសកម្មភាពបានទេ ព្រោះ នីតិបុគ្គលគឺជាអង្គភាពមួយ។ ដូច្នេះ សំរាប់នីតិបុគ្គល បុគ្គល ដែលអាចធ្វើសកម្មភាពដោយពិតប្រាកដ គឺចាំបាច់តំរូវអោយមាន។ បុគ្គល ដែលអាចធ្វើសកម្មភាពដោយពិតប្រាកដ ត្រូវបានអោយឈ្មោះថា អភិបាល (មាត្រា ៥៨)។ ទំនាក់ទំនងរវាងនីតិបុគ្គល និង អភិបាល គឺមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា ទៅនឹងទំនាក់ទំនងរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង។ អភិបាលរបស់នីតិបុគ្គល ត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយផ្អែកលើលក្ខន្តិកៈ ឬ មហាសន្និបាតនៃសមាជិក។ ដូច្នេះ អភិបាលក្នុងន័យនេះ គឺមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការតំណាងដោយឆន្ទៈ។ ប៉ុន្តែ ទោះបីជា ទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង អាចត្រូវបានកំណត់ដោយកិច្ចសន្យាក៏ដោយ ប្រសិនបើគ្មានការកំណត់ពិសេសទេ វា ត្រូវអនុលោមទៅតាមច្បាប់។ នៅក្នុងន័យនេះ អភិបាលរបស់នីតិបុគ្គល ក៏មានលក្ខណៈជាការតំណាង ដែលច្បាប់បានកំណត់ដែរ។

២. លក្ខខណ្ឌបង្កើតសិទ្ធិតំណាង

លក្ខខណ្ឌបង្កើតសិទ្ធិតំណាង មានបីចំណុចដូចខាងក្រោម :

១. អ្នកតំណាង ត្រូវបានម្ចាស់សិទ្ធិប្រគល់ឱ្យនូវសិទ្ធិតំណាង

នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី មានបញ្ញត្តិនូវគោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន ពោល គឺមានតែបុគ្គលខ្លួនឯងផ្ទាល់ទេ ទើបអាចធ្វើសកម្មភាពផ្ទាល់ខ្លួន។ ប៉ុន្តែ ដើម្បីពង្រីកប្រតិបត្តិការណ៍ជំនួញ ច្បាប់ បានអនុញ្ញាតឱ្យមានការផ្តល់សិទ្ធិតំណាង។

ដើម្បីបង្កើតការតំណាង បញ្ហាសំខាន់ គឺ សកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង ត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើសិទ្ធិតំណាងមួយស្របច្បាប់ ដែលម្ចាស់សិទ្ធិបានផ្តល់អោយ ។

សិទ្ធិតំណាង គឺជាមូលដ្ឋានដែលធ្វើអោយអានុភាពនៃសកម្មភាពគតិយុត្តិរបស់អ្នកតំណាង ខ ធ្លាក់ទៅលើម្ចាស់សិទ្ធិ ក ។

ឧទាហរណ៍ ក បានប្រគល់សិទ្ធិតំណាងឱ្យ ខ ទៅទិញរថយន្តជំនួសខ្លួន ។

២. អ្នកតំណាង បានធ្វើកិច្ចសន្យានៅក្នុងទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង

វា មានន័យថា អ្នកតំណាង គឺត្រូវអនុវត្តនូវសិទ្ធិតំណាងរបស់ខ្លួន ត្រឹមកម្រិតនៃកម្មវត្ថុ ដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យាប៉ុណ្ណោះ ។

កិច្ចសន្យាផ្តល់សិទ្ធិតំណាងរវាង ក និង ខ គឺភាគច្រើនកើតមានឡើង តាមរយៈអាណត្តិដោយស្ម័គ្រចិត្ត ។ ប៉ុន្តែ មិនមែនមានតែអាណត្តិទេ ដែលអាចបង្កើតការតំណាងបាន នៅមានកិច្ចសន្យាមួយចំនួនទៀត ក៏អាចបង្កើតសិទ្ធិតំណាងដែរ ដូចជាកិច្ចសន្យាការងារ កិច្ចសន្យាម៉ៅការ ជាដើម ។

ឧទាហរណ៍ ក ជាម្ចាស់ផ្សារទំនើប បានជ្រើសតាំងបុគ្គល ខ នៃសាខាមួយក្នុងចំណោមសាខាទាំងអស់ ហើយបានផ្តល់សិទ្ធិអោយបុគ្គលនោះ ទិញចូលនូវសាប៊ូ ចំនួន ១០០ កេះ ។ ក្នុងករណីនេះ ចាត់ទុកថា ខ បានទទួលសិទ្ធិតំណាងក្នុងការទិញសាប៊ូចូល ក្នុងទំហំចំនួន ១០០ កេះ ។

៣. អ្នកតំណាង បានធ្វើកិច្ចសន្យា ដោយបង្ហាញថា ការធ្វើកិច្ចសន្យានេះ គឺធ្វើសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ

ក្នុងការតំណាង គេ ទាមទារអោយអ្នកតំណាង ប្រកាសថា ខ្លួន ធ្វើសកម្មភាពគតិយុត្តិ (សកម្មភាពតំណាង) សំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ ។ គេ ហៅថា គោលការណ៍ប្រកាសថា នឹងធ្វើសកម្មភាពគតិយុត្តិអោយបុគ្គល ដែលខ្លួនបានតំណាង ។ ករណីនេះ ដើម្បីអោយភាគីម្ខាងទៀត ដឹងថា តើអ្នកណា ជាភាគីនៃកិច្ចប្រតិបត្តិការនោះ ។ កត្តានេះពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានៃការអនុវត្តកិច្ចសន្យា ដើម្បីបង្កើតជំនឿទុកចិត្តទៅលើបុគ្គលនោះ ។

២.១. សិទ្ធិតំណាង

២.១.១ ប្រភេទនៃសិទ្ធិតំណាង

សិទ្ធិតំណាង កើតមានឡើង ដោយកិច្ចសន្យារវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង ឬ បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ (មាត្រា ៣៦៥) ។

នៅក្នុងករណីដែលសិទ្ធិតំណាង កើតឡើងដោយកិច្ចសន្យារវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង ហៅថា សិទ្ធិតំណាងតាមការស្ម័គ្រចិត្ត ។

ឧទាហរណ៍ ខ បានទទួលសិទ្ធិតំណាង ដោយផ្អែកតាមឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិ ក (មានន័យថា ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យារវាង ខ និង ក) ។

នៅក្នុងករណីអ្នកតំណាង ត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយបញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង ក៏កំណត់ដោយបញ្ញត្តិច្បាប់ដែរ ហៅថា សិទ្ធិតំណាងកំណត់ដោយច្បាប់ ។

ឧទាហរណ៍ អ្នកតំណាង ខ បានទទួលសិទ្ធិតំណាង ដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិច្បាប់ ដូចជា អ្នកអាណាព្យាបាលសំរាប់ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ ដែលនេះ គឺជាសិទ្ធិតំណាងកំណត់ដោយច្បាប់ ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ លិខិតប្រគល់សិទ្ធិតំណាង គឺគ្រាន់តែជាឯកសារ ដើម្បីបង្ហាញនូវអត្ថិភាពនៃសិទ្ធិតំណាងតែប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះ វា មិនមែនជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់តំរូវអោយមាន នៅពេលផ្តល់សិទ្ធិតំណាង ។

២.១.២ ទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង

១. ការបញ្ជាក់អំពីទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង

ស្តីពីទំហំដែលសិទ្ធិតំណាងដោយកិច្ចសន្យា តាមធម្មតាទំហំនៃការតំណាង ក៏ត្រូវបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យាដែរ ។ រីឯក្នុងការតំណាងដែលច្បាប់កំណត់វិញ ទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ ។

ឧទាហរណ៍
ក បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយទៅ ខ ដើម្បីទិញរថយន្ត ។ ក៏ប៉ុន្តែ ខ បានចុះកិច្ចសន្យាទិញដីពី គ ។

នៅក្នុងករណីនេះ ក បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយទៅ ខ ប៉ុន្តែ ខ បានអនុវត្តកិច្ចសន្យា នៅក្រៅទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង ។ ដូច្នេះ សកម្មភាពរបស់ ខ គឺជាការតំណាងដែលគ្មានសិទ្ធិ ហើយ ជាទូទៅ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា គឺមិនត្រូវកើតមានចំពោះ ក ឡើយ ។ វា គឺជាបញ្ហានៃការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព (មាត្រា ៣៧២) ។

អ្នកតំណាង សំដៅទៅលើ ជនដែលបង្កើតកិច្ចសន្យាសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ ដូច្នេះ គាត់ ចាំបាច់ត្រូវបានគេផ្តល់សិទ្ធិដើម្បីបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន នៅក្នុងទំហំមួយជាក់លាក់ ។ ឧទាហរណ៍ ក បានបញ្ជាអោយ ខ ទិញរថយន្ត សំរាប់ខ្លួន ។ ប្រសិនបើ ខ មានសិទ្ធិសំរេចក្នុងការចរចាពីតំលៃ ប្រភេទរថយន្ត ជាអាទិ៍ នោះ គេ អាចចាត់ទុក ខ គឺជាអ្នកតំណាង ។ ផ្ទុយមកវិញ ប្រសិនបើ ក បានសំរេចចិត្តទិញរថយន្ត ដែលបានកំណត់យ៉ាងជាក់លាក់ ពី គ រួចហើយ នៅក្នុងតំលៃ ១០,០០០ ដុល្លា ហើយ ខ មិនសិទ្ធិសំរេចនៅក្នុងការទិញរថយន្តនេះទេ នោះ គេ មិនចាត់ទុកថា ខ គឺជាអ្នកតំណាងទេ ។ នៅក្នុងករណីនេះ ខ ត្រូវបានគេអោយឈ្មោះថា "អ្នកនាំសារ" ។

២. នៅក្នុងករណីដែលទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង មានភាពមិនច្បាស់លាស់

នៅក្នុងករណីដែលពុំមានបញ្ញត្តិកំណត់ នូវទំហំជាក់លាក់នៃសិទ្ធិតំណាងនេះទេ ទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង ត្រូវបានកំណត់ ដោយផ្អែកលើការបកស្រាយ នូវសកម្មភាពនៃការផ្តល់សិទ្ធិតំណាងជាមុនសិន។ បន្ទាប់មក ប្រសិនបើទំហំ នៅតែមិនច្បាស់លាស់ទៀត ដោយផ្អែកទៅលើការបកស្រាយនៃសកម្មភាពដែលផ្តល់សិទ្ធិតំណាង នោះ អ្នកតំណាង មានសិទ្ធិចំពោះ "អំពើថែរក្សា និង អំពើកែលំអដែល មិនផ្លាស់ប្តូរលក្ខណៈនៃវត្ថុ ឬ សិទ្ធិ" ប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ៣៦៦ កថាខណ្ឌទី ២) ។

សកម្មភាពថែរក្សា មានន័យថាជា សកម្មភាពដែលថែទាំ ឬ ថែរក្សានូវស្ថានភាពនៃវត្ថុ។

ឧទាហរណ៍ ឪពុក ក បាននិយាយទៅកាន់កូនប្រុសរបស់ខ្លួន ខ ថា "មើលថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ឪពុកផង" គេ អាចចាត់ទុកថា ក បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងទៅអោយ ខ ប៉ុន្តែទំហំរបស់វា មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេ។ ប្រសិនបើ ទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង មិនមានភាពច្បាស់លាស់ ដោយផ្អែកទៅលើការបកស្រាយនៃសកម្មភាពដែលផ្តល់សិទ្ធិតំណាង នោះ ខ បានអាចធ្វើសកម្មភាពថែរក្សា ឬ កែលំអ ដែលមិនផ្លាស់ប្តូរលក្ខណៈនៃសិទ្ធិ ឬ វត្ថុនោះ។ ប្រសិនបើ បង្អួចផ្ទះរបស់ ក បានបែក នោះ ខ អាចហៅ អ្នកជួសជុលនៅហាង ឃ មកជួសជុលបង្អួចនោះ ហើយអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាម៉ៅការរវាង ខ និង ឃ ត្រូវកើតមានចំពោះ ក។ ដូច្នេះ ក ត្រូវបង់ប្រាក់កំរៃអោយទៅ ឃ ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ សកម្មភាព "កែលំអ" មានន័យថា ជាសកម្មភាពដែលបង្កើនតំលៃនៃវត្ថុ ឬ សិទ្ធិ។

ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីខាងលើ ប្រសិនបើ ក មានដីសំរាប់ធ្វើកសិកម្ម ហើយ ខ បានដាក់ជីនៅលើដីនោះ សកម្មភាពរបស់ ខ អាចត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាការបង្កើនតំលៃដី។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ ខ បានកែប្រែដីសំរាប់ធ្វើកសិកម្ម ទៅជាដីសំរាប់សង់លំនៅដ្ឋាន គេ ចាត់ទុកថា នេះ គឺជាសកម្មភាព ដែលផ្លាស់ប្តូរលក្ខណៈនៃដី។ ដូច្នេះ ទោះបីជាតំលៃនៃដី ត្រូវបានកើនឡើងដោយការផ្លាស់ប្តូរនេះ ក៏សកម្មភាពរបស់ ខ នៅក្នុងករណីនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថា ការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ដោយផ្អែកទៅលើមាត្រា ៣៦៦ កថាខណ្ឌទី ២ វាក្យខណ្ឌទី ២។

៣. ការកំរិតនូវសិទ្ធិតំណាង – វិវាទនៃផលប្រយោជន៍

យោងតាមមាត្រា ៣៦៧ កថាខណ្ឌទី ១ ទោះបីនៅក្នុងទំហំនៃសិទ្ធិតំណាងក៏ដោយ ចំពោះអំពើ ដែលផលប្រយោជន៍របស់អ្នកតំណាង និង ម្ចាស់សិទ្ធិ មានភាពផ្ទុយគ្នា អ្នកតំណាង គ្មានសិទ្ធិទេ។ នេះ មានន័យថា ទោះបីជាអ្នកតំណាង មានសិទ្ធិក្នុងការតំណាងក៏ដោយ បើអំពើនោះ នាំអោយផលប្រយោជន៍ផ្ទុយគ្នា អ្នកតំណាងនោះ នឹងក្លាយជាអ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ។ ប៉ុន្តែបញ្ញត្តិនេះ មិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលមាន ការយល់ព្រមពីម្ចាស់សិទ្ធិ។

ឬនិយាយម្យ៉ាងទៀត ទោះបីជាសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង ស្ថិតនៅក្នុងទំហំនៃសិទ្ធិតំណាងក៏ដោយ វា ត្រូវបានកំរិតនៅក្នុងករណីដែលមានផលប្រយោជន៍ផ្ទុយគ្នា រវាង ម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង។

វិវាទនៃផលប្រយោជន៍ មានពីរប្រភេទ :

ក. កិច្ចសន្យាដោយខ្លួនឯង : សកម្មភាពជំនួញរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង

ខ. ការតំណាងទៅវិញទៅមក

ជាគោលការណ៍ អ្នកតំណាង ត្រូវការពារផល ប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់សិទ្ធិ ដូច្នេះបើអ្នកតំណាង ធ្វើការតំណាង អោយតតិយម្ខាងទៀត ដែលមានវិវាទផលប្រយោជន៍ជាមួយ ម្ចាស់សិទ្ធិ នោះអាចនាំអោយបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ ធ្ងន់ធ្ងររបស់ម្ចាស់សិទ្ធិណាម្នាក់។

ឧទាហរណ៍ ២
១) **ក** បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយទៅ **ខ** ដើម្បីទិញរថយន្ត។ **ខ** ក៏មានរថយន្តដែរ ដូច្នេះ **ខ** មានគោលបំណងលក់រថយន្តរបស់ខ្លួន។
២) **ក** បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងឱ្យទៅ **ខ** ដើម្បីទិញរថយន្ត។ **គ** ក៏បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយទៅ **ខ** ដើម្បីលក់រថយន្តដែរ។ **ខ** មានគោលបំណងលក់រថយន្តរបស់ **គ** អោយទៅ **ក** ក្នុងនាមជាអ្នកតំណាងអោយភាគីទាំងសងខាង។

ករណីទី ១) : ត្រូវបានគេអោយឈ្មោះថា "កិច្ចសន្យាដោយខ្លួនឯង"

ដោយផ្អែកទៅលើ មាត្រា ៣៦៧ កថាខណ្ឌទី ២ កិច្ចការជំនួញរវាងអ្នកតំណាង និង ម្ចាស់សិទ្ធិ ត្រូវបានសន្មត ថាផលប្រយោជន៍ម្ចាស់សិទ្ធិ និង ផលប្រយោជន៍អ្នកតំណាង មានភាពផ្ទុយគ្នា។ ទន្ទឹមនឹងនេះ មាត្រា ៣៦៧ កថាខណ្ឌ ទី ១ បានចែងថា ចំពោះអំពើដែល ផលប្រយោជន៍របស់អ្នកតំណាង និង ម្ចាស់សិទ្ធិ មានភាពផ្ទុយគ្នា នោះ អ្នកតំណាង គ្មានសិទ្ធិទេ។

ហេតុអ្វីបានជាក្រមរដ្ឋប្បវេណី ហាមឃាត់មិនអោយមាន កិច្ចសន្យាដោយខ្លួនឯង ?

ជាទូទៅ ម្ចាស់សិទ្ធិ **ក** មានបំណងចង់ទិញរថយន្ត នៅក្នុងតំលៃកាន់តែថោក កាន់តែប្រសើរ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ **ខ** មានគោលបំណងលក់រថយន្តរបស់ខ្លួន ក្នុងតំលៃកាន់តែខ្ពស់ កាន់តែប្រសើរ។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីនេះ យើងឃើញថា **ខ** គឺជាអ្នកតំណាងផង និង ជាក៏ជាអ្នកលក់ដែរ នោះ **ខ** អាចកំណត់តម្លៃនៃការលក់ទិញដោយឯកឯង និង មានវិវាទជាមួយនឹងផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់សិទ្ធិ។

ករណីទី ២) : ត្រូវបានគេអោយឈ្មោះថា "ការតំណាងទៅវិញទៅមក"

កថាខណ្ឌទី ៣ នៃមាត្រា ៣៦៧ បានចែងថា នៅក្នុងករណីដែល អ្នកតំណាង ធ្វើជាអ្នកតំណាងអោយម្ចាស់សិទ្ធិផង និង ធ្វើជាអ្នកតំណាងអោយតតិយជនផង នោះកិច្ចការជំនួញរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង ត្រូវបានសន្មតថា ផលប្រយោជន៍ម្ចាស់សិទ្ធិ និង ផលប្រយោជន៍អ្នកតំណាង មានភាពផ្ទុយគ្នា ដូច្នេះ អ្នកតំណាង គ្មានសិទ្ធិទេ។

ហេតុអ្វីបានជាក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឃាត់មិនអោយមាន ការតំណាងទៅវិញទៅមក ?

មូលហេតុ ដែល ការតំណាងទេវិញទៅមក ត្រូវបានហាមឃាត់ គឺថា អ្នកតំណាង នៅក្នុងការតំណាងទៅវិញទៅមក អាចបង្កើតកិច្ចសន្យា ដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍អោយភាគីណាមួយ នៅក្នុងភាគីទាំងពីរ ។

ករណីលើកលែង : ទោះបីជាច្បាប់ មានការហាមឃាត់មិនអោយធ្វើការតំណាង ចំពោះករណីខាងលើក៏ដោយ ប៉ុន្តែវា ក៏នៅមានករណីលើកលែង បើ ម្ចាស់សិទ្ធិ យល់ព្រមទៅលើសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង។ នៅក្នុងករណីនៃការ តំណាងទេវិញទៅមក ការយល់ព្រមរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិទាំងពីរ គឺតំរូវអោយមាន។ ដូច្នេះ ទោះបីជាម្ចាស់សិទ្ធិ មិនបានផ្តល់ការយល់ព្រមជាមុនក៏ដោយ ក៏ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពដែលបានធ្វើរួចរាល់ហើយដែរ ព្រោះ ករណីកិច្ចសន្យាដោយខ្លួនឯង ឬ ការតំណាងទេវិញទៅមក គឺជាការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ។ ដូច្នេះ "ការយល់ព្រម" នៅក្នុងមាត្រា ៣៦៧ កថាខណ្ឌទី ១ មានន័យថា គឺជាការយល់ព្រម នៅមុនពេលធ្វើសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង ។

៤. ការរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិតំណាង

ឧទាហរណ៍
ក បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងឱ្យទៅ **ខ** ដើម្បីទិញរថយន្ត។ **ខ** បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយនឹង **គ**។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា **ខ** មានបំណងបន្លំយកប្រាក់ថ្លៃលក់សំរាប់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ ។

ជាទូទៅ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា ត្រូវមានចំពោះ **ក** ព្រោះ ម្ចាស់សិទ្ធិ ដែលបានជ្រើសរើសជន ដូចជា **ខ** មកធ្វើជាអ្នកតំណាង ត្រូវទទួលបន្ទុកនូវហានិភ័យ ។

បន្ទាប់មក ចុះចំពោះករណីដែល **គ** បានដឹងអំពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ **ខ** ?

ជាទូទៅ គឺមិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការការពារជន ដូចជា **គ** ទេ ។

វា មានមធ្យោបាយចំនួន ២ ដើម្បីពិចារណា ពីការមិនរាប់បញ្ចូល **គ** នៅក្នុងការការពារ ។

គំនិតទី ១ គឺជាគំនិត ដែលបញ្ញត្តិនៃវិបនីយផ្លូវចិត្ត (មាត្រា ៣៥២) ត្រូវយកមកអនុវត្ត ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា។ គំនិតនេះ សន្មតថា ម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង ត្រូវបានរួមបញ្ចូលគ្នាជា បុគ្គលតែមួយ ហើយដែល **ខ** បានបង្ហាញឆន្ទៈ ដែលផ្ទុយនឹងឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ **ក**។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ **គ** បានដឹងអំពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ **ខ** នោះអានុភាពនៃសកម្មភាពរបស់ **ខ** មិនត្រូវមានចំពោះ **ក** ទេ ។

គំនិតទី ២ គឺថា ការហាមឃាត់មិនអោយប្រើប្រាស់សិទ្ធិដោយបំពាន ឬ គោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និង ស្មោះត្រង់ (មាត្រា ៤ និង ៥) ត្រូវយកមកអនុវត្ត នៅក្នុងករណីនេះ។ គំនិតនេះ លើកឡើងថា ប្រសិនបើ **គ** បានដឹងអំពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ **ខ** ឬ មិនបានដឹងដោយសារមានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ នោះ **គ** មិនអាចអះអាងពីអានុភាពនៃសកម្មភាពរបស់ **ខ** នោះទេ ព្រោះវា ផ្ទុយនឹង គោលការណ៍សុចរិត និង ស្មោះត្រង់ ឬ ការហាមឃាត់មិនអោយប្រើសិទ្ធិដោយបំពាន ។

២.២ ការរលត់សិទ្ធិតំណាង

មូលហេតុនៃការរលត់សិទ្ធិតំណាង តាមមាត្រា ៣៦៨ គឺមានដូចជា :

- មរណភាព ធនក្ស័យ ឬ ការរំលាយរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិ
- មរណភាព ធនក្ស័យ ឬ ការកម្រិតនូវសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង
- ការបញ្ចប់អាណត្តិកិច្ចសន្យាការងារ ឬ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តផ្សេងទៀតដែលបានប្រគល់សិទ្ធិតំណាង
- ការតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ត្រូវរលត់សិទ្ធិតំណាងដោយមូលហេតុដែលកំណត់ដោយច្បាប់

ទោះបីជា ការកម្រិតសមត្ថភាព គឺជាមូលហេតុនៃការរលត់សិទ្ធិតំណាងរបស់អ្នកតំណាង ប៉ុន្តែតាម មាត្រា ៣៧៥ បានចែងថា ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយជន ដែលត្រូវបានកម្រិតសមត្ថភាព អោយចូលរួមនៅក្នុងសកម្មភាពគតិយុត្តិ។ នៅក្នុងករណីនៃការកំរិតទៅលើសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង គឺថាមូលដ្ឋាននៃការជឿទុកចិត្តរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិ ត្រូវបានបាត់បង់ នៅពេលដែល អ្នកតំណាង ត្រូវបានគេកំរិតសមត្ថភាព ព្រោះម្ចាស់សិទ្ធិ បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងដោយផ្អែកទៅលើអង្គហេតុថា អ្នកតំណាង មានសមត្ថភាពពេញលេញ។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងករណីនៃមាត្រា ៣៧៥ ម្ចាស់សិទ្ធិ បានដឹងរួចទៅហើយថា អ្នកតំណាង ត្រូវបានគេកំរិតសមត្ថភាព នៅពេលដែល គាត់ ផ្តល់សិទ្ធិតំណាង។ ដូច្នេះ គាត់ ត្រូវទទួលបន្ទុកហានិភ័យនៅក្នុងជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងបែបនេះ។

ផ្ទុយទៅវិញ មូលហេតុនៅពីក្រោយការរលត់សិទ្ធិតំណាង នៅក្នុងការតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ត្រូវបានបញ្ញត្តិនៅក្នុងច្បាប់។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ ការប្រកាសពីការចាប់ផ្តើមអាណាព្យាបាលទូទៅ ត្រូវបានលុបចោល (មាត្រា ២៧) ជាទូទៅ នោះ ការតំណាងនៅក្នុងអាណាព្យាបាលទូទៅ ក៏ត្រូវរលត់ផងដែរ។

៣. សកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង

៣.១ ការបង្ហាញនូវឆន្ទៈធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ

ឧទាហរណ៍
ក បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងឱ្យទៅ **ខ** ដើម្បីទិញរថយន្ត ហើយ **ខ** បានបង្កើតកិច្ចសន្យាជាមួយនឹង **គ**។ **ខ** មានឆន្ទៈធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ **ក** ប៉ុន្តែ គាត់ មិនបានបង្ហាញនូវឆន្ទៈនេះចំពោះ **គ** ទេ។

យោងតាមមាត្រា ៣៦៤ ការតំណាងដើម្បីឱ្យមានអានុភាពចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិ គឺអ្នកតំណាង ត្រូវបង្ហាញឆន្ទៈថាធ្វើសកម្មភាពសម្រាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ។

មូលហេតុដែលអ្នកតំណាង ត្រូវបង្ហាញឆន្ទៈថាធ្វើសកម្មភាពសម្រាប់អ្នកតំណាង គឺថា ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើ **ខ** ដែលជាអ្នកតំណាងរបស់ **ក** បាននិយាយថា "សូមលក់រថយន្តរបស់អ្នក" ទៅកាន់ **គ** ដោយមិនបានបង្ហាញឆន្ទៈ

ថា ធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ ត នោះទេ ហើយ គ ក៏បានយល់ព្រមទៅលើសំណើនេះ នោះ កិច្ចសន្យា ត្រូវបានបង្កើតឡើងរវាង ខ និង គ។ ដើម្បីជៀសវាងនូវបញ្ហានេះ អ្នកតំណាង ត្រូវបង្ហាញថា គាត់ កំពុងធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ ដូចជា "ខ អ្នកតំណាងរបស់ ត" ។

នៅក្នុងករណីដែល អ្នកតំណាង មិនបានបង្ហាញនូវឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ដែលធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ នោះភាគីម្ខាងទៀត អាចធ្វើការអះអាងថា កិច្ចសន្យា ត្រូវបានបង្កើតឡើងជាមួយនឹងអ្នកតំណាងនោះ (មាត្រា ៣៧៣ កថាខណ្ឌទី ១) ។

ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងករណីដែល ភាគីម្ខាងទៀត បានដឹងអំពីឆន្ទៈរបស់អ្នកតំណាង ដែលធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ គឺមានន័យថា គាត់ បានដឹងថា នរណា គឺជាភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា។ ដូច្នេះ មាត្រា ៣៧៣ កថាខណ្ឌទី ១ វាក្យខណ្ឌទី ២ ចែងថា ប្រសិនបើ ភាគីម្ខាងទៀត បានដឹងអំពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់អ្នកតំណាង នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា នោះ ភាគីម្ខាងទៀត អាចអះអាងពីការបង្កើតកិច្ចសន្យាតែជាមួយម្ចាស់សិទ្ធិតែប៉ុណ្ណោះ ។

ដូច្នេះ នៅក្នុងករណីខាងលើ ប្រសិនបើ គ មិនបានដឹងអំពីឆន្ទៈរបស់ ខ ដែលគាត់ ធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ នោះ គ អាចទាមទារអោយ ខ បង់ថ្លៃលក់។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ គ បានដឹងអំពីឆន្ទៈរបស់ ខ នោះ គ អាចអះអាងអំពីការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញបានតែជាមួយ ត តែប៉ុណ្ណោះ។

បន្ទាប់មក នៅក្នុងករណីនេះ តើវា នឹងទៅជាយ៉ាងណា ប្រសិនបើ គ មិនបានដឹងអំពីឆន្ទៈរបស់ ខ ដែលធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ ត នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា ប៉ុន្តែ គាត់ បានដឹងថា ខ ធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ ត នៅពេលក្រោយមកទៀត? នៅក្នុងករណីនេះ គ អាចជ្រើសរើស ត ឬ ខ ធ្វើជាភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា (មាត្រា ៣៧៣ កថាខណ្ឌទី ២) ។

៣.២ វិការៈនៃអំពើតំណាង

សកម្មភាពនៃការតំណាង គឺជាសកម្មភាព ដែល អ្នកតំណាង "ចុះកិច្ចសន្យាជាមួយភាគីម្ខាងទៀត ដោយបង្ហាញថា គាត់ ធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ" ។ អ្នកតំណាង ធ្វើសកម្មភាពសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ នូវរាល់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់ ចាប់តាំងពីការចចារ ទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យាជាមួយភាគីម្ខាងទៀត ការព្រមព្រៀងទៅលើខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា ការចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចសន្យា ជាអាទិ៍។ បន្ទាប់មក តើអ្នកណា អាចលើកឡើងពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យា នៅក្នុងករណីដែលអ្នកតំណាង បានបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ?

ឧទាហរណ៍
១) ត បានផ្តល់នូវសិទ្ធិអោយទៅ ខ ដើម្បីទិញត្បូងទទឹម (ពណ៌ឈាមជ្រូក)។ ក៏ប៉ុន្តែ ខ បានភាន់ច្រឡំថា ត្បូងទទឹម (ពណ៌ឈាមជ្រូក) និង ត្បូងទទឹម (ពណ៌ក្រហម) គឺជាត្បូងតែមួយ ។ បន្ទាប់មក ខ បានទិញត្បូងទទឹម (ពណ៌ក្រហម) ពី គ ។

២) **ក** បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងឱ្យទៅ **ខ** ដើម្បីទិញរថយន្ត។ **ខ** បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយនឹង **គ**។ ក៏ប៉ុន្តែ **គ** បានឆបោកយករថយន្តនោះ ពី **ឃ** នៅមុនពេលចុះកិច្ចសន្យា។

ករណី ១) : តើ X អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំរបស់ Y ដែរ ឬ ទេ ?

-តើ គោលគំនិតនៃមាត្រា ៣៧៤ កថាខណ្ឌទី ១ គឺជាអ្វី ?

ដោយផ្អែកទៅលើមាត្រា ៣៧៤ កថាខណ្ឌទី ១ នៅក្នុងករណីដែល អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា

១) ដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈបង្កើត ត្រូវទទួលនូវឥទ្ធិពលដោយសារការភាន់ច្រឡំ ការឆបោក ការគំរាមកំហែង

ឬ

២) ដោយសារមានកំហុសក្នុងការដឹង

ឬ

៣) មិនបានដឹងហេតុណាមួយ អត្ថិភាព ឬ នត្ថិភាព នៃហេតុនោះត្រូវវិនិច្ឆ័យចំពោះអ្នកតំណាង។

នៅក្នុងករណីខាងលើ **ខ** ចង់ទិញត្បូងទទឹមពណ៌ឈាមជ្រូក ប៉ុន្តែ គាត់ ច្រឡំថា ត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហមជាំ និង ត្បូងទទឹមពណ៌ក្រហម គឺជាត្បូងដែលដូចគ្នា។ ដូច្នេះ តាមមាត្រា ៣៧៤ កថាខណ្ឌទី ១ **ក** មានសិទ្ធិលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាខាងលើដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំបាន។

ករណី ២) : តើ **ខ** អាចអះអាងពីកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន នៅលើរថយន្តនោះ ចំពោះ **ឃ** បានដែរ ឬ ទេ?

-តើគោលគំនិតនៃមាត្រា ៣៧៤ កថាខណ្ឌទី ២ គឺជាអ្វី ?

យោងតាមមាត្រា ៣៧៤ កថាខណ្ឌទី ២ ក្នុងករណីដែលម្ចាស់សិទ្ធិ បានប្រគល់សិទ្ធិអោយអ្នកតំណាង ធ្វើកិច្ចសន្យាដែលត្រូវបានកំណត់ពិសេស ម្ចាស់សិទ្ធិ មិនអាចអះអាងថា អ្នកតំណាង មិនបានដឹងនូវហេតុណា ដែលម្ចាស់សិទ្ធិ ដឹងនោះបានឡើយ។

ចំពោះករណី ២ គឺមានកិច្ចសន្យាទិញលក់ចំនួនពីរ ដែល ទី១ ជាកិច្ចសន្យារវាង **ឃ** និង **គ** ដែលមាន **ខ** គឺជាតតិយជន និង ទី២ ជាកិច្ចសន្យារវាង **ខ** និង **គ**។ ដូច្នេះ តាម **មាត្រា៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ៣** ការលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាដោយការឆបោក ក្រៅពីភាគីម្ខាងទៀត អាចអះអាងជាមួយតតិយជនបាន ប៉ុន្តែបើតតិយជន ជាជនសុច្ចរិត ហើយ គ្មានកំហុសអំពីការឆបោក មិនអាចអះអាងពីការលុបចោលជាមួយតតិយជននោះបានទេ។ ចំពោះករណីនេះ ប្រសិនបើ **ខ** ជាជនសុច្ចរិត នោះ **ឃ** មិនអាចអះអាងការលុបចោលជាមួយនឹង **ខ** បានទេ។

បន្ទាប់ តើវា នឹងទៅជាយ៉ាងណា ប្រសិនបើ **ក** បានដឹងថា **គ** ឆបោករថយន្តពី **ឃ** ហើយ គាត់ ឆ្លៀតឱកាសនូវភាពមិនដឹងរបស់ **ខ** ដើម្បីទទួលបានការការពារ តាមមាត្រា ៣៤៧ កថាខណ្ឌទី ៣? ករណីនេះ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតទេ។ ដូច្នេះ មាត្រា ៣៧៤ កថាខណ្ឌទី ២ បានចែងថា ប្រសិនបើម្ចាស់សិទ្ធិ បានប្រគល់អោយអ្នកតំណាងធ្វើកិច្ចសន្យា ដែលត្រូវបានកំណត់ពិសេស ម្ចាស់សិទ្ធិ មិនអាចអះអាងថា អ្នកតំណាង មិនបានដឹងនូវហេតុណាដែលម្ចាស់សិទ្ធិ បានដឹង ឬ ហេតុដែលម្ចាស់សិទ្ធិ មិនបានដឹងដោយមានកំហុស។ នៅក្នុងករណី ២ ប្រសិនបើ **ក** បានដឹងថា **គ**

ឆបោករថយន្តពី ក នោះ ក មិនអាចអះអាងពីកម្មសិទ្ធិ ចំពោះ ឃ បានទេ ទោះបីជា ខ ជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុស ក៏ដោយ ។

៣.៣ សមត្ថភាពនៃអ្នកតំណាង

ជាទូទៅ ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចប្រគល់សិទ្ធិតំណាងទៅអោយជនដែលខ្លួនយល់ថា អាចជាតំណាងអោយខ្លួនក្នុងការចុះកិច្ចសន្យាជាមួយភាគីដទៃទៀត ក៏ប៉ុន្តែម្ចាស់សិទ្ធិ ក៏អាចប្រគល់សិទ្ធិតំណាងទៅអោយជន ដែលត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាពដែរ ។ ហើយសួរថា តើសកម្មភាពដែលជនកំរិតសមត្ថភាព បានធ្វើក្នុងនាមម្ចាស់សិទ្ធិនោះ ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចនឹងលុបចោលបានដែរ ឬទេ ?

ប្រសិនបើម្ចាស់សិទ្ធិ បានប្រគល់សិទ្ធិតំណាងទៅអោយជនដែលបានកំរិតសមត្ថភាព ហើយខ្លួនបានដឹងមុនពេលប្រគល់ថា ជននោះ ជាជនដែលបានកំរិតសមត្ថភាព ។ ឬនិយាយម្យ៉ាងទៀត ម្ចាស់សិទ្ធិ នៅតែប្រគល់សិទ្ធិអោយទៅជននោះ ធ្វើជាតំណាងរបស់ខ្លួនទៀត ទាំងបានដឹងដូច្នេះ ។ នៅក្នុងករណីនេះ ម្ចាស់សិទ្ធិ មិនអាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យា ដែលធ្វើឡើងរវាងអ្នកតំណាងដែលជាជនត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាព និង ភាគីម្ខាងទៀតបានឡើយ ហើយម្ចាស់សិទ្ធិ មិនអាចអះអាងថា អ្នកតំណាង ត្រូវបានកំរិតសមត្ថភាពនោះបានទេ (មាត្រា ៣៥៧) ។

ក៏ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើម្ចាស់សិទ្ធិ ប្រគល់សិទ្ធិតំណាងទៅអោយជនដែលបានកំរិតសមត្ថភាព ដោយមិនបានដឹងអំពីការណ៍នេះ គេ អាចពិចារណាបានថា ម្ចាស់សិទ្ធិ បានបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ ។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើម្ចាស់សិទ្ធិ បានបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃការភាន់ច្រឡំ ការឆបោក ជាអាទិ៍ នោះ ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដែលផ្តល់សិទ្ធិតំណាងនោះ ។

៤. ការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ

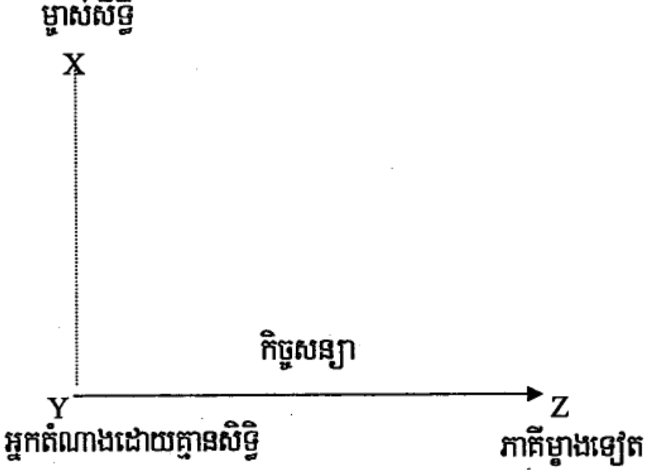

៩.១ គោលគំនិត

ក្នុងករណីដែលជន ដែលធ្វើសកម្មភាពហាក់បីដូចជា អ្នកតំណាងជាមួយភាគីម្ខាងទៀតហើយ ខ្លួនពុំបានទទួលសិទ្ធិតំណាងពីម្ចាស់សិទ្ធិទេ ករណីនេះ ត្រូវបានគេហៅថាការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ (មាត្រា ៣៦៩ កថាខណ្ឌទី ១) ។

ការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ គឺមាន ពីរ ប្រភេទ :

- ការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ

  នៅក្នុងករណីដែលបុគ្គលម្នាក់ ធ្វើសកម្មភាពជាអ្នកតំណាង ដោយគ្មានសិទ្ធិ

- ការតំណាងដោយធ្វើសកម្មភាពហួសសិទ្ធិតំណាង

  នៅក្នុងករណីដែលបុគ្គល ដែលបានទទួលសិទ្ធតំណាង ធ្វើសកម្មភាពនៅក្រៅទំហំនៃសិទ្ធិតំណាងនោះ

៩.២ អានុភាពនៃការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ

<u>**ឧទាហរណ៍**</u>

ខ បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយនឹង **គ** ដើម្បីទិញរថយន្តរបស់ **គ** នៅក្នុងតំលៃ ១០.០០០ ដុល្លា ក្នុងនាមជាអ្នកតំណាងរបស់ **ក**។ ប៉ុន្តែ តាមពិតទៅ **ខ** មិនត្រូវបាន **ក** ផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយនោះទេ ។

៩.២.១ ទំនាក់ទំនងរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ

ជាទូទៅ អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ បានធ្វើសកម្មភាពក្នុងនាមម្ចាស់សិទ្ធិ គឺពុំបង្កើតអនុភាពឡើយចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិ។ ប៉ុន្តែទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចផ្តល់សច្ចានុមតិចំពោះអំពើរបស់អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិបាន (មាត្រា ៣៦៩ កថាខណ្ឌទី ១) ។ ក្នុងករណីដែលម្ចាស់សិទ្ធិ បានផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិរួចហើយ សកម្មភាពនោះ ត្រូវមានសុពលភាពប្រតិសកម្ម ចាប់តាំងពីពេលដែលអំពើនោះត្រូវបានធ្វើឡើង (មាត្រា ៣៧០ កថាខណ្ឌទី ២) ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើ មិនអាចផ្តល់សច្ចានុមតិចំពោះភាគីម្ខាងទៀត ទេ ម្ចាស់សិទ្ធិ មិនបានអះអាងអំពីអានុភាពនៃសច្ចានុមតិនោះ ចំពោះភាគីម្ខាងទៀតបានឡើយ (មាត្រា ៣៧០ កថាខណ្ឌទី ១) ។

៩.២.២ ទំនាក់ទំនងរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង ភាគីម្ខាងទៀត

ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចធ្វើសច្ចានុមតិរាល់សកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ហើយការធ្វើសច្ចានុមតិនោះ គឺជាសកម្មភាពឯកតោភាគី ដែលអានុភាព កើតឡើងការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិតែភាគីម្ខាងប៉ុណ្ណោះ។

ការផ្តល់សច្ចានុមតិ ត្រូវអនុវត្តចំពោះភាគីម្ខាងទៀត (មាត្រា ៣៧០ កថាខណ្ឌទី ១)។ ឧទាហរណ៍ ទោះបីជា ក និយាយថា គាត់ បានផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពរបស់ ខ នៅក្នុងករណីខាងលើ សច្ចានុមតិមិនមានអានុភាពទេ ដូច្នេះ ក ត្រូវប្រាប់ទៅ គ ថា ខ្លួនបានផ្តល់សច្ចានុមតិលើសកម្មភាពរបស់ ខ។ ព្រោះ ប្រសិនបើម្ចាស់សិទ្ធិ មិនបានប្រាប់ទៅ គ ទេ វាហាក់បីដូចជាពុំមានស្ថិរភាពសំរាប់ គ សោះ ដែលជាភាគី រង់ចាំសច្ចានុមតិនោះ។ ដូច្នេះ ភាគីម្ខាងទៀត (គ) អាចដាស់តឿនម្ចាស់សិទ្ធិអោយឆ្លើយអំពីការផ្តល់ ឬ មិនផ្តល់សច្ចានុមតិបានដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យមួយ។ ប្រសិនបើម្ចាស់សិទ្ធិ មិនបានឆ្លើយតបនៅក្នុងអំឡុងពេល ដែលបានកំណត់នោះ ការផ្តល់សច្ចានុមតិ ត្រូវបានចាត់ទុកថាបដិសេធ (មាត្រា ៣៧០ កថាខណ្ឌទី ៣) ។

នៅក្នុងករណីខាងលើ គ អាចដាស់តឿន ក អោយឆ្លើយអំពីការផ្តល់សច្ចានុមតិចំពោះសកម្មភាពរបស់ ខ ដោយកំណត់អំឡុងពេលមួយសមរម្យ។ ប្រសិនបើ ក ផ្តល់សច្ចានុមតិលើសកម្មភាពរបស់ ខ នៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ សកម្មភាពរបស់ ខ នឹងមានសុពលភាព ដោយប្រតិសកម្ម ចាប់តាំងពីការបង្កើតកិច្ចសន្យា ហើយ ក ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ថ្លៃទិញ។ ប្រសិនបើ ក បានបង្ហាញថា គាត់ នឹងមិនផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពរបស់ ខ ទេ ឬ ក មិនបានឆ្លើយតបនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះទេ អានុភាពនៃសកម្មភាពរបស់ ខ នឹងមិនបង្កើតអានុភាពចំពោះ ក ហើយ ខ ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាអ្នកតំណាងដែលគ្មានសិទ្ធិ (មាត្រា ៣៧១) ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ភាគីម្ខាងទៀត អាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដែលត្រូវបានធ្វើដោយអ្នកគ្មានសិទ្ធិតំណាង មុនពេលដែលម្ចាស់សិទ្ធិផ្តល់សច្ចានុមតិ (មាត្រា ៣៧០ កថាខណ្ឌទី ៤)។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ ក បានផ្តល់សច្ចានុមតិរួចហើយ គ មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានទេ។ ប្រសិនបើ គ បានលុបចោលកិច្ចសន្យាហើយ នោះ ក មិនអាចផ្តល់សច្ចានុមតិ ក្រោយអំពីការលុបចោលនោះទេ។

វា មិនមានភាពច្បាស់លាស់ ថាតើក្រមរដ្ឋប្បវេណី អនុញ្ញាតឱ្យម្ចាស់សិទ្ធិ បដិសេធការផ្តល់សច្ចានុមតិនៅមុនពេលដាស់តឿនអោយបង្ហាញឆន្ទៈដែរ ឬ ទេ។ គេ អាចគិតបានថា ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចបដិសេធការផ្តល់សច្ចានុមតិលើសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង ដោយគ្មានសិទ្ធិ។ ព្រោះ គោលបំណងនៃសច្ចានុមតិ គឺជាការដោះស្រាយនូវទំនាក់ទំនងរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង ភាគីម្ខាងទៀត អោយបានកាន់តែឆាប់ កាន់តែល្អ ដូច្នេះ វា មិនមានភាពចាំបាច់ណាមួយ ដែលមិនទទួលស្គាល់នូវការបដិសេធការផ្តល់សច្ចានុមតិរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិ នៅមុនការដាស់តឿនរបស់ភាគីម្ខាងទៀត។ ដូច្នេះ ក ក៏អាចបដិសេធការផ្តល់សច្ចានុមតិមុនពេលដែលភាគី គ ដាស់តឿនបានដែរ ហើយ ក មិនចាំបាច់រង់ចាំការដាស់តឿនរបស់ គ ទេ។

៤.២.៣ ទំនាក់ទំនងរវាងភាគីម្ខាងទៀត និង អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ

ប្រសិនអ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ បានធ្វើសកម្មភាពក្នុងនាមអ្នកតំណាង ប៉ុន្តែ គាត់ មិនអាចបញ្ជាក់ពីសិទ្ធិតំណាង ឬ មិនអាចទទួលបាននូវសច្ចានុមតិពីម្ចាស់សិទ្ធិ នោះ អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ឬ ទទួលខុសត្រូវក្នុងការសងការខូចខាតដល់ភាគីម្ខាងទៀត (មាត្រា ៣៧១ វាក្យខណ្ឌទី ១)។

ករណីលើកលែង :

ទោះបីជាភាគីម្ខាងទៀត មានសិទ្ធិទាមទារអោយអ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិសងការខូចខាត ឬ អោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក៏ដោយ ក៏អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ នៅតែមានវិធី ដែលខ្លួនអាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចសងការខូចខាត ឬ អនុវត្តកាតព្វកិច្ចបានដែរ។

១. នៅពេលដែលភាគីម្ខាងទៀត **គ** បានដឹងជាមុនថា អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ **ខ** ពុំមានសិទ្ធិតំណាងទេ ហើយខ្លួននៅតែធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយ នោះភាគីម្ខាងទៀត **គ** ពុំត្រូវបានការពារទេ នៅក្នុងករណីនេះទេ។ ដូច្នេះ អ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ត្រូវរួចផុតពីកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៣៧០ វាក្យខណ្ឌទី ២)។ វា បានន័យថា **ខ** អាចរួចផុតពីការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ឬ សងការខូចខាត ។

២. នៅក្នុងករណីដែលអ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ បានធ្វើសកម្មភាព ដោយគ្មានកំហុសចំពោះនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិតំណាង ហើយ ភាគីម្ខាងទៀត មិនបានដឹងអំពីនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិតំណាង**ដោយកំហុស** នោះអ្នកតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ក៏ត្រូវរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវដែរ (មាត្រា ៣៧០ វាក្យខណ្ឌទី ៣)។

<u>ឧទាហរណ៍</u> :

១. ម្ចាស់សិទ្ធិ **ក** បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយ **ខ**។

២. ម្ចាស់សិទ្ធិ **ក** បានទទួលមរណភាពភ្លាមៗ គ្រាន់តែប៉ុន្មាននាទីមុនពេលរំលងអាធាត្រ នៅថ្ងៃទី ២០ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ នៅកន្លែងដែលឆ្ងាយ (មិនមានមធ្យោបាយទាក់ទង)

៣. **ខ** បានចុះកិច្ចសន្យា ជាមួយនឹង **គ** នៅព្រឹកថ្ងៃទី ២១ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១

ករណីនេះ **ខ** បានទទួលសិទ្ធិតំណាងពីម្ចាស់សិទ្ធិ ហើយសិទ្ធិតំណាងនោះ ត្រូវរលត់ដោយសារមរណភាពរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិ ដោយយោងលើមាត្រា ៣៦៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ក។ ដូច្នេះ សកម្មភាពនៅក្នុងចំណុចទី ៣ គឺជាអំពើតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ហើយ **ខ** ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ **គ** មិនបានដឹងអំពីនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិតំណាងរបស់ **ខ** ដោយមានកំហុស នោះ **ខ** ត្រូវរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវនេះ។

៥. ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព

៥.១ គោលគំនិត

ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព គឺជាប្រភេទមួយនៃការតំណាងដែលគ្មានសិទ្ធិ។ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិ មាត្រា ៣៧២ តំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព មាន ៣ ប្រភេទ ដូចខាងក្រោម :

១. អំពើហួសពីសិទ្ធិតំណាង ដោយការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព

២. ការតំណាង ដែលមានលក្ខណៈជារូបភាពក្រោយពីការរំលាយសិទ្ធិតំណាង

៣. ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ដោយសារការបង្ហាញថា ខ្លួនបានផ្តល់សិទ្ធិតំណាង

ដូចដែលបានលើកឡើង ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព គឺជាប្រភេទមួយនៃការតំណាង ដែលគ្មានសិទ្ធិ។ ដូច្នេះ អានុភាពរបស់វា ជាទូទៅ មិនត្រូវមានចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិឡើយ។ ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចផ្តល់សច្ចានុមតិទៅលើសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាង ដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងករណីនៃការតំណាង ដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ម្ចាស់សិទ្ធិ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការបង្កើតទិដ្ឋភាពមិនពិត ដែលអ្នកតំណាងនេះ ដូចជាមានសិទ្ធិតំណាង។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វា មានភាពចាំបាច់នៅក្នុងការការពារភាគីម្ខាងទៀត ដែលបានជឿជាក់ទៅលើទិដ្ឋភាពមិនពិតនោះ។

ដូច្នេះ មាត្រា ៣៧២ បានបញ្ញត្តិពីរបៀប នៅក្នុងការសំរេចនូវតុល្យភាពរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង ភាគីម្ខាងទៀត។

ឧទាហរណ៍

១. **ក** បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយទៅ **ខ** ដើម្បីទិញរថយន្តមួយគ្រឿង។ ប៉ុន្តែ **ខ** បានចុះកិច្ចសន្យាទិញដីពី **គ**។

២. **ក** បានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយទៅ **ខ** ដើម្បីទិញរថយន្តមួយគ្រឿង ប៉ុន្តែ **ក** បានរំលាយកិច្ចសន្យា ដែលបានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងនោះ។ ក្រោយពីការរំលាយ **ខ** បានចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្តជាមួយ **គ** នៅក្នុងនាមជាអ្នកតំណាងរបស់ **ក**។

៣. **ខ** បានចាប់ផ្តើមចរចារពីតំលៃក្នុងការទិញរថយន្តជាមួយ **គ** ក្នុងនាមជាអ្នកតំណាងរបស់ **ក**។ តាម ពិត **ក** មិនដែលបានផ្តល់សិទ្ធិតំណាងអោយទៅ **ខ** ទេ។ ក្រោយមក **គ** បានសួរ **ក** ថាតើ **ខ** គឺជាអ្នកតំណាងរបស់ គាត់ ឬមិនមែន។ **ក** បានឆ្លើយតបថា គាត់ បានផ្តល់សិទ្ធិអោយ **ខ** ជាអ្នកតំណាង។

៥.២ អំពើហួសពីសិទ្ធិតំណាង ដោយការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព

មាត្រា ៣៧២ កថាខណ្ឌទី ១ គឺមានគោលបំណងការពារភាគីម្ខាងទៀត ក្នុងករណីដែល អ្នកតំណាង បានធ្វើសកម្មភាពហួសទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង ។

ជាគោលការណ៍ ម្ចាស់សិទ្ធិ ត្រូវទទួលបន្ទុកហានិភ័យ ក្នុងការជ្រើសតាំង អ្នកតំណាងដែលអនុវត្តកិច្ចសន្យាក្រៅទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង ។

ក៏ប៉ុន្តែ វា មានភាពចាំបាច់ក្នុងការការពារតតិយជន ដែលជឿថា អ្នកតំណាង បានធ្វើសកម្មភាពនៅក្នុងទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង ។

ដើម្បីការពារភាគីម្ខាងទៀត ចាំបាច់ត្រូវគោរពលក្ខខណ្ឌជាអាទិ៍ :

- ប្រសិនបើភាគីម្ខាងទៀតជឿថា ជាអ្នកតំណាងដោយមានសិទ្ធិរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិ

និង

- ភាគីម្ខាងទៀត គឺជាជនសុចរិតដែលគ្មានកំហុស

៥.៣ ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ក្រោយពីការរំលាយសិទ្ធិតំណាង

ដោយយោងទៅលើមាត្រា ៣៧២ កថាខណ្ឌទី ២ ម្ចាស់សិទ្ធិ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការអនុវត្តកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកទៅលើលទ្ធិដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ទោះបីជាអ្នកតំណាងកាលពីមុននោះ បានចុះកិច្ចសន្យា នៅក្រោយការរលត់សិទ្ធិតំណាង ។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ២ វាក្យខណ្ឌទី ២ មានគោលបំណងការពារភាគីម្ខាងទៀត ក្នុងករណីនៃការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព នៅក្រោយការរំលាយសិទ្ធិតំណាង ។

ដើម្បីការពារភាគីម្ខាងទៀត វា មានភាពចាំបាច់នៅក្នុងការគោរពលក្ខខណ្ឌខាងក្រោម :

- ភាគីម្ខាងទៀត មិនបានដឹងអំពីការរលត់សិទ្ធិតំណាង ដោយគ្មានកំហុស

៥.៤ ការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព ដោយសារការបង្ហាញថាខ្លួនបានផ្តល់សិទ្ធិតំណាង

ដោយយោងទៅលើមាត្រា ៣៧២ កថាខណ្ឌទី ៣ បានចែងថា ក្នុងករណីដែល ម្ចាស់សិទ្ធិ មិនបានប្រគល់សិទ្ធិតំណាងទៅអ្នកផ្សេង ប៉ុន្តែម្ចាស់សិទ្ធិ បានបង្ហាញដូចជា ខ្លួន បានប្រគល់សិទ្ធិតំណាងនោះទៅឱ្យអ្នកផ្សេង ឬ អនុញ្ញាតអោយអ្នកផ្សេងនោះ បង្ហាញថា អ្នកនោះ មានសិទ្ធិតំណាង នោះ ម្ចាស់សិទ្ធិ ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការអនុវត្តកិច្ចសន្យាចំពោះភាគីម្ខាងទៀត ។ មូលហេតុ ដែលម្ចាស់សិទ្ធិ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការតំណាងដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព តាមរយៈការបង្ហាញថាផ្តល់សិទ្ធិតំណាង គឺថាម្ចាស់សិទ្ធិត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការបង្កើតនូវទិដ្ឋភាពមិនពិត ដែលបង្ហាញថា អ្នកផ្សេង មានសិទ្ធិតំណាង ។ ដូច្នេះ ជាទូទៅ ក ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច នៅក្នុងករណីឧទាហរណ៍ទី ៣ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើភាគីម្ខាងទៀត បានដឹងអំពីនត្ថិភាពនៃសិទ្ធិ

តំណាង ឬ មិនបានដឹងអំពីនត្ថិភាពនោះដោយមានកំហុស នោះ វា មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការពារភាគីម្ខាងទៀតនោះទេ។

ដើម្បីការពារភាគីម្ខាងទៀត ចាំបាច់ត្រូវគោរពនូវលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម :

- ភាគីម្ខាងទៀត មិនបានដឹងថា ខ មិនមានសិទ្ធិតំណាង ដោយគ្មានកំហុស

៦. អនុតំណាង

៦.១ គោលគំនិតនៃអនុតំណាង

ជាគោលការណ៍ អ្នកតំណាងដោយកិច្ចសន្យាជាមួយនឹងម្ចាស់សិទ្ធិ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យជ្រើសតាំងអនុតំណាងបានឡើយ (មាត្រា ៣៧៦ វាក្យខណ្ឌទី១)។ មូលហេតុ គឺថាអ្នកតំណាង ត្រូវធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ គឺដោយសារតែការតំណាង គឺជារបបមួយ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយជំនឿទុកចិត្តរវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និង អ្នកតំណាង។

ប៉ុន្តែ អ្នកតំណាង អាចធ្វើការជ្រើសតាំងអនុតំណាងបាន ដោយផ្អែកតាមបញ្ញត្តិមាត្រា ៣៧៦ វាក្យខណ្ឌទី ២ នៅក្នុងករណីដែល :

១. មានការយល់ព្រមពីម្ចាស់សិទ្ធិ

ឬ

២. មានហេតុដែលជៀសវាងមិនបាន

អត្ថន័យនៃ "ហេតុដែលជៀសវាងមិនបានក្នុងការបង្កើតអនុតំណាង" គឺឧទាហរណ៍ថា អ្នកតំណាង ស្រាប់តែធ្លាក់ខ្លួនឈឺជាបន្ទាន់ ប៉ុន្តែ វា មិនមានពេលក្នុងការជូនដំណឹងទៅអោយម្ចាស់សិទ្ធិអំពីការណ៍នេះ ព្រោះ វា កើតឡើងមុន មួយថ្ងៃនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យា។ នៅក្នុងករណីនេះ អ្នកតំណាង អាចជ្រើសរើសអនុតំណាងបាន។ ប្រសិនបើ អ្នកតំណាង មានពេលគ្រប់គ្រាន់ នោះ ម្ចាស់សិទ្ធិ អាចជ្រើសរើសជនផ្សេងទៀតអោយធ្វើជាអ្នកតំណាង ឬ រង់ចាំរហូតដល់អ្នកតំណាងជាសះស្បើយ ដូច្នេះ អ្នកតំណាង មិនអាចជ្រើសរើសអនុតំណាងទេ។ ជាលទ្ធផល អត្ថន័យនៃ "ហេតុដែលជៀសវាងមិនបានក្នុងការបង្កើតអនុតំណាង" ត្រូវបានកំរិតត្រឹមករណីអាសន្នបន្ទាន់។

៦.២ អានុភាពនៃអនុតំណាង

៦.២.១ ឋានៈនៃអនុតំណាង (មាត្រា ៣៧៨)

អនុតំណាង ត្រូវតំណាងឱ្យម្ចាស់សិទ្ធិ ចំពោះអំពើដែលបានធ្វើនៅក្នុងទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង។ ឬនិយាយម្យ៉ាងទៀត អនុតំណាង គឺមិនមែនតំណាងអោយអ្នកតំណាងទេ ប៉ុន្តែ គឺតំណាងអោយម្ចាស់សិទ្ធិ។ ដូច្នេះ សកម្មភាពដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអនុតំណាង នៅក្នុងទំហំនៃអនុតំណាង ហើយ ត្រូវបានអនុតំណាងបង្ហាញថា សកម្ម

ភាពនោះ ត្រូវបានធ្វើឡើងសំរាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ គឺត្រូវមានអានុភាពទៅលើម្ចាស់សិទ្ធិ។ ឧទាហរណ៍ ម្ចាស់សិទ្ធិ ក មិនអាចបដិសេធក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ទោះបីជា គាត់ មិនបានដឹងថា អ្នកតំណាង ខ បានជ្រើសរើសអនុតំណាង គ ហើយ គ បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយភាគីម្ខាងទៀត ក្នុងនាមជាអនុតំណាងរបស់ ក នៅក្នុងករណីដែលមានហេតុដែលមិនអាចជៀសវាងក្នុងការបង្កើតអនុតំណាង។

ទន្ទឹមនឹងនេះ អនុតំណាង ត្រូវមានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិដូចអ្នកតំណាងដែរ។ ដូច្នេះប្រសិនបើ អនុតំណាង អនុវត្តកិច្ចសន្យាក្រៅពីទំហំនៃសិទ្ធិតំណាង នោះ គាត់ ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងលក្ខណៈជាការតំណាងដែលគ្មានសិទ្ធិ។

៦.២.២ ទំនាក់ទំនងរវាងអ្នកតំណាង និង អនុតំណាង

ទំហំនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់អ្នកតំណាង និងអនុតំណាងចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិគឺ :

១. នៅក្នុងករណីដែល អ្នកតំណាង ជ្រើសតាំងអនុតំណាង ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៣៧៦ វាក្យខណ្ឌ ទី២ អ្នកតំណាង ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការជ្រើសតាំង និង ការត្រួតពិនិត្យអនុតំណាងនោះ ចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិ (មាត្រា ៣៧៧ កថាខណ្ឌទី ១)។

២. នៅក្នុងករណីដែលអ្នកតំណាង ជ្រើសរើសអនុតំណាង តាមការកំណត់របស់ម្ចាស់សិទ្ធិ អ្នកតំណាង មិនត្រូវទទួលខុសត្រូវនូវអំពើរបស់អនុតំណាងទេ លើកលែងតែក្នុងករណីដែល អ្នកតំណាង បានដឹងអំពីភាពមិនសមស្រប ឬ ភាពមិនស្មោះត្រង់របស់អនុតំណាង តែមិនបានជូនដំណឹងអំពីភាពនោះទៅម្ចាស់សិទ្ធិ ឬ មិនបានដកអនុតំណាងចេញ។

ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើអ្នកតំណាង ខ បានជ្រើសតាំង គ អោយធ្វើជាអនុតំណាង ប៉ុន្តែ គ មិនមែនជាមនុស្សដែលអាចទុកចិត្តបាន ហើយ គ បានធ្វើអោយបាត់ប្រាក់ ដែលជាប្រាក់ថ្លៃទិញ ដែលភាគីម្ខាងទៀត បានបង់ដូច្នេះ ខ ត្រូវសងប្រាក់នោះទៅ ក។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ ក កំណត់អោយ ខ ធ្វើការជ្រើសតាំង គ ជាអនុតំណាង ការទទួលខុសត្រូវ ត្រូវបានបន្ថយ។ នៅក្នុងករណីនេះ ខ ត្រូវទទួលខុសត្រូវតែក្នុងករណីដែល ខ បានដឹងថា គ ជាមនុស្សមិនសមស្រប ឬ មិនមានភាពស្មោះត្រង់ ហើយ ខ មិនបានជូនដំណឹងទៅ ក អំពីការណ៍នេះ ឬ មិនបានដក គ ពីអនុតំណាង។